

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta sekä positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi positiivisesta luottotietorekisteristä annettua lakia ja huoneistotietojärjestelmästä annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että huoneistotietojärjestelmästä siirretään positiiviseen luottotietorekisteriin taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arviointia varten.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettuun lakiin lisättäisiin luotonantajia koskeva velvollisuus tunnistaa luonnollinen henkilö ennen tietojen hakemista rekisteristä. Muutoksen tarkoituksena on vähentää tietojen väärinkäytösriskejä. Lisäksi lakiin lisättäisiin täsmennyksiä, joilla huomioidaan EU:n tuomioistuimen henkilötietojen suojaa koskevan tulkintakäytännön kehitys.

Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain hallintakohderekisteriä koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin vastaamaan paremmin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 3.11.2025. Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta on tarkoitettu kuitenkin tulemaan voimaan 4.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi	5
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset	8
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	17
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	17
6 Lausuntopalaute	17
7 Säännöskohtaiset perustelut	24
7.1 Laki positiivisesta luottotietorekisteristä	24
7.2 Laki huoneistotietojärjestelmästä	35
7.3 Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta	35
8 Lakia alemman asteinen sääntely	36
9 Voimaantulo	36
10 Toimeenpano ja seuranta	36
11 Suhde muihin esityksiin	37
11.1 Suhde talousarvioesitykseen	37
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	37
LAKIEHDOTUKSET	47
Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta	47
Laki huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	51
Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta	52
LIITTEET	54
RINNAKKAISTEKSTIT	54
Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta	54
Laki huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	62
ASETUSLUONNOS	64
Valtioneuvoston asetus eräistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista annetun asetuksen 1 §:n kumoamisesta	64
MUUT LIITTEET	65
LIITE	65

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Positiivinen luottotietorekisteri on Verohallinnon Tulorekisteriyksikön ylläpitämä rekisteri, josta säädetään positiivisesta luottotietorekisteristä annetussa laissa (739/2022). Positiiviseen luottotietorekisteriin kerätään tietoja luonnollisten henkilöiden luotoista ja tuloista. Lain voimassa oleviin säännöksiin perustuva rekisterin tekninen toteutus kestää kevääseen 2026 saakka. Rekisteri otettiin käyttöön 1.4.2024 kuluttajaluottojen osalta, ja sen on tarkoitus kattaa muulle luonnolliselle henkilölle kuin kuluttajalle myönnetty luotot 1.6.2026 alkaen.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain tarkoituksena on torjua ylivelkaantumista varmistamalla luotettavien luottotietojen saatavuus erityisesti luotonantotilanteessa luottokelpoisuuden arviointia varten ja parantamalla luonnollisten henkilöiden mahdollisuuksia hallita omaa talouttaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää luotettavien luottomarkkinoiden kuvaavien tietojen saatavuutta rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa.

Rekisterin taustalla on alun perin talouspolitiikan EU-ohjausjakson eli EU:n vuotuisen talouspolitiikan koordinoitimenettelyn puitteissa neuvoston Suomelle hyväksymät vuoden 2019 maakohtaiset [suositukset](#), joissa esitettiin, että Suomi vahvistaa kotitalouksien velkaantuneisuuden seurantaa ja perustaa luottorekisterijärjestelmän. Komissio seuraa suositusten toteutumista. Asunto-osakeyhtiöiden yhtiölainojen kautta tapahtuva lainananto mainitaan suositusten perusteluissa yhtenä kotitalouksien velkaantumiseen vaikuttavana merkittävänä tekijänä. Valtiovarainministeriö julkaisi vuonna 2019 työryhmän selvityksen, joka koski keinoja ehkäistä kotitalouksien liiallista velkaantumista. Selvityksessä positiivisia luottotietoja koskevan raportointivelvollisuuden ulottamista kaikkiin kotitalouksille luottoja myöntäviin tahoihin pidettiin yhtenä keinona hillitä erityisesti kuluttajaluottojen kautta tapahtuvaa kotitalouksien velkaantumista ([Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:56](#), jäljempänä valtiovaraministeriön selvitys 2019). Kyseisessä selvityksessä on huomioitu tarve kohdistaa toimenpiteitä taloyhtiöihin sekä erityisesti tarve varmistua siitä, että asuntoluottoja ja asuntovakuudellisia kuluttajaluottoja myöntävät luotonantajat ottavat taloyhtiölainojen kautta tapahtuvan kotitalouksien velkaantumisen huomioon luottoa myönnettäessä. Tarve kattaa rekisterin tietosisällössä taloyhtiölainojen osakaskohtaiset luottovastuut on huomioitu myös positiivista luottotietorekisteriä koskevassa esiselvityksessä (Selvitys positiivisia luottotietoja koskevan järjestelmän edellytyksistä, [Oikeusministeriön julkaisu 26/2018](#)). Lakia valmisteltaessa tarkoitus kehittää huoneistotietojärjestelmää siten, että taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot voitaisiin siirtää siitä myöhemmin positiiviseen luottotietorekisteriin, oli jo tiedossa. Järjestelmän kehitysvaihe ei kuitenkaan mahdollistanut näiden tietojen huomioimista positiivisen luottotietorekisterin perustamista koskevassa lakiehdotuksessa.

Lisäksi hallituksen esityksen valmistelun taustalla on Maanmittauslaitoksessa 30.6.2026 saakka kestävä huoneistotietojärjestelmän jatkokehittämishanke (HTJ2-hanke), jossa huoneistotietojärjestelmään lisätään taloyhtiöiden osakeryhmäkohtaisia luottovastuita koskevat tiedot. Tätä koskevat säännökset on lisätty huoneistotietojärjestelmästä annettuun lakiin (1328/2018) 1.6.2023 voimaan tulleella huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (151/2023). Luottovastuita koskevat tiedot, joihin huoneistotietojärjestelmässä yhdistetään omistajatiedot, ovat 1.7.2026 alkaen välitettävissä osakaskohtaisesti edelleen positiiviseen luottotietorekisteriin. Positiivisen luottotietorekisterin

pääasiallisen käyttötarkoituksen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että tiedonsiirtojen edellyttämät lainmuutokset saataisiin voimaan mahdollisimman pian. HTJ2-hanke kuuluu EÜ:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) siihen liittyvän Suomen kestävän kasvun ohjelman mukaisesti (RRP) rahoitettaviin hankkeisiin, joiden rahoituksen saamisen edellytykseksi on RRP-dokumentaatioon asetettu tiettyjen toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen ennalta asetetussa aikataulussa.

Suurimman osan kotitalouksien lainavelasta muodostavat asumiseen liittyvät velat. Valtiovarainministeriön vuoden 2019 selvityksen mukaan noin kolme neljäsosaa kotitalouksien velasta oli asumiseen liittyvää velkaa: asuntolainoja oli noin 62 prosenttia ja taloyhtiölainoja arviolta noin 14 prosenttia kotitalouksien koko velan määrästä. (Valtiovarainministeriön selvitys 2019, s. 16) Tilanne on tilastojen valossa säilynyt positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain voimaantulon jälkeen lähes muuttumattomana. Kotitalouksien kokonaisvelka oli joulukuun 2023 lopussa noin 173 miljardia euroa, josta asuntoluottoja 107 miljardia (62 %) ja asuntoyhteisölainoja kotitalouksien maksettavana noin 23 miljardia euroa (13 %). Taloyhtiölainat muodostavat siten edelleen merkittävän osuuden kotitalouksien veloista, ja kokonaisuutena kotitalouksien veloista noin kolme neljäsosaa liittyy asumiseen.

Taloyhtiölainat ovat muodollisesti asunto-osakeyhtiöiden velkaa, jonka vakuutena on taloyhtiön omistama kiinteistö tai vuokraoikeus. Valtiovarainministeriön selvityksestä ilmenee, että vaikka taloyhtiölainat ovat muodollisesti yrityslainoja, taloyhtiölainojen takaisinmaksusta valtaosa on kotitalouksien harteilla. Takaisinmaksuun tarvittavat varat kerätään osakkeenomistajilta pääomavastikkeiden muodossa, jolloin osakkaat vastaavat välillisesti asunto-osakeyhtiön velasta. Taloyhtiölainoilla rahoitetaan sekä peruskorjaushankkeita että asuntojen uudistustoimintaa. Taloyhtiölainoja on käytetty 2000-luvun alun jälkeen entistä enemmän uusien asuntojen kaupan rahoitusmuotona henkilökohtaisten asunto- ja sijoitusasuntolainojen sijaan. Ostaja voi maksaa osakeryhmäkohtaista luotto-osuutta kuukausittain pääomavastikkeella ja ottaa pienemmän henkilökohtaisen asuntolainan. Yhtiölainalla voidaan rahoittaa hyvin suuri osuus (jopa 70–80 %) asunnon velattomasta hinnasta. Tällöin myyntihinta on puolestaan hyvin edullinen velattomaan hintaan nähden. Tällaisessa asunnon rahoituksen rakenteen muutoksessa on vaarana se, että asuntovelallisen kokonaiskuva omasta velkaantumisesta ja velanhoitorasitteesta hämärtyy. Asumisen rahoituksen rakenteen muutos voi lisäksi vaikuttaa riskien jakautumiseen taloyhtiön osakkaiden välillä. Taloyhtiön osakkaat vastaavat taloyhtiön veloista viime kädessä yhteisvastuullisesti. (Valtiovarainministeriön selvitys 2019, s. 19–25)

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettu laki ei kata luonnollisen henkilön vastuulla olevia taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevia tietoja, ja luotonantajat ovat tältä osin luotonhakijan itse antaman selvityksen varassa. Luotonhakijan luottokelpoisuuden asianmukaisen arvioinnin ja asuntovelallisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta olisi tärkeää, että positiivinen luottotietorekisteri sisältäisi myös ne. Eduskunnan talousvaliokunta kiirehti taloyhtiölainojen sisällyttämisen luottotietorekisteriin edellyttämien muutosten arviointia ja toteuttamista mietinnössään, joka koski hallituksen esitystä laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä (TaVM 17/2022 – HE 22/2022 vp).

1.2 Valmistelu

Oikeusministeriö asetti 14.2.2024 työryhmän valmistelemaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamista. Osana hallituksen esityksen valmistelua, työryhmä järjesti luotonantajille sekä rekisteriä käyttäville viranomaisille ja valvontaviranomaisille suunnatun kuulemistilaisuuden 29.5.2024. Tietosuojavaltuutettu on antanut kuulemistilaisuuden jälkeen kirjallisen lausunnon, joka on otettu huomioon hallituksen

esityksen luonnoksen perusvalmistelussa. Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella 1.11.–31.12.2024. Hankkeen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla oikeusministeriön verkkosivustolta ja valtioneuvoston verkkosivustolta tunnuksella [OM016:00/2024](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa olevan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 6 §:ssä säädetään tiedoista, jotka talletetaan rekisteriin luonnollisen henkilön luotoista. Lain 7 §:ssä säädetään luoton perustiedoista ja 8–13 §:ssä niitä täydentävistä tiedoista, mukaan lukien maksuviivetiedot sekä tiedot velkajärjestelystä ja yrityksen saneerauksesta, joita pidetään maksuhäiriötietoina (niin sanotut negatiiviset luottotiedot). Yrityksen saneeraustiedot koskevat luonnollisia henkilöitä elinkeinonharjoittajina. Lain 22 §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi niistä tiedoista, jotka rekisteristä luovutetaan luotonantajille. Luotonantajilla ei ole pääsyä kaikkiin rekisterin tietoihin. Eräiden viranomaisten oikeudesta saada tietoja rekisteristä säädetään erikseen lain 24 §:ssä. Lain 32 §:ssä säädetään luottotietojen säilytysajoista tietoryhmittäin. Nykyinen rekisterin tietosisältö kattaa asuntoluottoja ja kuluttajaluottoja koskevat tiedot ja keväästä 2026 alkaen sen on tarkoitus kattaa lisäksi muulle luonnolliselle henkilölle kuin kuluttajalle myönnettyjä luottoja koskevat tiedot.

Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ssä säädetään hallintakohderekisteristä. Sen mukaisesti rekisteriin talletetaan muun muassa tiedot asunto-osakeyhtiölle tai asunto-osakeyhtiölain 2 luvun 1 a §:n soveltamisalaan kuuluvalla keskinäiselle kiinteistöosakeyhtiölle (joihin jäljempänä viitataan termillä ”asunto-osakeyhtiö”, ”taloyhtiö” tai ”yhtiö”) kuuluvan tai sen hallitseman kiinteistön, rakennuksen, huoneiston ja osakeryhmän tunnuksesta sekä asunto-osakeyhtiölain 6 luvun 3 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen selvitysten sekä 7 luvun 28 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten mukaisista toimenpiteistä. Lain 13 a §:n mukaan yhtiötä ja hallintakohteita koskevinä taloudellisina tietoina hallintakohderekisteriin tallennetaan tieto: 1) yhtiön uudisrakentamista tai perusparannusta varten nostaman luoton kokonaispääomasta; 2) luottoa koskevan luottosopimuksen tekopäivämäärästä; 3) siitä, onko luotto tarkoitettu uudisrakentamista vai yhtiön perusparannusta varten; 4) siitä, jakautuuko vastuu luotosta yhtiössä osakeryhmille; 5) kunkin osakeryhmän kokonaisvastuun määrästä yhtiön lainapääomasta; 6) kunkin osakeryhmän vastattavana olevasta yhtiövastikkeeseen määrästä eriteltynä asunto-osakeyhtiölain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun pääomavastikkeeseen ja muuhun vastikkeeseen; sekä 7) 1–6 kohdassa tarkoitettujen tietojen päivitysajankohdasta ja päivittäjistä. Näiden taloudellisten tietojen toimittamiseksi huoneistotietojärjestelmään kootaan lain 17 a §:n ja 17 b §:n mukaisesti tietoja sekä asunto-osakeyhtiöiltä että luotonantajilta. Hallintakohderekisterin on tarkoitus sisältää edellä tarkoitettut tiedot 30.6.2026 mennessä.

Positiivinen luottotietorekisteri ei toistaiseksi sisällä taloyhtiöiden ottamien lainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevia tietoja. Positiivisen luottotietorekisterin kannalta oleelliset tiedot on mahdollista siirtää huoneistotietojärjestelmästä, jonne luotonantajat ilmoittavat taloyhtiöiden nostamat luotot ja yhtiöiden hallinnon edustajat luottovastuiden jakautumisen osakeryhmille. Huoneistotietojärjestelmään kerättävästä osakeryhmäkohtaisesta tiedosta voidaan muodostaa positiivisen luottotietorekisterin edellyttämä omistajakohtainen tieto yhtiölainoihin liittyvistä vastuista. Koska positiivinen luottotietorekisteri on tarkoitettu sisältämään pelkästään tietoja luonnollisen henkilön luotoista, siihen ei ole tarpeen siirtää yhtiölainoja koskevista tiedoista muita kuin osakaskohtaisia tietoja.

Kuluttajien ja kotitalouksien velkaantumiseen vaikuttavat merkittävästi erilaiset asumiseen liittyvät velat. Näitä ovat asuntolainojen ohella myös taloyhtiöiden ottamiin lainoihin liittyvät osakaskohtaiset velkaosuudet, joiden maksaminen yhtiölle on yksittäisten osakkeenomistajien

vastuulla. Vaikka yhtiöllä ja sen kaikilla osakkeenomistajilla on toissijainen vastuu siitä, että yhtiön lainat tulevat maksetuiksi, pääomavastikkeen muodossa osakaskohtaiset luottovastuut vaikuttavat yksittäisen luonnollisen henkilön kuukausittaisiin menoihin. Pääomavastikkeet voivat varsinkin uudisrakentamiseen tai laajempaan peruskorjaukseen liittyvien taloyhtiölainojen osalta olla määrältään huomattavia, eikä yksittäisellä osakkeenomistajalla ole tosiasiallista mahdollisuutta jättää niitä maksamatta yhtiölle niin kauan kuin kyseiset asunto-osakkeet ovat hänen omistuksessaan. Koska taloyhtiölainoilla sekä niiden suorittamiseksi kerättävillä pääomavastikkeilla on suora vaikutus kuluttajan maksukykyyn, on nykytilassa epäkohtana se, että luotonantajat eivät pysty varmistamaan taloyhtiölainojen osakaskohtaisten velkaosuuksien tietoja luotettavasta lähteestä.

Kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §:n ja asuntoluottojen osalta lain 7 a luvun 11 §:n mukaisesti luotonantajan on arvioitava ennen luottosopimuksen tekemistä, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (kuluttajan luottokelpoisuus). Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella. Vaikka kuluttajansuojalain säännöksissä ei tarkemmin yksilöidä selvitettäviä tietoja, niiden perusteluista ilmenee, että säännöksillä tarkoitetaan erityisesti tietoja luotonhakijan tuloista, olemassa olevista muista luotoista, luotonhoitomenoista ja takausvastuista sekä varallisuutta ja menoja koskevia tietoja. Lisäksi perusteluissa nimenomaisesti todetaan, että maksuvaran selvittämisessä tulisi ottaa huomioon myös mahdollinen luoton korkomenojen nouseminen. (HE 22/2022 vp, s. 86) Finanssivalvonta on suositannut, että valvottava (luotonantaja) tekee maksuvaralaskelman kaikille uusille asuntoluoton hakijoille, kun haettu luotto liittyy suomalaiseen asunto-omaisuuteen, ja ottaa laskelmat luottopäätöksissä huomioon. Maksuvaralaskelmissa tulisi huomioida muun muassa taloyhtiölainan rahoitusvastikkeen nousu korkojen noustessa. ([Finanssivalvonnan ohje 20.10.2020, voimaan 30.6.2021](#)) Muiden luotonantajien osalta valvontaviranomaiset eivät ole antaneet nimenomaisia määräyksiä tai ohjeita taloyhtiölainoihin liittyvistä rahoitusvastikkeista, mutta kuluttajansuojalain vaatimukset koskevat kaikkia luotonantajia. Luotonantajalla on lähtökohtaisesti laaja harkintavalta sen määrittämisessä, riittävätkö luotonantajan käytettävissä olevat tiedot kuluttajan luottokelpoisuuden osoittamiseen ja onko luotonantajan varmistettava nämä tiedot muilla keinoilla. Luotonantajan on arvioitava kussakin tapauksessa sen erityisten olosuhteiden perusteella, ovatko käytettävissä olevat tiedot asianmukaisia ja riittäviä kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimiseksi. (EU:n tuomioistuimen tuomio 18.12.2014, asia C-449/13, CA Consumer Finance SA, 36–38 kohta) Kuluttajansuojalain säännösten taustalla olevat direktiivit 2008/48/EY ja 2014/17/EU jättävät kansallista liikkumavaraa siltä osin, velvoitetaanko luotonantajat käyttämään luottotietorekistereitä. Suomessa tätä liikkumavaraa on käytetty ja velvollisuus on sisällytetty kuluttajansuojalakiin. Tässä tilanteessa positiivisen luottotietorekisterin tavoitteiden kannalta on oleellista, että kaikilla kuluttajalle luottoja myöntävillä luotonantajilla on yhdenvertainen mahdollisuus sen tietojen hyödyntämiseen.

Nykytilassa epäkohdan muodostaa myös se, että taloyhtiölainasta seuraavan velkarasitteen ilmeneminen positiivisesta luottotietorekisteristä on riippuvainen tavasta, jolla yksittäinen osakas on katsonut tarkoituksenmukaiseksi suorittaa oman yhtiölainaosuutensa yhtiölle. Niin kauan kuin osakas lyhentää osuuttaan taloyhtiölainasta pääomavastikkeen kautta, ei taloyhtiölainaa tai sen lyhennystä koskevia tietoja ole saatavissa positiivisesta luottotietorekisteristä. Sen sijaan, jos osakas ottaa henkilökohtaista lainaa maksaakseen sillä pois oman osuutensa asunto-osakeyhtiön ottamasta lainasta, tulee luotonantajan ilmoittaa osakkaan henkilökohtaista lainaa koskevat tiedot positiiviseen luottotietorekisteriin, jolloin tällaista taloyhtiölainan maksamiseksi otettua henkilökohtaista lainaa koskevat tiedot ilmenevät myös rekisteristä. Voimassa oleva oikeustila on siten epätydyttävä myös asunto-osakeyhtiöiden osakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Useassa laissa säädetään asiakkaan tunnistamiseen liittyvistä velvoitteista. Tällaisia velvoitteita koskevia säännöksiä sisältyy ainakin kuluttajansuojalakiin, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin (444/2017, jäljempänä rahanpesulaki), luottolaitostoinnasta annettuun lakiin (610/2014), virtuaalivaluutan tarjoajista annettuun lakiin (572/2019) ja maksulaitoslakiin (297/2010). Kuluttajansuojalaissa ja rahanpesulaissa säädetään tunnistamisen ajankohdasta, mutta tunnistaminen voi tapahtua ajallisesti myöhemmin kuin tietojen hakeminen positiivisesta luottotietorekisteristä. Muissa edellä mainituista laeista ei säädetä tunnistamisen ajankohdasta. Näiden lakien mukaiset velvoitteet eivät myöskään koske kaikkia positiivisen luottotietorekisterin ilmoitusvelvollisia. Positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvien henkilötietojen suojaan kohdistuvien riskien kannalta ei ole riittävää, että luotonhakija, velallinen, takaaja tai vierasvelkapantinantaja tunnistetaan vasta sen jälkeen, kun luottotietoraportti on haettu rekisteristä. Tunnistamisvelvoite ei aukottomasti muun lainsäädännön nojalla koske kaikkia luonnollisia henkilöitä, joita koskevia tietoja haetaan positiivisesta luottotietorekisteristä.

3 Tavoitteet

Positiivisen luottotietorekisterin perustamisen ja käyttöönoton tavoitteena on torjua tehokkaasti luonnollisten henkilöiden ylivelkaantumista luomalla kattava tietopohja luotonantajille luottokelpoisuuden arviointia varten sekä viranomaisille rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Sisällyttämällä positiiviseen luottotietorekisteriin asunto-osakeyhtiöiden lainojen osakaskohtaisia velkaosuuksia koskevat tiedot varmistettaisiin, että rekisteri on tietosisällöltään nykyistä kattavampi ja siten riittävä ja asianmukainen luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnin kannalta. Näitä tietoja voitaisiin lisäksi luovuttaa viranomaisille lain 24 §:n säädetyin edellytyksin.

Esityksen tavoitteena on samalla vähentää luottotietojen ja henkilötunnuksen väärinkäytösriskiä siten, että positiivisesta luottotietorekisteristä tietoja hakevien olisi tunnistettava luonnollinen henkilö ennen häntä koskevien tietojen hakemista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 6, 22 ja 32 §:ää, ja lisättäväksi lakiin uusi 13 a §. Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on mahdollistaa asunto-osakeyhtiöiden ottamien lainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen tallettaminen rekisteriin sekä niiden luovuttaminen luotonantajille kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia varten. Rekisteriin talletettava tietosisältö olisi laajempi kuin ne tiedot, jotka voitaisiin luovuttaa luotonantajille luottotietoraportin muodossa. Muut kuin luotonantajille luovutettavat tiedot olisivat käytettävissä ainoastaan rekisterinpitäjän tarkoituksiin, mukaan lukien rekisteröidyn informointi sähköisessä asiointipalvelussa. Lisäksi tietoihin olisi pääsy lain 24 §:ssä säädetyin edellytyksin samoilla viranomaisilla, joilla on jo nykyisin oikeus saada tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä. Lain 24 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymistä ja sitä, miltä osin tiedot olisivat viranomaiselle välttämättömiä, arvioitaisiin tapauskohtaisesti. Muutokset eivät vaikuttaisi tiedonluovutustapoihin, vaan viranomaisille tiedot luovutettaisiin edelleen pääsääntöisesti vahvasti pseudonymisoituna lukuun ottamatta Tilastokeskusta, jonka vastaanottamien tietojen suojaus on järjestetty erikseen, ja kuluttaja-asiamiestä yksittäisissä valvonta-asioissa.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a §, jossa säädettäisiin luotonantajia koskevasta velvollisuudesta tunnistaa luonnollinen henkilö ennen kuin häntä koskevia tietoja haetaan

positiivisesta luottotietorekisteristä. Kyseessä olisi lakiin lisättävä uusi henkilötietojen suojaan liittyvä suojatoimi, jonka tarkoituksena on vähentää luottotietojen ja henkilötunnuksen väärinkäytösriskejä.

Lain 7 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi yksityiskohtaisemmilla säännöksillä luoton käyttötarkoitusta koskevasta tiedosta, jotka talletetaan nykyisin rekisteriin valtioneuvoston asetuksen (811/2022) 1 §:n mukaisesti. Muutoksen tarkoituksena olisi huomioida luottotietojen luonne perustuslain tulkintakäytännön ja EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Säännöksiä ei muutettaisi sisällöllisesti, vaan lakiin siirrettäisiin sellaisenaan nykyiset asetuksen tasoiset säännökset.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen lainmuutosten mukaisesta rekisterin tietosisällön laajennuksesta aiheutuisi Verohallinnon Tulorekisteriyksikölle yksikön alustavan arvion mukaan yhteensä 9 490 000 euron kertaluonteiset lisäkustannukset vuosille 2025–2027. Näistä 8,5 miljoonaa euroa ovat kertaluonteisia investointikustannuksia, jotka jakautuisivat siten, että vuosina 2025 ja 2026 kustannusten määrä olisi 3,5 miljoonaa euroa vuodessa ja vuonna 2027 ne olisivat 1,5 miljoonaa euroa. Lisäksi rekisterin tuotannon valmistelusta aiheutuisi kertaluonteisia kustannuksia, joiden määrä on arviolta 540 000 euroa vuonna 2026 ja 450 000 euroa vuonna 2027. Laajennus kasvattaisi Tulorekisteriyksikön arvion mukaan myös yksikön pysyviä toimintamenoja. Toimintamenojen lisäyksen tarpeen arvioidaan olevan 1 550 000 euroa vuonna 2027 ja 2 450 000 euroa vuodesta 2028 lähtien, sisältäen Maanmittauslaitoksen huoneistotietojärjestelmän rajapintapalvelun ylläpidosta ja tarvittavien tietojen tuottamisesta Tulorekisteriyksiköltä laskuttaman arviolta 650 000 euron suuruisen vuotuisen kustannuksen. Eduskunnan hyväksymässä vuoden 2024 kolmannessa lisätalousarviossa (EK 23/2024 vp–HE 153/2024 vp) myönnettiin kansallisen tulorekisterin toimintamenoihin lisäystä, josta 3,5 miljoonan euron osuus on tarkoitettu kattamaan positiivisen luottotietorekisterin laajennus (2 vuoden siirtomääräraha). Esityksestä aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset ja pysyvät toimintamenot edellyttävät tämän lisäksi vielä lisärahoitusta, joka olisi katettava myöhemmistä valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain voimassa olevan 31 §:n 3 momentin mukaan luotonantajille luovutetuista luottotietoraporteista peritään valtion maksuperustelain mukaisesti määräytyvä maksu. Pykälän 2 momentin mukaan lain 24 §:ssä tarkoitetuille rekisterin viranomaiskäyttäjille tiedot luovutetaan maksutta. Näin ollen se osa Tulorekisteriyksikölle aiheutuvista investointikustannuksista, muista kertaluonteisista kustannuksista ja toimintamenoista sekä Maanmittauslaitokselle maksettavista huoneistotietojärjestelmän rajapintapalvelun ylläpitokustannuksista, joka aiheutuu taloyhtiölainoja koskevien tietojen lisäämisestä luottotietoraportille, tulisi jälkikäteen katettavaksi luotonantajilta luottotietoraporteista perittävillä rekisterin käyttömaksuilla. Investointikustannusten osalta tämä tapahtuisi jakamalla ne vuotuisiksi kustannuksiksi 10 vuoden poistoaikaa noudattaen. Siltä osin kuin kustannukset kohdistuvat taloyhtiölainoja koskevien tietojen luovuttamiseen rekisterin viranomaiskäyttäjille, jäisivät kustannukset lopullisesti valtion vastattaviksi. Luotonantajilta perittävillä käyttömaksuilla katettavan osuuden arvioidaan olevan noin 50 % edellä selostettujen kustannusten kokonaismäärästä.

Tietojärjestelmävaikutukset ja vaikutukset Tulorekisteriyksikön toimintaan

Muutokset edellyttäisivät positiivisen luottotietorekisterin kehittämistä siten, että Tulorekisteriyksikkö voi ottaa vastaan huoneistotietojärjestelmästä taloyhtiöiden osakaskohtaisia luottovastuita koskevia tietoja ja tallettaa ne positiiviseen luottotietorekisteriin sekä luovuttaa tietoja luotonantajille luottotietoraportilla ja rekisterin viranomaiskäyttäjille niille toteutettujen rajapintapalveluiden välityksellä. Lisäksi rekisteröidyn sähköiseen asiointipalveluun on toteutettava tarvittavat toiminnallisuudet osakeryhmäkohtaisten luottovastuutietojen esittämiseksi asiointipalvelussa. Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten toteuttaminen edellyttää huolellista suunnittelua, määrittelyä sekä testausta.

Tulorekisteriyksikön olisi myös jatkossa huolehdittava uuteen tietoryhmään liittyvistä asiakasyhteydenotoista ja tähän liittyvästä neuvonnasta sekä järjestettävä positiivisen luottotietorekisterin jatkuvan ylläpidon edellyttämät toiminnot osakeryhmäkohtaisten luottovastuutietojen osalta.

Esityksen 1. lakiehdotukseen sisältyy muutoksia, joista voi seurata säästöjä toimintamenoihin. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 16 ja 21 §:n muutoksilla, joilla poistettaisiin laista muuta sähköistä tiedonluovutustapaa kuin rajapintaa koskevat säännökset, on mahdollista alentaa rekisterin toteutuksesta sekä sen myöhemmästä ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Vaikutukset Maanmittauslaitokselle

Käynnissä oleva HTJ2-hanke rahoitetaan EU:n elpymistukivälineestä eikä esityksestä aiheudu uusia investointikustannuksia Maanmittauslaitokselle. HTJ2-hankkeessa huoneistotietojärjestelmään toteutetaan muun ohella muuttuneiden omistajakohtaisten luottovastuutietojen muodostaminen positiivisen luottotietorekisterin edellyttämällä tietosisällöllä, jotta tiedot voidaan välittää huoneistotietojärjestelmästä edelleen positiiviseen luottotietorekisteriin. Vaikka huoneistotietojärjestelmään tarvittavat muutokset, mukaan lukien rajapintapalvelu, toteutetaankin EU:n elpymistukivälineestä rahoitettavassa HTJ2-hankkeessa, aiheutuu rajapinnan myöhemmästä ylläpidosta Maanmittauslaitokselle arviolta 650 000 euron suuruiset vuotuiset kustannukset vuodesta 2027 alkaen. Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 23 §:n 1–2 momentin mukaan huoneistotietojärjestelmästä toiselle viranomaiselle tapahtuvista muista kuin tavanomaisista tietojen luovutuksista peritään maksu, johon sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Maanmittauslaitos siten laskuttaisi edellä mainitun 650 000 euron suuruisen rajapintapalvelun ylläpitokustannuksen vuosittain Tulorekisteriyksiköltä. Nämä Maanmittauslaitokselle syntyvät ja Tulorekisteriyksiköltä laskutettavat pysyvät toimintamenot olisi katettava myöhemmistä valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista siten kuin Tulorekisteriyksikön osalta edellä on selostettu.

Vaikutukset muille viranomaisille

Ehdotettu positiivisen luottotietorekisterin tietosisällön laajentaminen taloyhtiölainatietojen osalta parantaisi rahoitusmarkkinaviranomaisten tiedonsaantia luottomarkkinoista ja sitä kautta edellytykset rahoitusmarkkinoiden vakauden valvontaan ja analysointiin paranisivat. Positiivisesta luottotietorekisteristä tietoja saaville viranomaisille voisi aiheutua esityksestä vähäisiä kustannusvaikutuksia siltä osin kuin niille luovutettaisiin uuteen tietoryhmään sisältyviä tietoja. Kustannusvaikutukset aiheutuisivat esimerkiksi tietojärjestelmän rajapintamuutoksista. Mahdolliset kustannukset olisi katettava olemassa olevista valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista.

Vaikutukset luotonantajille ja luottomarkkinoihin

Ehdotetulla sääntelyllä olisi vaikutuksia noin 200 luotonantajaan, jotka hyödyntävät positiivisen luottotietorekisterin tietoja voimassa olevien säännösten mukaisesti kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnissa. Rekisterin laajentumisen yhteydessä kevästä 2026 alkaen rekisterin käyttäjien lukumäärä kasvaa. Uusien rekisteriin tietoja ilmoittavien tai rekisteristä tietoja hakevien luotonantajien lukumäärä on alustavan arvion mukaan yhteensä hieman yli 30.

Muutoksen myötä luotonantajat saisivat positiivisesta luottotietorekisteristä käyttöönsä entistä kattavampaa tietoa luotonhakijan taloudellisesta tilanteesta, kun luottotietoraportilta ilmenisivät luotonantajien myöntämien luottojen sekä tulorekisteristä saatavien tulotietojen lisäksi myös taloyhtiöiden osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot. Siltä osin kuin luotonantajat selvittävät näitä tietoja nykyisin, luotonantajien on tarpeen kerätä niitä koskevat tiedot pääsääntöisesti luotonhakijalta itseltään luottohakemusten yhteydessä. Tarvittaessa luotonantajien on varmistettava tietojen oikeellisuus muista luotettavista lähteistä, joiden käsittely on luotonantajille isoilta osin manuaalityötä. Taloyhtiöiden osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen lisääminen positiiviseen luottotietorekisteriin mahdollistaa sen, että luottokelpoisuuden arvioinnin kannalta välttämättömät tiedot olisivat myös näiltä osin saatavissa luotettavasta viranomaisen rekisteristä sähköisesti ilman, että erilliset tietojen oikeellisuuden varmistamiseen liittyvät toimenpiteet olisivat yleensä tarpeen. Se parantaisi edelleen luotonantajien mahdollisuuksia luoton myöntämiseen liittyvien riskien arviointiin sekä mahdollistaisi luotonantajien luotonmyöntöprosessien tehostamisen. Tehokkaammasta prosessista vastaavasti arvioidaan koituvan kustannussäästöjä luotonantajille. Siltä osin kuin luotonantajat eivät ole aiemmin selvittäneet taloyhtiölainoihin liittyviä luottovastuita, kyseessä on uusi tietoryhmä, joka huomioidaan jatkossa osana luotonhakijan luottokelpoisuuden arviointia.

Huomioiden tietojen päivittymisen huoneistotietojärjestelmässä ja tietojen edelleen siirtämisen aiheuttaman viiveen, tiedot eivät kaikissa tapauksissa olisi kuitenkaan täysin ajantasaisia positiivisessa luottotietorekisterissä. Oleellista on, että luotonantajat ottavat tietojen päivittymisen viiveet huomioon luotonmyöntöprosessissa. Luotonantajien olisi tarpeen mukaan pyydettyä luotonhakijalta lisätietoja. Tietojen siirtäminen huoneistotietojärjestelmästä koskisi käytännössä niitä osakeryhmiä, joihin liittyy sähköinen omistajamerkintä. Tietojen kattavuuteen ja siihen, minkälaisella aikataululla vaikutukset toteutuisivat luotonantajille, vaikuttaisi siten myös huoneistotietojärjestelmän osakeryhmien sähköistämisen aikataulu.

Informaation saatavuuden ja luotettavuuden parantumisen arvioidaan yleisesti ottaen vaikuttavan myönteisesti luottomarkkinoiden toimintaan ja rahoitusvakauteen. Liiallisen velkaantumisen on katsottu useissa eri yhteyksissä tuottavan runsaasti kustannuksia ja erilaisia haittoja sekä yksilöille että yhteiskunnalle. Liiallisen velkaantumisen haittoja on tutkittu laajasti. Yleisesti ottaen velanotolla on kuitenkin myönteisiä vaikutuksia sekä kotitalouksille että laajemmin kansantaloudelle. Velanotto mahdollistaa esimerkiksi hankintojen tekemisen jaksottamalla hankintaan käytettävät kustannukset pidemmälle ajanjaksolle. Siten velanotto osaltaan tukee talouskasvua ja luo taloudellista yhdenvertaisuutta. Velanotolla kuluttajat voivat myös tavoitella varallisuuden kartuttamista esimerkiksi sijoittamalla velaksi otetut varat muihin kohteisiin. Nämä vaikutukset ovat myönteisiä, kun velanotto tapahtuu velanottajien luotonhoitokyvyn ja muun riskinottokyvyn puitteissa. Nyt ehdotetulla positiivisen luottotietorekisterin tietosisällön laajentamisella edistettäisiin luottokelpoisuuden arviointiin käytettävien tietojen parempaa läpinäkyvyyttä, minkä voidaan katsoa yleisesti ottaen tukevan sekä yksilöiden että kansantalouden näkökulmasta hyödyllistä velanottoa.

Ehdotetut lainmuutokset eivät edellyttäisi uusia ilmoitusvelvollisuuksia luotonantajille suhteessa siihen, mitä tietoja nämä ilmoittavat huoneistotietojärjestelmään sitä koskevan lain mukaisesti. Muutoksen johdosta luotonantajien olisi lisättävä omiin tietojärjestelmiinsä

tarvittavat toiminnallisuudet taloyhtiöiden osakeryhmäkohtaisia luottovastuita koskevien tietojen vastaanottamiseksi luottotietoraportilla sekä niiden käsittelemiseksi kuluttajan luottokelpoisuuden arviointiin liittyvissä prosesseissa. Tästä aiheutuvien tietojärjestelmien kehittämiskustannusten arvioidaan jäävän vähäisiksi. Lisäksi muutos korottaisi luotonantajilta luottotietoraportista perittävän maksun määrää siten kuin edellä muutoksesta Tulorekisteriyksikölle ja Maanmittauslaitokselle aiheutuvien vaikutusten osalta selostetaan. Muutos kasvattaisi luottotietoraportin hintaan kohdistettavien investointikustannusten määrää noin 16 % nykyisestä ja Tulorekisteriyksikön toimintamenojen määrää noin 11 % nykyisestä. Nämä kustannukset yhdessä korottaisivat raportista perittävää kappalehintaa arviolta n. 12–15 % nykyisestä 1,04 eurosta olettaen, että rekisteristä luovutettavien raporttien määrä asettuu hallituksen esityksen HE 22/2022 vp. perusteluissa arvioituun noin 10 miljoonaan kappaleeseen vuodessa.

Asiakkaan tunnistamisvelvollisuudesta aiheutuisi vaikutuksia luotonantajien asiakkaan tunnistamismenettelyihin. Nämä vaikutukset kohdistuisivat luotonantajiin, jotka hakevat tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä luottokelpoisuuden arviointia varten. Luotonantajalle ei asetettaisi erityisiä vaatimuksia siitä, minkälaista menettelyä sen olisi sovellettava luonnollisen henkilön tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen. Esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevista säännöksistä ja määräyksistä seuraa jo nykyisin luotonantajille ehdotusta pidemmälle meneviä velvoitteita asiakkaan tuntemisesta. Tunnistamisen olisi kuitenkin tapahduttava ennen kuin luonnollista henkilöä koskevia tietoja haetaan positiivisesta luottotietorekisteristä, eivätkä muun lainsäädännön vaatimukset aukottomasti kata kaikkia luonnollisia henkilöitä, joiden tietoja haetaan rekisteristä. Tunnistaminen voisi ajoittua aiempaan ajankohtaan kuin se, jolloin luotonantaja muun lainsäädännön nojalla tunnistaa asiakkaansa. Riippuen siitä, minkälaiset luotonantajan menettelyt ovat luoton henkilötakausten osalta, vaikutuksia voisi olla erityisesti takaajien ja vierasvelkapantinantajien tunnistamismenettelyyn tai tunnistamisen ajoitukseen. Luotonhakijoiden tunnistamiseen vaikutusten arvioidaan olevan vähäisempiä. Jo voimassa oleva lain 23 § kuitenkin edellyttää, että luonnollinen henkilö voi saada ennakoitua tiedon tietojensa käytöstä ja siitä, mistä rekisteristä tiedot hankitaan. Koska tämä vaatimus koskee kaikkia luonnollisia henkilöitä, lain noudattaminen käytännössä edellyttää, että luotonantaja tunnistaa myös takaajat ja vierasvelkapantinantajat. Ehdotettu pykälä olisi myös henkilöllisyyden todentamisen osalta joustava.

Riippuen luotonantajan käyttämisestä asiakkaan tunnistamismenettelyistä, esimerkiksi siitä, käyttääkö luotonantaja tunnistustilanteessa vahvaa sähköistä tunnistamista, ehdotuksella voisi olla tietojärjestelmävaikutuksia tai muita kustannusvaikutuksia luotonantajalle. Niissä tapauksissa, joissa luotonhakija jo nykyisin tunnistetaan vahvan sähköisen tunnistamisen avulla ennen kuin tämä tekee luottihakemuksen tietoverkon välityksellä, vaikutukset jäisivät vähäisiksi.

Vaikutukset kotitalouksille ja luotonhakijoille

Luotonhakijoiden osalta taloyhtiöiden osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen lisääminen positiiviseen luottotietorekisteriin voisi helpottaa kotitalouksien taloudenhallintaa ainakin niissä tilanteissa, joissa velallisella on luottovastuita useassa taloyhtiössä. Positiivisen luottotietorekisterin sähköinen asiointipalvelu kokoaa yhteen luonnollisen henkilön vastuulla olevat luotot, jotka eivät ilmene yksittäisen luotonantajan verkkopalvelusta, jos luotonantajia on useita. Jatkossa velalliset pääsisivät sähköisen asiointipalvelun kautta tarkastelemaan omia luottovastuitaan koskevia rekisteriin merkittyjä tietoja myös taloyhtiölainojen osalta, mikä helpottaisi edelleen heidän mahdollisuuksiaan seurata omia taloudellisia olosuhteitaan.

Luottotietojen kattavuuden parantumisella voidaan osaltaan olettaa olevan vaikutusta luottojen saatavuuteen ja niiden hinnoitteluun. Entistä kattavampien luottotietojen saatavuus suoraan rekisteristä saattaa osalla luotonhakijoita helpottaa luoton saantia, kun suoraan luottotietoraporteilta saataviin tietoihin sisältyvät jatkossa myös taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot. Kattavampien luottotietojen saatavuus voi kuitenkin edelleen kasvattaa luottojen hinnoittelun asiakaskohtaisia eroja, kun luotonhakijan luottoriskiä voidaan arvioida entistäkin tarkemmin ja luotettavammin. Luotonantajat hinnoittelevat luottoriskin korkeammaksi niiden luotonhakijoiden osalta, joilla on suurempi velkarasite suhteessa tuloihin ja on mahdollista, että heidän osaltaan luoton hinnat nousevat edelleen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi pidempää maksuaikaa ja siten suurempia lainakustannuksia, tai tarvetta kattavammille vakuuksille. Osalle luotonhakijoista mahdollisuus saada luottoa voi myös heiketä. Tämä vaikutus voi liittyä tapauksiin, joissa luotonhakija luottovastuitaan koskevien puutteellisten tietojen johdosta nykyisin onnistuu saamaan luottoa, mutta luotonantaja ei olisi luottoa myöntänyt, jos tällä olisi ollut käytettävissään tiedot myös luotonhakijan vastuulla olevista taloyhtiölainojen velkaosuuksista. Tämä vaikutus olisi kuitenkin rekisterille asetettujen tavoitteiden mukainen. Rekisterin tarkoitus on ehkäistä kotitalouksien ylivelkaantumista ja rekisteristä saatavien tietojen kattavuuden parantumisen myötä luotonsaanti siten vaikeutuisi tavoitteen mukaisesti ylivelkaantumisvaarassa oleville henkilöille.

Vaikutukset yksityiselämän suojaan ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Voimassa olevaa lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 22/2022 vp) perusteluissa on arvioitu kattavasti lainsäädännön luottomarkkinoihin ja velallisiin kohdistuvien vaikutusten ohella muita yhteiskunnallisia vaikutuksia, mukaan lukien vaikutukset yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan, yhdenvertaisuuteen, lapsiin sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Ehdotetuilla lainmuutoksilla olisi vaikutuksia yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä taloyhtiöiden osakkaiden osalta luonnollisten henkilöiden yhdenvertaisuuteen. Ehdotetut lainmuutokset eivät merkitsisi oleellisia muutoksia aiemmin arvioituihin vaikutuksiin muilta osin.

Ehdotettu sääntely vaikuttaisi luonnollisen henkilön oikeuteen tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella. Luottotietolain vaatimusten mukaisesti luottotietoina saa käyttää ja muutoin käsitellä vain sellaisia tietoja, jotka on saatu luotettavista lähteistä ja jotka ovat tarpeellisia ja asianmukaisia kuvaamaan luonnollisen henkilön maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka kykyä vastata sitoumuksistaan. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa puolestaan säädetään käsiteltävien henkilötietojen täsmällisyysvaatimuksesta. Ehdotettu rekisterin tietosisällön laajennus parantaisi kokonaisuutena luotonantajan edellytyksiä saada luotettavasta lähteestä oikeat ja asianmukaiset tiedot, jotka vaikuttavat luonnollisen henkilön maksukykyyn siltä osin kuin on kyse luonnollisen henkilön vastuulla olevista veloista.

Se, että asunto-osakeyhtiöiden tiedot eivät päivitty kaikilta osin huoneistotietojärjestelmässä reaaliaikaisesti, kuitenkin saattaa ainakin joissakin tilanteissa rajoittaa rekisteröityjen tietosuoja-asetuksen mukaista oikeutta tulla arvioiduksi täsmällisten ja päivitettyjen tietojen perusteella. Koska luotonantaja kuitenkin saisi tiedon olemassa olevasta luottovastuusta ja sen päivitysajankohdasta, nämä tiedot jo mahdollistaisivat nykyistä tehokkaammin sen, että luotonantaja tarvittaessa varmistaa ajantasaisen luottovastuun määrän luotonhakijalta tai velalliselta. Rekisteriin talletettavassa uudessa tietoryhmässä olisi kyse tiedoista, jotka tällä hetkellä selvitetään luotonhakijoilta tai velallisilta itseltään. Lisäksi on huomioitava, että tällä hetkellä taloyhtiöiden osakkaat, joita koskevia tietoja on talletettu positiiviseen luottotietorekisteriin, ovat rekisterin tietoja haettaessa osin keskenään erilaisessa asemassa sen

mukaan, miten osakas maksaa omalla vastuullaan olevan luotto-osuuden. Siten ehdotettu sääntely edistäisi luonnollisten henkilöiden yhdenvertaista kohtelua, kun luottovastuu tulisi huomioiduksi varmemmin luottokelpoisuuden arvioinnissa riippumatta siitä onko osakas maksanut luottovastuunsa pois esimerkiksi sisällyttämällä sen osaksi asuntolainaa vai maksaako osakas pääomavastiketta. Vaikutusten syntymiseen vaikuttaisi kuitenkin myös se, millä aikataululla huoneistotietojärjestelmän kehitystyö valmistuu.

Voimassa olevan lain osalta on arvioitu, että henkilötietojen käsittely ehdotetun positiivisen luottotietorekisterin yhteydessä aiheuttaa käsittelyn luonteesta ja laajamittaisuudesta johtuen merkittäviä riskejä luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille. Esimerkkejä tällaisista riskeistä ovat lainvastainen tietojen hyödyntäminen ja henkilötietojen tietoturvaloukkaukset. Ottaen huomioon tietoliikenteen määrän, laiminlyöntien ja väärinkäytösten havaitseminen voi olla haasteellista, ja se voi joskus tapahtua merkittävälläkin viiveellä. Vaikka tiedot eivät sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, eikä sellaisenaan muutoin arkaluonteisina pidettyjä tietoja, luottotietoraportti saattaa tapauskohtaisesti antaa yksityiskohtaistakin tietoa luonnollisen henkilön taloudellisesta asemasta, jos henkilöllä on useita luottoja tai maksuviiveitä. EU:n tuomioistuin on myös lain hyväksymisen jälkeen ottanut kantaa niin sanottujen negatiivisten luottotietojen luonteeseen arkaluonteisina tietoina (ks. tarkemmin jakso 12). Vaikka ainoastaan pieni osa positiivisen luottotietorekisterin sisältämistä tiedoista luokitellaan maksuhäiriötiedoiksi, ne rinnastuvat tuomioistuimen tarkoittamiin arkaluonteisiin tietoihin. Rekisteristä luovutettavilla tiedoilla voi olla merkittäväkin vaikutusta luotonmyönnössä, ja siten luonnollisen henkilön asemaan. Mitä laajemmaksi tällaisten yksityiskohtaisten tietojen tietosisältö kokonaisuutena muodostuu, sen merkittävämpiä riskejä käsittelyyn liittyy. Yksityiselämän suojaan kohdistuvia riskejä voisi lisätä tämän ohella se, että osa luotonantajista saisi pääsyn myös sellaisiin tietoihin, joita ne eivät ole välttämättä hyödyntäneet aiemmin luottokelpoisuuden arvioinnissa. Voimassa olevaa lakia koskevista perusteluista on myös tehty selkoa keinoista, joilla henkilötietojen suojaan liittyviä riskejä pyritään vähentämään.

Lain 24 §:ää on muutettu sen mahdollistamiseksi, että Tilastokeskus voi käyttää positiivisen luottotietorekisterin tietoja tilastointitarkoitusten lisäksi myös tutkija- ja aineistopalvelun käyttötarkoitukseen. Samalla säädettiin tarkemmin Tilastokeskukselle tapahtuvien tiedonluovutusten edellytyksistä, jotka vastaavat nyt erityisesti tietojen suojaamisen osalta tilastolaissa säädettyjä edellytyksiä. (Laki 116/2024, HE 91/2023 vp) Ehdotetut lainmuutokset lisäisivät positiivisen luottotietorekisterin tietosisältöä, mutta tilastolainsäädäntöön sisältyvät suojatoimet huomioiden niiden käsittely Tilastokeskuksessa ei oleellisesti vaikuttaisi edellä kuvattuihin riskeihin laajentavasti.

Ehdotettujen lainmuutosten osalta riskejä hallinnoidaan osaltaan sillä, että luotonantajille luottotietoraportilla luovutettavat tiedot rajataan niihin, joita pidetään luottokelpoisuuden arvioinnissa välttämättöminä. Luotonantajille ei luovutettaisi sellaisia tietoja, jotka antaisivat ylimääräistä tietoa yksityiselämästä, kuten asuinpaikan paljastavia tietoja. Ne kuitenkin kokonaisuutena kasvattavat edelleen rekisterin laajaa tietosisältöä, jonka käsittelyyn liittyy jo nykyisin riskejä.

Ehdotetun luotonantajille asetettavan luotonhakijan tunnistamisvelvollisuuden tarkoituksena on ennalta estää ja vähentää luottotietojen ja erityisesti henkilötunnuksen väärinkäytösriskkejä. Voimassa olevan lain mukaisesti positiivisen luottotietorekisterin tietojen luovutuksen edellytyksenä on luotonantajan hakemuksesta annettava päätös. Vaikka tiedonsaantiin oikeuttava lupamenettely osaltaan vähentää yksittäiseen luotonantajaan liittyviä riskejä erityisesti tietoturvallisuuden osalta, jäännösriskkejä tietosuojan ja henkilötietojen käsittelyn tietoturvallisuuden seuraa siltä osin kuin luotonantajan sisäisissä EU:n yleisen tietosuojaj-

asetuksen ja tietosuojalain vaatimusten noudattamisessa on puutteita. Lisäksi pelkällä lupaprosessilla ei pystytä riittävästi vähentämään väärinkäytösriskejä.

Ehdotetun tunnistamisvelvollisuuden ennalta estävä vaikutus seuraisi siitä, että tunnistaminen tapahtuisi nykyistä varmemmin ajallisesti ennen rekisterikyselyä, kun siihen olisi laissa luotonantajille nimenomaisesti säädetty velvollisuus. Säännösten noudattamiseen kohdistuisi valvontaa tietosuojalainsäädännön ja kuluttajansuojalain mukaisesti. Ehdotettu luotonhakijan tunnistamisvelvollisuus vahvistaisi samalla yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa. Vaikka lainmuutos vähentäisi riskejä kokonaisuutena, sillä ei ole mahdollista kokonaan estää väärinkäytöksiä esimerkiksi siinä tilanteessa, että luoton hakemiseen on hyödynnetty väärää identiteettiä.

Myös ehdotuksella siitä, että luoton käyttötarkoitus täsmennettäisiin lain säännöksissä sen sijaan, että se määritetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa, olisi yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa vahvistavaa vaikutusta. Vaikka säännöksiä ei muutettaisi sisällöllisesti, niiden myöhempi muuttaminen olisi vaikeampaa. Jäljempänä selostetaan samanaikaisesti vireillä olevia muita lainmuutoksia, joilla on tässä esityksessä ehdotettujen muutosten kanssa kokonaisuutena yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa sekä rekisteröidyn oikeuksia parantavaa vaikutusta.

Vaikutukset tiedonhallintaan

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla säännöksillä on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) 8 § 2 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia tiedonhallintaan. Ehdotettavilla lainmuutoksilla olisi vaikutuksia Verohallinnolle ja Maanmittauslaitokselle tiedonhallintayksikköinä. Lainmuutoksilla olisi vaikutusta positiiviseen luottotietorekisteriin ja huoneistotietojärjestelmään sekä tietojärjestelmien rajapintoihin tiedonsiirtojen järjestämiseksi kahden tietojärjestelmän välillä. Ehdotetuista lainmuutoksista seuraa tietojärjestelmämuutoksia lisäksi sekä luotonantajien että viranomaisten (Suomen Pankki, Finanssivalvonta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Tilastokeskus) järjestelmäratkaisuihin ja toimintaprosesseihin, joiden mukaisesti viranomaiset hyödyntävät positiivisen luottotietorekisterin tietoja. Sääntelystä ei seuraa uudenlaista turvaluokiteltavien tietojen käsittelyä. Sääntely ei vaikuta myöskään positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen salassapitoon.

Ehdotetut säännökset laajentaisivat Verohallinnon Tulorekisteriyksikön ja Maanmittauslaitoksen tiedonkäsittelytehtäviä. Esitys ei muuttaisi muiden henkilötietojen käsittelyyn käytettävien tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjää ja vastuuviranomaista. Verohallinto ja sen Tulorekisteriyksikkö ovat positiivisen luottotietorekisterin yhteisrekisterinpitäjiä positiivista luottotietorekisteriä koskevan tietojärjestelmän teknisen ylläpidon, toimivuuden, tietoturvallisuuden ja kehittämisen osalta. Muilta osin rekisterinpitäjä on Tulorekisteriyksikkö. Rekisterinpitäjien tehtäviin ei ehdoteta muutoksia. Ehdotetut lainmuutokset voivat kuitenkin edellyttää tiedonhallintatapojen ja ohjeistuksen päivittämistä. Ohjeistuksessa olisi tarpeen huomioida esimerkiksi se, miltä osin rekisteristä luovutettavat uudet tiedot eivät välttämättä olisi kaikissa tapauksissa ajantasaisia. Tietojen päivittymisen ajankohta vaikuttaa joissakin tapauksissa taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen ajantasaisuuteen, vastaavasti kuin nykyisin on tilanne luottokorttiluottojen osalta. Ohjeistuksella on merkitystä sen varmistamiseksi, että luotonantaja voi tarpeen mukaan pyytää luotonhakijalta lisätietoja tai huomioida luottoriskien arvioinnissa mahdolliset viiveet tietojen päivittymisessä. Rekisterinpitäjän ohjeistuksen päivittämisen tarve koskisi myös

luotonantajille asetettavaa velvollisuutta tunnistaa luonnollinen henkilö ennen tietojen hakemista rekisteristä.

Lainmuutokset laajentaisivat Tulorekisteriyksikön tiedonsaantioikeuksia. Uuden tietoryhmän käsittely tarkoittaisi nykyistä laaja-alaisempaa henkilötietojen käsittelyä, johon liittyy jo ilman lainmuutoksia riskejä myös siitä syystä, että osa tiedoista on arkaluontoisia. Yksikön henkilökunnan käsittelyoikeuksissa ja käyttäjähallinnassa on huomioitava tietojen luonne ja suojatoimet tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisesti, mukaan lukien tietoon pääsyn rajoittaminen niihin henkilöihin, joiden tehtävät edellyttävät sitä.

Lakiehdotuksen ja muiden lainmuutosten yhteisvaikutukset

Sen lisäksi, että tällä esityksellä ehdotetaan lisättäväksi lakiin uutena suojatoimena luotonantajia koskeva luotonhakijan tunnistamisvelvollisuus, suojatoimien riittävyyteen vaikuttavat osaltaan myös muut lainmuutokset. Eduskunnalle on annettu 23.1.2025 hallituksen esitys tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta (HE 216/2024 vp), johon sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttiin 2.4.2025. Eduskunta hyväksyi 11.3.2025 lakiehdotukset, jotka sisältyivät keväällä 2024 annettuun hallituksen esitykseen (HE 57/2024 vp) kyberturvallisuudirektiivin (NIS 2 -direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Lait tulivat voimaan 8.4.2025. Lisäksi yhteisvaikutuksia seuraa kuluttajaluottosopimuksista ja direktiivin 2008/48/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/2225 (kuluttajaluottodirektiivi) ja direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta rahoituspalveluja koskevien etäsopimusten osalta ja direktiivin 2002/65/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/2673 (kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivi) täytäntöönpanosta, jota koskeva työryhmän mietintö on valmistunut ([Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:3](#)).

Luotonantajat saavat voimassa olevan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain mukaisesti jo nykyisin luottotietoraportilla tiedon siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla, eli on kiistänyt tietojen paikkansa pitävyyden. Säännös rajaa kuitenkin rajoituspyyntöä koskevan tiedon luottoja koskeviin tietoihin. Hallituksen esityksellä HE 216/2024 vp ehdotettujen 22 ja 25 §:n muutosten myötä säännös on laajennettu koskemaan myös muita rekisterin sisältämiä tietoja, mukaan lukien tulotiedot ja tällä hallituksen esityksellä ehdotettujen lainmuutosten myötä rekisteriin myöhemmin sisältyvät taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luotto-osuuksia koskevat tiedot. Samalla rekisterinpitäjä velvoitetaan nimenomaisella lain säännöksellä luovuttamaan luottotietoraportilla tieto rekisteröidyn esittämästä rajoittamispyynnöstä. Muutos vahvistaa rekisteröidyn oikeuksia. Suojatoimien riittävyyden kannalta merkityksellistä on se, että rekisterinpitäjän oikeus luovuttaa tietoja rekisteristä rajoittamispyynnöstä huolimatta koskee vain niitä tilanteita, joissa rekisteröity on kiistänyt tietojen paikkansapitävyyden eikä laajemmin 18 artiklassa säädettyjä tilanteita. Lisäksi merkityksellistä on se, että luotonantajat saavat hakea tietoja rekisteristä ainoastaan luottohakemuksen tai luonnollisen henkilön itse pyytämien luottoehtojen tarkistuksen yhteydessä. Rekisteröidyllä on siten mahdollisuus varmistua sähköisen asiointipalvelun kautta tietojensa paikkansa pitävyydestä tai ajantasaisuudesta ennen luottohakemuksen tai luottoehtojen muutospyynnön tekemistä. Luotonantajilla on myös lain 23 §:n 1 momentin mukaisesti velvollisuus huolehtia siitä, että luonnollinen henkilö voi saada ennakolta tiedon tietojensa käytöstä ja siitä, mistä rekisteristä tiedot hankitaan.

Kuluttajaluottodirektiivin ja kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa mietinnössä ehdotetaan täydennettäväksi rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuutta rekisteröidylle. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että rekisterinpitäjä ilmoittaa rekisteröidylle tätä koskevan maksuviivetiedon tallettamisesta rekisteriin. Ilmoitus olisi tehtävä 30 päivän kuluessa rekisteröinnistä, ja koskisi jokaista maksuviivetietoa erikseen. Lisäksi luotonantajia koskisi jatkossa velvollisuus kertoa luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnissa hyödynnetyistä tietoryhmistä. Tällä hetkellä luotonantajan tulee kertoa luonnolliselle henkilölle jo, mistä rekisteristä luottohakemuksen hylkäämiseen johtaneet tiedot on haettu, jos luottohakemus on hylätty positiivisesta luottotietorekisteristä annettujen tietojen perusteella. Vaikka kuluttajaluottodirektiivin mukaiset vaatimukset koskevat vain kuluttajalle annettavia tietoja, ne on pantu positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 23 §:ssä täytäntöön siten, että säännökset koskevat kaikkia rekisteröityjä luonnollisia henkilöitä. Edellä selostetuilla ehdotetuilla lainmuutoksilla ja tulevilla kuluttajansuojalainsäädännön muutoksilla olisi toistaiseksi kokonaisuutena riittävästi rekisteröidyn suojaa vahvistavaa vaikutusta, ottaen huomioon sen, mitä luotonantajia koskevia vaatimuksia voimassa olevaan lakiin jo sisältyy. Kuluttajansuojalainsäädännön mukaiset kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia koskevat velvoitteet laajenevat kuitenkin direktiivien täytäntöönpanon myötä koskemaan kuluttomia ja korottomia luottoja. Tämä voi tarkoittaa, että nykyistä suuremmalla määrällä luotonantajia olisi pääsy luottotietoraportteihin. Näiden muutosten vaikutuksia rekisteröityihin on mahdollista arvioida tarkemmin, kun kuluttajansuojalain muutosten yksityiskohdat ovat tiedossa.

NIS2-direktiivi koskee yhteiskuntaa laajalti, mukaan lukien julkissektori suurelta osin. Soveltamisalaan kuuluvia toimijoita tulevat koskemaan yksityiskohtaiset tietoturvallisuuteen liittyvät riskienhallinta- ja raportointivelvoitteet, mukaan lukien poikkeamailmoituksia koskeva velvoite, joiden noudattamiseen kohdistuisi myös valvontaa. Julkissektoriin sovellettavat säännökset sisältyvät pääosin tiedonhallintalakiin. Verohallinnon osalta velvoitteiden noudattamista valvova viranomainen on Liikenne- ja viestintävirasto. Tämä valvonta täydentää tietosuojavaltuutetun vastuulla olevaa henkilötietojen käsittelyn tietoturvallisuuden valvontaa. Vastaavasti myös Maanmittauslaitos kuuluu kyberturvallisuudsdirektiivin täytäntöönpanosääntelyn soveltamisalaan.

NIS2-direktiivin velvoitteiden sijasta pankki- ja finanssialan toimijoita koskee kuitenkin finanssialan erityissääntely, eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2554 (DORA-asetus). DORA-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia finanssialan toimijoita koskevat asetuksen perusteella NIS2-direktiivin velvoitteita pidemmälle menevät digitaalista häiriönsietokykyä koskevat velvoitteet. Soveltamisala kuitenkin kattaa positiivista luottotietorekisteriä käyttävistä luotonantajista vain luottolaitokset ja maksulaitokset sekä niille tieto- ja viestintätekniikkapalveluita tarjoavat kolmannet osapuolet. DORA-asetuksen noudattamista valvoo Suomessa Finanssivalvonta. Lisäksi digitaalisen infrastruktuurin ja digitaalisten palvelujen tarjoajista verkossa toimivan markkinapaikan, hakukoneen ja pilvipalvelun tarjoajat ovat uuden NIS2-direktiivin täytäntöönpanolain soveltamisalassa, ja valvonnasta vastaa Liikenne- ja viestintävirasto. Se, mitä toimijoita jää uuden tietoturvallisuussääntelyn ulkopuolelle, vaikuttaa Verohallinnon omaan riskinhallintaan. Kokonaisuutena uusi kyberturvallisuussääntely ja siihen liittyvä valvonta, mukaan lukien yhteistyö tietosuojavaltuutetun kanssa, tehostaa myös luottotietojen käsittelyn tietoturvallisuuteen kohdistuvaa valvontaa. Tulorekisteriyksikkö vastaa positiivisen luottotietorekisterin tiedonsiirtoihin käytettävien rajapintojen avaamisesta ja arvioi lisäksi osana tietolupamenettelyä kaikkien luotonantajien osalta sitä, miten ne huolehtivat tietoturvallisuusvelvoitteistaan.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettu laki on säädetty ajankohtana, jolloin sitä koskivat jo tiedonhallintalain mukaiset tietoturvallisuusvelvoitteet. Ehdotetulla vaihtoehtoista sähköistä

tiedonluovutustapaa koskevalla muutoksella pyritään kuitenkin vähentämään ylimääräisiä tietoturvallisuuteen liittyviä riskejä. Ehdotetut positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muutokset eivät välttämättä edellyttäisi muutoin voimassa olevasta sääntelystä poikkeavien tietoturvallisuustoimenpiteiden toteuttamista sen lisäksi, mitä NIS2-direktiivin täytäntöönpanosta seuraa. NIS2-direktiivin täytäntöönpanosäännöksistä kuitenkin seuraa johdolle uusia tiedonhallinnan vastuita. Tiedonhallintalain muutoksista voi seurata Verohallinnolle myös tiedonhallinnan muutosvaikutuksia. Tulorekisteriyksikön tulisi myös ilmoittaa merkittävistä poikkeamista valvovalle viranomaiselle sekä hallinnon asiakkaille. Aiempaa yksityiskohtaisemmat velvoitteet tehostavat yleisesti riskienhallintaa ja niihin reagoimista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Hallituksen esityksessä ehdotettujen lainmuutosten osalta on arvioitu toteutusvaihtoehtona sitä, että muutos jätettäisiin toteuttamatta tai että muutos toteutettaisiin myöhemmin. Vaikka asuntolainat muodostavat kotitalouksien veloista selvästi merkittävimmän osan, jo positiivista luottotietorekisteriä koskevassa esiselvityksessä tunnistettiin kotitalouksien velkaantuminen taloyhtiölainojen kautta yhtenä merkittävimmistä luottoryhmistä. Se, että taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot jätettäisiin pois positiivisesta luottotietorekisteristä, olisi rekisterin perustamisen alkuperäisen tarkoituksen ja tavoitteen vastaista. Esityksessä ehdotettua positiivisen luottotietorekisterin laajennusta kattamaan taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevat tiedot pidettiin positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain valmistelun ja eduskuntakäsittelyn aikana kaikkein keskeisimpänä ja kiireellisimpänä kehitystarpeena. Taloyhtiölainojen osakaskohtaiset luottovastuut muodostavat edelleen merkittävän osuuden kotitalouksien veloista. Kotitalouksien velkaantumiskehityksessä ei ole tältä osin tapahtunut niin oleellisia muutoksia, että rekisterin laajennustyön lykkääminen olisi perusteltua.

Esityksellä on myös yhteys EU:n neuvoston Suomelle antamiin talouspoliittisiin suosituksiin ja siihen kytkeytyvä HTJ2-hankkeen rahoituksen saamisen edellytykseksi on RRP-dokumentaatioissa asetettu tiettyjen toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen ennalta asetetussa aikataulussa. Positiivisen luottotietorekisterin laajennuksen toteuttamatta jättäminen aiheuttaisi riskejä RRP-rahoituksen kannalta.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella 1.11.–31.12.2024. Lausunto pyydettiin 43 taholta. Lausunnon antoivat Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Finanssiala ry, Finanssivalvonta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kuluttajaliitto ry, maa- ja metsätalousministeriö, Maanmittauslaitos, Nordea Bank Oyj (Nordea), Oikeuskanslerinvirasto, Suomen Hypoteekkiyhdistys, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Pankki, Suomen Vuokranantajat ry, Takuusäätiö sr., Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tilastokeskus, työ- ja elinkeinoministeriö ja Verohallinto. Verohallinnon lausunto sisältää liitteenä Verohallinnon Tulorekisteriyksikön lausunnon.

Suurin osa lausunnonantajista kannatti ehdotettuja säännöksiä, jotka koskevat taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen tallettamista positiiviseen luottotietorekisteriin sekä niiden luovuttamista luotonantajille luottotietoraportilla. Osa kuitenkin katsoi, että luotonantajille tulisi luovuttaa muitakin kuin työryhmän ehdottamia tietoja. Useassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota taloyhtiölainojen luonteeseen yhtiölainoina

ja siitä johtuvaan eri tavalla määräytyvään luonnollisen henkilön luottovastuuseen. Muutamassa lausunnossa nostettiin esiin täsmennystarpeita vaikutusten arviointiin ja yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan liittyvien näkökohtien osalta.

Taloyhtiölainojen osakaskohtaiset luottovastuut

Taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien säännösten yksityiskohtiin esitettiin näkemyksiä muutamassa lausunnossa. Taloyhtiön kotipaikkatiedon tai taloyhtiön kohdennustiedon luovuttamista luotonantajille toivoivat lausunnoissaan Kiinteistöliitto, Finanssiala ja Nordea. Toisaalta tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa pidettiin kannatettavana nimi- sekä yritys- ja yhteisötunnustiedon jättämistä pois luottotietoraportilta tietojen käyttötarkoituksen mukaisuus- sekä minimointiperiaatteen näkökulmasta. Lausunnossa katsottiin, että rekisterin tietosisältöä ei ole tarkoituksenmukaista laajentaa mahdollistamaan muita kuin laissa säädettyjä käyttötarkoituksia tiedon käsittelylle. Tiedon rajaamista pois luottotietoraportilta pidetään lausunnossa myös suojatoimenä mahdollisia tietoturvaloukkaustilanteita varten.

Täsmennystarpeita säännöksiin esittivät erityisesti Maanmittauslaitos ja Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Maanmittauslaitos kiinnitti lausunnossaan huomiota ehdotetun 13 a §:n mukaisesti talletettavien tietojen osalta säännösten ja perustelujen täsmennystarpeisiin. Lausunnossa pidettiin muun muassa tarpeellisenä täsmentää, mitä ajankohtia 1 momentin 6 ja 7 kohdassa tarkoitetaan. Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö puolestaan piti tarpeellisenä selvittää, miten menetellään tilanteissa, joissa osakeryhmän ainoa osakas kuolee, sekä tilanteissa, joissa asunto-osakeyhtiö tai keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö muuttaa yhtiömuotoaan toiseksi tai yhtiötä koskevia tietoja ei enää muusta syystä käsitellä huoneistotietojärjestelmässä. Tulorekisteriyksikkö ehdotti lisäksi, että 32 §:n 6 kohdan mukaisen säilytysajan sanamuotoa täsmennettäisiin. Tulorekisteriyksikkö kiinnitti huomiota myös siihen, että ehdotetun 13 a §:n mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin tieto omistajien lukumäärästä, mutta tieto kuitenkin puuttui 22 §:n perusteella luotonantajille luovutettavista tiedoista.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että esitysluonnoksessa ei tarkemmin arvioitu taloyhtiölainoja koskevia vastuukysymyksiä, eikä esimerkiksi sitä, miten taloyhtiön osakkaan vastuu taloyhtiön lainasta eroaa luotoista, jotka voimassa olevan lain mukaisesti merkitään positiiviseen luottotietorekisteriin, ja onko tällä merkitystä esitetyn sääntelyn kannalta. Lausunnossa lisäksi huomautettiin, ettei esitysluonnoksessa juurikaan käsitelty ilmoittamisvastuita- ja -velvollisuuksia, eikä niiden tietojen valvontaa, jotka ehdotuksen mukaan siirrettäisiin huoneistotietojärjestelmästä positiiviseen luottotietorekisteriin. Suomen Vuokranantajat ry katsoi, että taloyhtiölainojen suora rinnastaminen henkilökohtaisiin lainoihin on juridisesti epäselvää, ottaen huomioon vielä sen taloudellisen seikan, että taloyhtiöt pitävät sisällään hyvin eriävää maksukykyä. Oikeuskanslerin viraston lausunnossa rinnastusta pidettiin samoista syistä ongelmallisena. Lausunnossa lisäksi katsottiin, että vaihtoehtoisia sääntelytapoja tulisi arvioida. Maa- ja metsätalousministeriön lausunnossa todetaan, että taloyhtiölainojen yhteisvastuullisuudesta riippumatta omistaja on vastuussa omistamisaikaisista maksuista yhtiölle, joten vastuu pääomavastikkeesta käyttäytyy tässä suhteessa aivan samalla tavalla kuin henkilökohtaiseen lainaan liittyvä vastuu.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa kiinnitettiin huomiota tietojen ajantasaisuuteen. Esitysluonnoksen perusteluissa esitetyn lisäksi olisi lausunnon mukaan aiheellista huomioda taloyhtiölainojen kohdistamiseen taloyhtiöissä menevä aika. Tietojen

ajantasaisuuteen vaikuttavat myös Maanmittauslaitoksen käsittelyajat huoneistotietojärjestelmän ylläpidossa. Myös oikeuskanslerinviraston lausunnossa kiinnitettiin huomiota vastaaviin näkökohtiin ja pidettiin tarpeellisenä perustella tietojen ajantasaisuuteen liittyvää näkökohtaa tarkemmin. Tietosuojavaltuutetun toimisto piti kannatettavana sitä, että ehdotettavan 13 a §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti positiiviseen luottotietorekisteriin kirjattaisiin osakeryhmän luottovastuun laskentapäivämäärä osoittamaan sitä, minä ajankohtana tiedot on päivitetty rekisteröidyn luottotietoihin. Se katsoi kuitenkin, että tältä osin hallituksen esityksessä olisi hyvä avata tarkemmin, onko ehdotettavassa sääntelyratkaisussa kysymys siitä, että rekisteröityjen oikeutta tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen nojalla rajoitetaan. Sikäli kuin rekisteröidyn oikeuksien rajoittamista pidetään tältä osin perusteltuna, tulisi rajoituksen oikeasuhtaisuuden arvioinnin ilmetä selkeästi hallituksen esityksen perusteluista. Tietosuojavaltuutettu kiinnitti huomiota tältä osin ja osaomistajien tietojen osalta ennalta annettavan ohjeistuksen tärkeyteen.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnitti lausunnossaan erityistä huomiota siihen, että huoneistotietojärjestelmän kehittäminen sisältyy Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (RRP), ja yhtenä päätavoitteena on tuottaa positiivisen luottotietorekisterin tarvitsema tieto Suomen maakohtaisten suositusten mukaisesti. Tähän liittyvä kehitystyö on käynnissä, ja palvelut tulevat käyttöön 30.6.2026 mennessä. Kehitystyön sisältö ja aikataulu RRP-suunnitelmassa ovat Suomea sitovia.

Esityksessä on pääosin pitäyditty työryhmän ehdottamissa yksityiskohdissa siltä osin kuin on kyse luotonantajille luovutettavista tiedoista. Luotonantajille ei luovuteta lainoja tarkemmin yksilöiviä tietoja myöskään asuntoluottojen, kuluttajaluottojen ja myöhemmin muiden luonnolliselle henkilölle myönnettyjen luottojen osalta. Ehdotuksessa on huomioitu tarve varmistaa asianmukainen tasapaino luotonantajien ja viranomaisten tarpeiden sekä yksityiselämän suojan välillä sekä se, että luottotietoraportti on toistaiseksi samansisältöinen kaikkien luotonantajien osalta. Tietoja rekisteristä hankkineella luotonantajalla on mahdollisuus tarvittaessa pyytää tarkempia tietoja luotonhakijalta itseltään sen mukaisesti, mitä riskejä juuri kyseessä olevan luoton myöntämiseen liittyy.

Lakiehdotuksen 32 §:n 6 kohtaa on täsmennetty Tulorekisteriyksikön ehdotuksen mukaisesti. Lisäksi 13 a §:n säännöskohtaisia perusteluja on täsmennetty. Lakiehdotuksen 22 §:n mukaisesti luotonantajille luovutettaviin tietoihin on lisätty tieto omistajien lukumäärästä. Lakiehdotuksen 13 §:ään ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin on tehty lisäksi täsmennyksiä erityisesti Verohallinnon ja Maanmittauslaitoksen lausuntojen johdosta.

Hallituksen esityksen perusteluja on täydennetty ja tarkennettu useilta osin sen selventämiseksi, mistä syystä ehdotettu sääntely on välttämätöntä. Perusteluja on täsmennetty myös siltä osin, miten taloyhtiölainoihin liittyvä luonnollisen henkilön luottovastuu määräytyy. Myös tietojen ajantasaisuuteen liittyviä näkökohtia on täsmennetty perusteluissa ylimpien laillisuusvalvojien ja tietosuojavaltuutetun lausuntojen huomioimiseksi. Siltä osin kuin on kyse tiedonsiirroista huoneistotietojärjestelmästä positiiviseen luottotietorekisteriin, jatkovalmistelun aikana esitykseen lisätyn 2. lakiehdotuksen säännöskohtaisiin perusteluihin on sisällytetty maininta tietoturvallisuuteen ja valvontaan liittyvästä sääntelystä.

Vaihtoehtoisia sääntelytapoja ei ole arvioitu tarkemmin, koska huoneistotietojärjestelmän kehitystyössä on alusta lähtien huomioitu myöhempi tarve luovuttaa tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin. Teknisenä vaihtoehtona tulisi lähinnä kyseeseen se, että taloyhtiöt ilmoittaisivat tietoja suoraan positiiviseen luottotietorekisteriin. Se edellyttäisi kuitenkin teknisen rajapinnan avaamista suurelle määrälle toimijoita, ja lisäisi osaltaan järjestelmän ylläpitokustannuksia ja tietoturvariskejä. Koska taloyhtiöillä on nykyisin jo olemassa olevat

yhteydet huoneistotietojärjestelmään, niiden hyödyntäminen on edellä mainituista syistä tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. Siten ainoa tosiasiallinen toteutusvaihtoehto ehdotetulle sääntelylle olisi lainmuutosten lykkääminen. Se kuitenkin ei olisi rekisterin tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista, huomioiden myös Suomelle annettujen talouspoliittisten suositusten sisällön ja niiden toteuttamatta jättämiseen liittyvät riskit.

Luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuus

Tietosuojavaltuutetun toimisto piti ehdotettua tunnistamisvelvollisuutta rekisteröidyn oikeuksia koskevana suojatoimenä kannatettavana siltä osin, että väärinkäytösriskin mahdollisuus vähenee tunnistamisvelvoitteen myötä. Se kiinnitti kuitenkin huomiota valvonnan osalta siihen, että tietosuojavaltuutetun suorittama valvonta on jälkikäteistä. Lausunnossa korostettiin rekisterinpitäjän antaman ohjeistuksen tärkeyttä. Verohallinto piti ehdotusta myös erittäin tärkeänä, mutta kiinnitti huomiota samalla siihen, että väärinkäytösriskejä ei pystyttäisi kokonaan poistamaan.

Oikeuskanslerinviraston lausunnossa kyseenalaistettiin se, riittääkö ehdotettu sääntely. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa on syytä vielä pohtia muita sääntelyratkaisuja, joilla riskejä voidaan lieventää. Lisäksi lausunnossa katsottiin, että esityksessä on kuvattava tarkemmin tiedonsaantiin liittyvää lupa- ja valvontaprosessia.

Finanssiala, Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö ja Suomen Hypoteekkiyhdistys kiinnittivät huomiota siihen, että ehdotetun luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuutta koskevan pykälän otsikko ei vastannut sen sisältöä, kun otsikko oli rajattu koskemaan luotonhakijaa. Ehdotettu säännös koski myös takaajaa, vierasvelkapantin antajaa sekä velallista, silloin kun hänen luottosopimukseensa tehdään muutoksia. Finanssialan näkemyksen mukaan johdonmukaista ja luotonantomenettelyjä sujuvoittavaa olisi, ettei positiivisesta luottotietorekisteristä tapahtuvan tietojen luovuttamisen ehtona takaajien ja pantinantajien osalta olisi tulevaisuudessakaan tiedonhakua edeltävä tunnistaminen. Suomen Hypoteekkiyhdistyksen näkemyksen mukaan sääntelyn tulisi olla yhteneväinen ns. negatiivisten luottotietokyselyjen ja positiivisten luottotietokyselyjen osalta, ainakin takaajien ja vieraspantinantajien osalta. Se myös ehdotti lausunnossaan 23 a §:n sanamuotoon täsmennystä.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että ehdotetun 23 a §:n osalta säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei avattu, mitä säännöksessä tarkoitetaan sillä, että henkilöllisyys olisi ennen tietojen hankkimista ”tarvittaessa” todennettava.

Luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuutta koskevan pykälän otsikko on korjattu vastaamaan säännöksen sisältöä. Säännöskohtaisia perusteluja on lisäksi täydennetty luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentamisen osalta. Hallituksen esityksen vaikutustenarviointia koskevaan jaksoon on tietosuojavaltuutetun lausunnon perusteella lisätty maininnat ohjeistuksesta. Pykälän säännöskohtaisiin perusteluihin on lisätty tiivis kuvaus tietolupamenettelystä ja rekisterin käyttöön kohdistuvasta valvonnasta. Siltä osin kuin on kyse sääntelyn riittävydestä tai muista sääntelyratkaisuista tietosuojan vahvistamiseksi tai väärinkäytösriskien vähentämiseksi, tämän esityksen ja muiden esitysten yhteisvaikutuksia koskevaa jaksoa on täydennetty lisäämällä siihen tiedot valmistuneesta kuluttajaluottosopimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoon liittyvästä mietinnöstä.

Luoton käyttötarkoituksia koskeva ehdotus

Ehdotettua lainmuutosta, jolla siirrettäisiin voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen säännökset positiiviseen luottotietorekisteriin merkittävien luottojen käyttötarkoituksista lain tasolle, pääosin kannatettiin lausuntopalautteessa. Kuluttajaliitto kannatti lisäksi ehdotettua 7 §:n täsmennystä siten, että rekisteristä ilmenee, jos kyseessä on muu kuin kuluttajaluotto. Se kuitenkin ehdotti, että momenttiin lisättäisiin ehdotetun 10 kohdan lisäksi kohta, jonka mukaan olisi ilmoitettava, onko kyse kuluttajaluotosta.

Tilastokeskus, Suomen Pankki ja Finanssivalvonta ehdottivat, että täydennyksen yhteydessä lisättäisiin omaksi käyttötarkoituksiluokakseen asuntoluotto ensiasunnon hankkimiseksi asuntosäästöpalkkiojärjestelmän mukaisella korkotukilainalla (ASP-luotot). Suomen Pankki kiinnitti huomiota siihen, että positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavissa luoton käyttötarkoituksiluokissa ei tällä hetkellä ole erillistä luokkaa kulutusluotoille.

Ehdotettua lisäystä ASP-luottojen huomioimiseksi erillisenä luoton käyttötarkoituksena ei ole aikataulusyistä ollut mahdollista selvittää tarkemmin. Ehdotetun muutoksen toteuttaminen edellyttäisi erityisesti sen selvittämistä, pystyisivätkö asuntoluotonantajat toteuttamaan ASP-luottojen erottelun muista ensiasunnon hankkimiseksi otetuista lainoista järjestelmissään, sekä tältä osin luotonantajien kohdistuvien vaikutusten arviointia. ASP-lainat kuuluvat rekisterissä tällä hetkellä luottoihin, joiden osalta rekisteriin merkitään käyttötarkoituksena luotto ensiasunnon hankkimiseksi.

Suomen Pankin ehdottamaa täsmennystä kulutusluottojen osalta ei ole tehty, koska kulutusluotto ei ole kuluttajansuojalaissa käytetty käsite, vaan kuluttajaluotto. Kuluttajaliiton ehdottamaa lisäystä, jonka mukaan olisi ilmoitettava, onko kyse kuluttajaluotosta, ei ole puolestaan tehty, koska asian arvioidaan ilmenevän riittävästi momentin 9 kohdasta.

Vaikutukset yksityiselämän suojaan

Oikeuskanslerinviraston lausunnossa todettiin, että hallituksen esitysluonnos edusti pääosin hyvää lainvalmistelutapaa. Luonnos herätti kuitenkin kysymyksiä erityisesti vaikutusten arvioinnista ja perustuslain 10 §:n rajoittamisesta. Lausunnossa pidettiin välttämättömänä lisätä esitykseen arvio siitä, onko nykyinen, melko tuore positiivista luottotietorekisteriä koskeva sääntely tuottanut niitä tuloksia, joita sillä on haettu.

Oikeuskanslerinviraston lausunnossa pidettiin ongelmallisena jo sitä, että huoneistotietojärjestelmään sisällytetään tietoja luotoista, mutta vielä ongelmallisempana näiden tietojen jakamista toiseen järjestelmään. Lausunnossa katsottiin, että tiedoista voidaan kokonaisuutena päätellä henkilön varallisuutta, elintapoja, kulutusmieltymyksiä, asumiseen liittyviä valintoja, sijoitusvarallisuutta ja muuta elämää koskevia tietoja. Lausunnossa kiinnitettiin myös huomiota siihen, että huoneistotietojärjestelmällä on varsin erilainen merkitys ja eri käyttötarkoitukset kuin positiivisella luottotietojärjestelmällä. Lausunnossa kiinnitetään huomiota tarpeeseen varmistua siitä, että ehdotettu sääntely on EU:n tuomioistuimen tulkintakäytännön mukaista.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa yhdyttiin arvioon siitä, että kyseessä olevia positiivisen luottorekisterin tietoja tai ainakin osaa niistä on EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön seurauksena pidettävä arkaluonteisina tietoina. Lausunnossa kuitenkin katsottiin, että sääntämisyksikössä olisi tarpeen perusteellisemmin arvioida ehdotettavien lainmuutosten hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta.

Oikeuskanslerinvirasto ja Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö kiinnittivät lausunnoissaan huomiota aiemmin lausuntokierroksella olleeseen valtiovarainministeriön valmistelemaan esitysluonnokseen, joka sisälsi lain 25 §:n muutoksen, jonka perusteella tieto rekisteröidyn tekemästä vaatimuksesta henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseksi luovutetaan luotonantajille luottotietoraportilla riippumatta siitä, mihin tietoon rajoitusvaatimus kohdistuu. Oikeuskanslerinviraston lausunnossa katsottiin, että esityksessä tulisi arvioida myös sääntelyn suhdetta tietosuoja-asetuksen 22 artiklaan ja kiinnitetään huomiota asian kannalta merkitykselliseen EU:n tuomioistuimen tuomioon, joka koskee automaattista päätöksentekoa (C-634/21, Schufa Holding).

Tietosuoja-valtuutetun toimisto toi lausunnossaan esiin tarpeen arvioida voimassa olevaa lakia muiltakin osin kuin esityksessä ehdotettavien muutosten ja lisäysten osalta. Tietosuoja-valtuutetun toimisto katsoi, että voimassa olevaa lakia olisi tarpeen arvioida uudelleen erityisesti siltä osin, onko rekisteristä luotonantajille luovutettavia tietosisältöjä tarpeellista rajata tarkoituksenmukaisemmalla tavalla vain välttämättömiin ja tarpeellisiin tietoihin kullekin luotonantajalle.

Oikeuskanslerin viraston ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausuntojen johdosta erityisesti esityksen vaikutusten arviointia ja säätämisyjärjestysperusteluja on täydennetty useilta osin. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluja on täydennetty erityisesti sääntelyn välttämättömyyden perustelemiseksi ja sen selventämiseksi, mistä syystä perustuslakivaliokunnan lausuntoa pidetään suotavana. Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimukseen liittyen esitykseen on lisätty 2. lakiehdotus, jolla muutettaisiin huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ää sen täsmentämiseksi, että hallintakohderekisteriin taloudellisina tietoina talletettavien tietojen yksi käyttötarkoitus kyseisessä rekisterissä on tietojen muodostaminen luovutettavaksi positiiviseen luottotietorekisteriin. Huomioiden luottotietojen mahdollisen arkaluonteisuuden, voimassa olevat lain säännökset eivät ole riittävän tarkkarajaiset.

Siltä osin kuin on kyse rekisterin vaikuttavuudesta ylivelkaantumisen ennalta estämisessä, arviointia ei ole mahdollista tehdä luotettavasti ennen kuin sen käytöstä on kokemusta pidemmältä ajalta. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain jälkiarviointi on suunnitteilla, ja tästä on lisätty maininta esityksen toimeenpanoa ja seuranta koskevaan jaksoon. Esitykseen on kuitenkin lisätty viittaukset aiempiin positiivista luottotietorekisteriä koskeviin selvityksiin, joissa on arvioitu positiivisten luottotietojen keräämisen vaikutuksia ylivelkaantumisen torjuntaan. Myös tietosuoja-valtuutetun toimiston esiin nostama uudelleen arviointi on tarkoituksenmukaista tehdä myöhemmin, esimerkiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain jälkiarvioinnin yhteydessä. Tässä arvioinnissa olisi tarpeen kuitenkin ottaa huomioon kuluttajansuojalain velvoitteet, jotka koskevat samansisältöisinä kaikkia sen 7 ja 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvia luotonantajia, sekä lakiin uuden kuluttajaluottosopimuksia koskevan direktiivin mukanaan tuomat muutokset. Kyseessä olevien muutosten valmistelu on parhaillaan käynnissä.

Säilytysajat

Tulorekisteriyksikkö ehdotti työryhmän ehdotukseen sisältyneiden säilytysaikoja koskevien lainmuutosten lisäksi täsmennyksiä 32 §:n 1–3 kohtaan. Ehdotukset parantaisivat rekisterin tietojen käytettävyyttä siltä osin kuin on kyse viranomaisille luovutettavista tiedoista, sekä rekisterin tietojen eheyttä ja teknistä vakautta, ja ovat siten perusteltuja. Koska lainmuutoksista ei aiheutuisi tietojärjestelmään kustannusvaikutuksia, ne on sisällytetty esitykseen.

Taloudelliset vaikutukset

Verohallinto ja Maanmittauslaitos esittivät lausunnoissaan yksityiskohtaisia, mutta eri suuntaisia huomioita esitysluonnoksen kappaleesta, joka koskee valtiontaloudellisia vaikutuksia. Verohallinto ehdotti erityisesti, että Maanmittauslaitoksen edellyttämä rahoitus myönnetään talousarviomenettelyssä suoraan Maanmittauslaitoksen toimintamenoihin. Maanmittauslaitos puolestaan katsoi, että esitetty rahoitusmalli oli Maanmittauslaitoksen näkökulmasta ongelmallinen ja että siitä tulisi säätää. Maanmittauslaitos piti lisäksi perusteluja epäselvinä siltä osin, miten kustannusten korvaaminen tosiasiallisesti tapahtuisi.

Suomen Vuokranantajat ry kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että vaikutusten arvioinnissa korostui usein ylivelkaantumisen estäminen, mutta perustelut jäivät lausunnon mukaan puutteellisiksi. Se nosti lausunnossaan esiin sääntelyn toimivuuden ja vaikutusten arvioinnin tarpeita, ja kiinnitti huomiota Tilastokeskuksen rooliin. Oikeuskanslerinviraston lausunnossa todettiin, että ylivelkaantumisen estämistä koskevaa näkökulmaa ei sidottu mihinkään taloudelliseen kehikkoon. Lausunnossa katsottiin, että kansantaloudellisesti ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti todistettua, että suuresta kotitalouksien velkaantumisesta olisi pelkkää haittaa taloudelliselle kehitykselle yhteiskunnassa. Myös Takuusäätiö piti tarpeellisena, että rekisterin käyttöönoton vaikutuksia mm. luotonsaantiin ja luottojen hinnoitteluun analysoidaan ja julkaistaan.

Verohallinnon ehdotusta ei ole budjettiteknisistä syistä mahdollista huomioida. Esityksen perusteluja on kuitenkin selkiytetty erityisesti Maanmittauslaitoksen lausunnon huomioimiseksi. Suomen Vuokranantajien ja Oikeuskanslerinviraston lausuntojen perusteella esitystä on täydennetty viittauksilla positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain valmistelun yhteydessä käytettyihin selvityksiin, joista ilmenee muun muassa Suomen kotitalouksien velkaantumisen rakenne ja se, miten taloyhtiölainat liittyvät ylivelkaantumiseen. Vaikutustenarviointia on myös täsmennetty sen huomioimiseksi tarkemmin, että positiivisten luottotietojen keräämisen tarkoituksena on ylivelkaantumisen estämisen ohella edistää vastuullista luotonantoa, ja tällä on myös myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Lisäksi hallituksen esitykseen on lisätty maininta suunnitteilla olevasta jälkiarviointihankkeesta.

Muut huomiot

Useaan lausuntoon sisältyi ehdotuksia, joita ei ole ollut aikataulusyistä mahdollista arvioida tämän hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä. Näitä ehdotuksia ovat Finanssialan ehdottama 13 §:n muuttaminen, Finanssivalvonnan ehdotus lisätä Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 23 kohdan mukaiset maksupalveluntarjoajat soveltamisalaan, Finanssivalvonnan ehdotus arvioida vakuustietojen kattavuutta ja mahdollisuus säätää rahoitusmarkkinoita valvovien viranomaisten välisistä tiedonluovutuksista. Finanssivalvonnan ehdotus maksupalveluntarjoajien kuitenkin pyritään huomioimaan muussa soveltuvassa lainsäädäntöhankkeessa mahdollisimman pian.

Lisäksi Kiinteistöliitto, Tilastokeskus ja Suomen Pankki esittivät huoneistotietojärjestelmästä annettuun lakiin liittyviä huomioita ja ehdotuksia, joita ei ole ollut mahdollista arvioida tarkemmin tämän esityksen jatkovalmistelun aikana. Nämä liittyvät erityisesti yhtiölainojen jaotteluun ja vastikkeisiin. Ehdotusten osalta on syytä huomioida, että positiivinen luottotietorekisteri ei ole tarkoitettu laajemmin yhtiölainoja koskevien tietojen saatavuuden varmistamiseen tai hallinnointiin. Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisen ja järjestelmän kehitystyön yhteydessä on arvioitu se, mitkä tiedot ovat välttämättömiä luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnissa. Lisäksi rekisteriin talletettavat tiedot

ovat lain 24 §:ssä mainittujen viranomaisten käytettävissä siinä säädettyihin tehtäviin. Lausuntoihin sisältyvät ehdotukset ilmenevät tarkemmin lausuntokoosteesta, joka sisältyy lainsäädäntöhankkeen asiakirjoihin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki positiivisesta luottotietorekisteristä

6 §. Tiedot luotoista. Pykälän johdantokappaleessa oleva virheellinen viittaus lain 7–15 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin korjattaisiin viittaukseksi 7–13 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin. Muutos olisi tarpeen sen vuoksi, että lain 14 §:ssä tarkoitetut luotonhakijan tai velallisen tuloja koskevat tiedot ja 15 §:ssä tarkoitetut vapaaehtoista luottokieltoa koskevat tiedot eivät ole 6 §:ssä tarkoitettuihin luottoihin liittyviä tietoja. Sama koskee myös ehdotetussa 13 a §:ssä tarkoitettuja osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tietoja.

7 §. Luoton perustietoina talletettavat tiedot. Pykälän 1 momenttiin uusi ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 kohta, jonka mukaan luoton perustietoina olisi talletettava myös tieto siitä, onko luotto muu kuin kuluttajaluotto. Samalla nykyiset 10–12 kohta siirtyisivät 11–13 kohdaksi. Pykälän 1 momentin 7 kohtaan tehtäisiin samalla kielellinen täsmennys. Voimassa olevan lain mukaan kuluttajaluotoista on ilmoitettava, kuuluuko luotto kuluttajansuojalain 7 tai 7 a luvun soveltamisalaan, sekä onko luotto hyödykesidonnainen. Kaikista vanhoista luotoista ei kuitenkaan ole kohtuullisin toimin saatavilla tietoa siitä, onko se myönnetty kuluttajansuojalain 7 tai 7 a luvun nojalla. Tämän vuoksi tieto on useiden luottojen osalta jätetty ilmoittamatta 19 §:n 1 momentin kohtuullisuuslausekkeeseen vedoten. Rekisterissä olisi kuitenkin välttämätöntä pystyä erottelemaan kuluttajaluotot ja muut luotot toisistaan, sillä osalla viranomaisista on tiedonsaantioikeus vain kuluttajaluottoihin. Ehdotettuun 10 kohtaan sisältyvällä tiedolla pystyttäisiin luotettavammin erottelemaan muut luotot kuluttajaluotoista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3–5 momentti. Samalla nykyiset 3 ja 4 momentti siirtyisivät 6 ja 7 momentiksi. Ehdotetut uudet momentit perustuvat valtioneuvoston asetukseen (811/2022) eräistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista. Asetuksen 1 §:ssä säädetään tarkemmin lain 7 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainitusta luoton käyttötarkoituksesta. Asetuksessa säädettyihin kertaluoton käyttötarkoituksiin sisältyy myös edellä ehdotetussa uudessa 1 momentin 10 kohdassa mainittu tieto. Lain 33 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muun muassa 7 §:ssä tarkoitettujen positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavien tietojen teknisistä ja sisällöllisistä yksityiskohdista. Asetuksen 1 § antaa yksityiskohtaisempaa tietoa luonnollisen henkilön kertaluoton käyttötarkoituksista ja samalla se voi paljastaa tietoa yksityiselämän suojaan kuuluvista yksityiskohdista erityisesti yhdistettyinä muihin tietoihin. Asetuksen 1 §:n sisältö ehdotetaan tästä syystä siirrettäväksi lain tasolle sen huomioimiseksi, että esityksen säätämisjärjestysperusteluissa tarkistetaan luottotietojen valtiosääntöistä arviointia (ks. tarkemmin jakso 12). Asetuksen 1 §:n 1 momentissa luetellaan käyttötarkoitukset melko yksityiskohtaisella tasolla, vaikka ne eivät anna tarkempaa tietoa kuluttajaluoton käyttötarkoituksesta silloin, kun kyseessä ei ole asuntoluotto tai liikennevälineen hankkimiseksi myönnetty kuluttajaluotto. Siten tiedot eivät paljasta esimerkiksi tietoa siitä, jos kyseessä on terveydenhuoltomenojen kattamiseksi otettu luotto. Asetuksen sisältämällä tarkkuudella kertaluoton käyttötarkoitusta koskeva tieto on kuitenkin luotonantajan luotonmyöntöön liittyvässä harkinnassa välttämätön, koska se voi antaa luotonantajalle aiheen pyytää luotonmyöntöön liittyvien riskien arvioinnin kannalta tarvittavia lisätietoja.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi kertaluoton käyttötarkoitukseksi talletettaisiin positiiviseen luottotietorekisteriin jokin seuraavista: 1)

asuntoluotto; 2) asuntoluotto ensiasunnon hankkimiseksi; 3) asuntoluotto vapaa-ajan-asunnon hankkimiseksi; 4) asuntoluotto sijoitusasunnon hankkimiseksi; 5) opintolaina; 6) liikennevälineen hankkimiseksi myönnetty kuluttajaluotto; 7) muu kuluttajaluotto; 8) elinkeinotoimintaa varten myönnetty luotto; 9) muu luotto.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, pykälän uuden 4 *momentin* mukaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 17 §:ssä tarkoitetun saatavan käyttötarkoitukseksi ilmoitetaan opintolainan takaussaatava.

Pykälän uudessa 5 *momentissa* tarkennettaisiin sitä, mitä tarkoitetaan asuntoluotolla ja liikennevälineellä. Sen mukaisesti 3 momentin 1–4 kohdassa asuntoluotolla tarkoitetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua asuntoluottoa sekä lisäksi sellaista asuinhuoneiston, asuinkiinteistön tai asuinrakennuksen peruskorjausta varten myönnettyä kuluttajaluottoa, jonka vakuudeksi annetaan asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat yhteisöosuudet, asuinkiinteistö tai kiinteistöä koskeva käyttöoikeus rakennuksineen. Edellä 3 momentin 6 kohdassa liikennevälineellä tarkoitetaan liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin rekisteröitävää liikennevälinettä siihen mahdollisesti liittyvine lisävarusteineen.

13 a §. *Osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedot.* Lakiin lisättäisiin uusi 13 a §, jossa säädettäisiin positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavista osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedoista, jotka siirrettäisiin rekisteriin huoneistotietojärjestelmästä. Pykälä sisältäisi yksityiskohtaisen ja tyhjentävän luettelon siirrettävistä tiedoista. Pykälän 1 *momentin johdantokappaleessa* rajattaisiin tietojen siirto koskemaan vain sellaisia osakeryhmiä eli osakehuoneistoja, joiden vastuulle huoneistotietojärjestelmän tietojen mukaan on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa. Jos osakeryhmän vastattavaksi ei ole kohdistettu lainkaan yhtiön nostamaa luottoa, mitään kyseistä osakeryhmää koskevia tietoja ei siirrettäisi huoneistotietojärjestelmästä positiiviseen luottotietorekisteriin. Tiedot siirrettäisiin kunkin osakkaan osalta erikseen ja talletettaisiin positiiviseen luottotietorekisteriin osakaskohtaisesti. Lain 4 §:n mukaisesti tietoja siirrettäisiin vain siltä osin kuin osakkaat ovat luonnollisia henkilöitä. Esimerkiksi osakeyhtiön omistamiin osakeryhmiin liittyviä tietoja ei siirrettäisi.

Momentin 1 *kohdan* mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin yhtiön yritys- ja yhteisötunnus. Tietoa käytettäisiin kohteen yksilöimiseen esittäessä luottovastuuta koskevat tiedot rekisteröidylle itselleen rekisterin sähköisessä asiointipalvelussa sekä rekisterin viranomaiskäyttäjien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Yhtiön yritys- ja yhteisötunnusta ei luovutettaisi luotonantajille luottotietoraportilla.

Momentin 2 *kohdan* mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin huoneistotietojärjestelmässä käytetty osakeryhmän osakeryhmätunnus. Kyse on osakeryhmäkohtaisesta yksilöllisestä ja pysyvästä teknisestä tunnistetiedosta, joka yksilöi osakeryhmän, mutta ei kohdista sitä tiettyyn yhtiöön tai tiettyyn osakehuoneistoon. Tieto on välttämätön positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitotehtävien hoitamiseksi ja sitä käytettäisiin ainoastaan osakeryhmän tekniseen yksilöintiin positiivisessa luottotietorekisterissä. Tiedon avulla varmistettaisiin esimerkiksi huoneistotietojärjestelmästä saatavien päivitystietojen kohdistuminen oikeaan osakeryhmään positiivisessa luottotietorekisterissä. Osakeryhmätunnusta ei luovutettaisi luotonantajille luottotietoraportilla.

Momentin 3 *kohdan* mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin osakehuoneiston numero tai tunnus. Osakehuoneistolla tarkoitetaan asunto-osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:n mukaan sellaista huoneistoa ja muuta rakennuksen tai kiinteistön osaa, jonka hallintaan osakkeet

tuottavat oikeuden. Asuin- ja liikehuoneistojen ohella osakehuoneistoja voivat siten olla esimerkiksi autotallit ja varastotilat. Osakehuoneistoa koskevia säännöksiä sovelletaan myös osakkeen perusteella osakkeenomistajan hallinnassa olevaan rakentamattomaan tilaan, kuten autopaikkaan (HE 24/2009 vp, s. 49). Yhtiön yritys- ja yhteisötunnuksen tavoin tietoa käytettäisiin kohteen yksilöimiseen esittäessä luottovastuuta koskevat tiedot rekisteröidylle itselleen rekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Tilanteessa, jossa rekisteröidyllä on useampia osakeryhmiä samassa taloyhtiössä, muodostuisi tietojen tarkistaminen rekisterin sähköisessä asiointipalvelussa rekisteröidylle itselleen hyvin hankalaksi, ellei hallintakohteita esitettäisiin asiointipalvelussa yksiselitteisesti ja rekisteröidylle ymmärrettävällä tavalla yksilöityinä. Muiden yhtiötä tai osakeryhmää koskevien tietojen tavoin myöskään osakehuoneiston numeroa ei luovutettaisiin luotonantajille luottotietoraportilla.

Momentin 4 kohdan mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin omistajan omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä. Omistajan omistusosuutta koskeva tieto ja omistajien lukumäärä tarvitaan sen päättämiseen, millä tavoin osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä jakautuu osakeryhmän omistajien kesken. Osakehuoneistojen eri osakeryhmien omistusosuudet osakeryhmästä voivat olla keskenään eri suuruisia. Tieto omistusosuudesta ja omistajien lukumäärästä luovutettaisiin luotonantajille luottotietoraportilla ja sitä hyödyntäisivät myös rekisterin viranomaiskäyttäjät.

Momentin 5 kohdan mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin osakeryhmään kohdistuvan ensisijaisen luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä. Yhtiön tiedonantovelvollisuudesta hallintakohteen teknisistä ja taloudellisista tiedoista on säädetty huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 17 a §:n 1 momentissa. Sen mukaan tiedot on päivitettävä huoneistotietojärjestelmän hallintakohderekisteriin vähintään kerran vuodessa kuukauden kuluessa yhtiön varsinaisen yhtiökokouksen päättymisestä sekä viivytyksettä isännöitsijäntodistuksen pyytämiseen oikeutetun tahon tätä pyytäessä. Lisäksi tiedot on päivitettävä aina vastikkeiden määrään vaikuttavan yhtiökokouspäätöksen jälkeen, osakeryhmän muutosten jälkeen tai osakeryhmän omistajan tehdessä maksuohjelmasta poikkeavan maksusuorituksen. Osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedot eivät siten ole huoneistotietojärjestelmässä samalla tavoin reaaliaikaisia kuin luotonantajien positiiviseen luottotietorekisteriin ilmoittamat luottojen tiedot ovat. Luottovastuun tosiasiallinen määrä on myös voinut pienentyä viimeisimmän tehdyn ilmoituksen jälkeen. Tämän vuoksi positiiviseen luottotietorekisteriin tarvitaan osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun määrän lisäksi myös tieto siitä, minkä ajankohdan tieto kyseinen määrä on. Lähtökohtaisesti rekisteriin merkittäisiin huoneistotietojärjestelmästä saatu viimeisin laskentapäivämäärä, joka kattaisi huoneistotietojärjestelmään kyseiseen päivämäärään mennessä ilmoitetut luottovastuun määrän muutokset. Kohdassa tarkoitetut tiedot luovutettaisiin luotonantajille luottotietoraportilla ja niitä hyödyntäisivät myös rekisterin viranomaiskäyttäjät.

Momentin 6 kohdan mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin osakeryhmään kohdistuvan voimassa olevan ja tulevan pääomavastikkeen kokonaismäärä sekä sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä. Alkamispäivämäärällä tarkoitettaisiin ajankohtaa, josta alkaen pääomavastiketta on huoneistotietojärjestelmään ilmoitettu perittäväksi kyseisen suuruisena. Päivämäärä ilmaisisi ajankohdan, josta alkaen pääomavastikkeen määrä viimeksi on ilmoitettu tarkistetuksi siitä riippumatta, onko pääomavastikkeen määrä tuolloin tosiasiallisesti muuttunut aikaisemmasta. Pääomavastikkeen määrästä päätetään useimmiten kerran vuodessa varsinaisen yhtiökokouksen yhteydessä ja on mahdollista, että pääomavastike tuolloin vahvistetaan perittäväksi samansuuruisena kuin aikaisemminkin. Tällaisessa tilanteessa on mahdollista, että yhtiö ilmoittaa pääomavastikkeelle yhtiökokouksen päätöksen mukaisen uuden alkamispäivämäärän huoneistotietojärjestelmään, vaikka vastikkeen määrä pysyykin

ennallaan. Alkamispäivämäärästä ei siten voisi päätellä sitä, milloin pääomavastikkeen määrä viimeksi on muuttunut, vaan milloin sen määrä viimeksi on tarkistettu. Alkamispäivämäärästä olisi siten useimmiten pääteltävissä myös se, milloin pääomavastikkeen määrä seuraavan kerran tullaan tarkistamaan. Kohdassa tarkoitetut tiedot luovutettaisiin luotonantajille luottotietoraportilla ja niitä hyödyntäisivät myös rekisterin viranomaiskäyttäjät.

Momentin 7 kohdan mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin tieto osakkaan vastuulla olevan esisijaisen luottovastuun päättymisestä kyseisen osakeryhmän osalta. Ajankohta ei välttämättä vastaisi täsmällisesti sitä päivämäärää, jolloin luottovastuu tosiasiallisesti on päättynyt, vaan se ilmaisisi ajankohdan, jolloin luottovastuu on ilmoitettu päättäneeksi huoneistotietojärjestelmään. Sen lisäksi, että luottovastuu voi päättyä, kun se on kyseisen osakeryhmän osalta tullut suoritetuksi, se voi päättyä osakkeenomistajan vaihtuessa, myös kyseessä olevan osakkeenomistajan kuoleman johdosta. Luottovastuun päättymistä koskevaa tietoa käytettäisiin positiivisen luottotietorekisterin rekisterinpitotehtävien hoitamiseen ja tiettyä luottovastuuta koskevien tietojen poistamiseen rekisteristä siten kuin siitä 32 §:n 6 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi. Tieto luottovastuusta poistuu kokonaan luottotietoraporttilta osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun päättyessä, joten tietoa ei luovutettaisi luotonantajille. Osakkeenomistajan kuoleman tapauksessa rekisteristä luovutettaisiin nykytilaa vastaavasti vain tieto henkilön kuolemasta. Lisäksi luottovastuun päättymistä koskevaa tietoa hyödyntäisivät rekisterin viranomaiskäyttäjät.

Pykälän 2 momentin mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin talletettaisiin yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkitty yhtiön nimi ja kotipaikka. Nimeä ja kotipaikkaa koskevat tiedot saataisiin suoraan yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Y-tunnusta koskevan tiedon tavoin myös näitä tietoja käytettäisiin vain kohteen yksilöimiseen esitettäessä luottovastuuta koskevat tiedot rekisteröidylle itselleen rekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Tietoja ei luovutettaisi luottotietoraportilla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Tulorekisteriysikön oikeudesta täydentää ja päivittää tietoja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

16 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan tehtäisiin tekninen lainmuutos, jolla päivitetäisiin vanhentunut säädösviittaus. Kohdassa mainittu laki on kumottu uudella lailla eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä (186/2023), joka on tullut voimaan 1.7.2023.

19 §. Tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentin mukaan tiedot voidaan perustellusta syystä ilmoittaa myös muuta sähköistä tietoturvallista tapaa käyttäen ja se tulisi voimaan 1.12.2025. Momentti täydentää pykälän 3 momenttia, jonka mukaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava teknisen rajapinnan avulla. Momentin kumoaminen merkitsisi sitä, että tiedot olisi ilmoitettava rekisteriin myös 1.12.2025 jälkeen yksinomaan rekisterin teknisen rajapinnan avulla.

Tulorekisteriysikössä käynnissä olevan rekisterin teknisen valmistelun yhteydessä on suunniteltu, että pykälän 4 momentissa tarkoitettuna muuna sähköisenä tietoturvallisena tapana olisi luotonantajien käyttöliittymäpohjainen sähköinen asiointipalvelu. Teknisen valmistelun aikana yksikön tekemien selvitysten perusteella sähköisen asiointipalvelun käyttö tietojen ilmoittamisessa olisi jäämässä hyvin vähäiseksi. Käyttöliittymäpohjainen manuaalisesti tapahtuva tietojen syöttäminen rekisteriin myös lisäisi erilaisten inhimillisten virheiden johdosta tapahtuvien ilmoitusvirheiden riskiä, minkä seurauksena positiivisen luottotietorekisterin ja luotonantajien omien rekisterien tiedot voisivat poiketa toisistaan. Luotonantajien oma sisäinen

valvonta olisi käyttöliittymäpohjaisessa ilmoittamisessa selvästi rajapintailmoittamista heikompaa eikä tietoja syötettäessä olisi teknistä keinoa varmistua siitä, että syötetyt tiedot vastaavat luotonantajien omissa rekistereissä olevia tietoja. Tämän vuoksi riski siitä, että luottotietoraportille päätyy rekisteröityä koskevaa virheellistä tietoa, kasvaisi käyttöliittymäpohjaisessa ilmoittamisessa olennaisesti rajapintailmoittamiseen verrattuna. Lisäksi velallisen tekemien lyhennysten tai koronmaksujen jatkuva ilmoittaminen manuaalisesti kahden päivän kuluessa maksupäivästä edellyttäisi luotonantajilta merkittävää määrää henkilötyötä, jolloin käyttöliittymäpohjainen ilmoittaminen ei pidemmällä aikavälillä kuitenkaan tulisi luotonantajille olennaisesti rajapintailmoittamisen toteutusta edullisemmaksi. Koska käyttöliittymäpohjaisen ilmoittamisen toteutuksesta sekä sen myöhemmästä ylläpidosta aiheutuisi määrältään merkittävät kustannukset Tulorekisteriyksikölle suhteessa luotonantajille aiheutuvan hyödyn vähäisyyteen, ei tällaisen ilmoittamistavan toteuttamista positiiviseen luottotietorekisteriin voida kokonaisuutena arvioiden pitää tarkoituksenmukaisena.

21 §. *Tietojen luovuttaminen luotonantajille.* Pykälän 2 momentin johdantokappaletta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että rekisteristä voitaisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitetut tiedot 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan lisäksi myös valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tarkoitetulle erityisrahoitusyhtiölle. Erityisrahoitusyhtiö on lain 16 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti ilmoitusvelvollinen. Yhtiö harjoittaa rahoitustoimintaa antamalla ja hallinnoimalla muun muassa luottoja, takuita, takauksia ja muita vastuusitoumuksia. Luottoja ja takauksia voidaan antaa myös luonnolliselle henkilölle yrittäjänä, ja luoton tai takauksen hakijan lainanhoitokyvyn arvioinnissa huomioidaan muun muassa yrittäjän henkilökohtaista taloutta, mukaan lukien varat ja velat. Voimassa olevan johdantokappaleen viittauksen osalta jää epäselväksi, onko 16 §:n 2 momentin tarkoitus kattaa erityisrahoitusyhtiö. Koska erityisrahastoyhtiö ei ole elinkeinonharjoittaja, täsmennys on tarpeen sen varmistamiseksi, että erityisrahoitusyhtiöllä on tiedonsaantioikeus keväästä 2026 alkaen.

Pykälän 6 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Samalla 7 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaan 6 momenttiin. Pykälän 6 momentin mukaan tiedot voidaan perustellusta syystä luovuttaa myös muuta sähköistä tietoturvallista tapaa käyttäen ja se tulisi voimaan 1.4.2026. Momentti täydentää pykälän 5 momenttia, jonka mukaan tiedot luovutetaan teknisen rajapinnan avulla luottotietoraportin muodossa. Momentin kumoaminen merkitsisi sitä, että tiedot luovutettaisiin myös 1.4.2026 jälkeen yksinomaan rekisterin teknisen rajapinnan avulla luottotietoraportin muodossa. Ratkaisulla pyritäisiin ensisijaisesti parantamaan rekisterin tietoturvallisuutta sekä suojaamaan rekisterissä olevia henkilötietoja. Sähköisessä asiointipalvelussa oikeus luoton tietojen kyselyyn avautuisi luotonantajalle, kun Tulorekisteriyksikkö on myöntänyt kyseiselle luotonantajalle käyttöoikeuden asiointipalveluun. Teknisesti toteutus tapahtuisi suomi.fi-valtuuksilla. Luotonantajat puolestaan valtuuttaisivat yksittäiset käyttäjät kukin omalta osaltaan suomi.fi-valtuuspalvelussa, minkä jälkeen käyttäjät voisivat kirjautua asiointipalveluun omilla pankkitunnuksillaan tai mobiilivarmenteellaan. Käytännössä palvelun kirjautumissivut olisivat avoimilla internetsivuilla eli pääsy tietoihin olisi helposti saatavilla muualtakin kuin luotonantajan omasta tietojärjestelmästä, esimerkiksi pankkivirkailijan omalta tietokoneelta hänen kotoaan käsin. Kaikilla tietoluvan haltijoiden valtuuttamilla käyttäjillä olisi myös rajaton mahdollisuus kysyä kenen tahansa rekisteröidyn henkilön tietoja luotonantajan omien tietojärjestelmien ohi eli ilman luotonantajan välitöntä seurantamahdollisuutta asiassa. Rekisterin teknisellä rajapinnalla edellytettyä vaatimusta siitä, että ennen kyselyn tekemistä luotonantaja teknisesti varmistuu asian vireillä olosta, ei ole vastaavin tavoin mahdollista edellyttää sähköisessä asiointipalvelussa. Yksittäisten käyttäjien osalta käyttövaltuuksien hallinta ja niiden ajantasaisuuden varmistaminen olisivat yksin luotonantajan vastuulla. Tulorekisteriyksiköllä olisi vajavainen näkymä yksittäisille käyttäjille myönnettyihin käyttövaltuuksiin, samoin kuin niiden ajantasaisuuteen. Tällöin olisi olemassa

esimerkiksi riski siitä, että luotonantaja jättää virheellisesti päättämättä yksittäisen virkailijansa käyttövaltuuden, kun työntekijä vaihtaa työtehtävää tai työpaikkaa ilman, että Tulorekisteriyksikkö pystyy tätä millään tavoin toteamaan. Rekisterinpitäjänä Tulorekisteriyksiköllä ei myöskään olisi mahdollisuutta rajoittaa yksittäisen henkilön valtuuden voimassa oloa, vaan suomi.fi-valtuuspalvelu mahdollistaa valtuuden antamisen jopa 25 vuodeksi.

Tulorekisteriyksikön rekisterin teknisen toteutuksen yhteydessä tekemien selvitysten perusteella rekisteriin suunnitellun käyttöliittymäpohjaisen sähköisen asiointipalvelun käyttö olisi jäämässä vähäiseksi myös tietojen luovuttamisessa rekisteristä. Ottaen huomioon sen, sekä tietojen luovuttamiseen tarvittavan asiointipalvelun toteutuksesta ja sen myöhemmästä ylläpidosta aiheutuvat määrältään merkittävät kustannukset Tulorekisteriyksikölle suhteessa luotonantajille koituvaan vähäiseen hyötyyn, ei tällaisen tietojen luovuttamistavan toteuttamista positiiviseen luottotietorekisteriin voida kokonaisuutena arvioiden pitää tarkoituksenmukaisena.

22 §. *Luotonantajille luovutettavat tiedot.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin luotonantajille lain 21 §:n 5 momentissa tarkoitettulla luottotietoraportilla luovutettavista osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedoista, joista momentti sisältäisi yksityiskohtaisen ja tyhjentävän luettelon. Momentin nojalla luottotietoraportilla luovutettaisiin osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tietoja vain siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä lain 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyissä käyttötarkoituksissa. Tiedot luovutettaisiin luottotietoraportilla noudattaen samaa tarkkuustasoa, jolla luotonantajien ilmoittamien luottojen tiedot säädetään luovutettavaksi lain voimassa olevan 22 §:n 1 ja 2 momentissa. Luovutettaviin tietoihin ei sisältyisi mitään sellaisia tietoja, joista välillisestikään voisi olla pääteltävissä missä osoitteessa tai millä alueella luottotietoraportilla esitettävät osakehuoneistot tosiasiallisesti sijaitsevat. Ottaen huomioon positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen luonteen ja rekisterin sisältämien henkilötietojen käsittelyyn liittyvät merkittävät riskit, näillä rajoituksilla suojataan luonnollista henkilöä erityisesti mahdollisiin tietomurtoihin tai muihin väärinkäytöksiin liittyviltä riskeiltä. Näin ollen ei olisi mahdollista, että luottotietoraportilta kävisi ilmi esimerkiksi turvakiellon alaisia osoitetietoja tai muita vastaavia osakehuoneistojen sijaintitietoja, jotka antaisivat mahdollisuuksia erilaisten tietojen yhdistämiseen tilanteessa, jossa tietoja on vuotanut taholle, joka ei ole niihin oikeutettu.

Momentin mukaisesti luottotietoraportilla luovutettavien tietojen rajoituksessa on huomioitu se, että ainakin osa positiivisen luottotietorekisterin sisältämistä tiedoista on mahdollisesti arkaluonteisia tietoja EU:n tuomioistuimen joulukuussa 2023 antaman tuomion valossa (tuomio 7.12.2023, yhdistetyt asiat C 26/22 ja C 64/22, Schufa Holding, 94 kohta, ks. tarkemmin jakso 12). Tietojen luovuttamisesta positiivisesta luottotietorekisteristä kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia varten ei kuitenkaan ole kyse sellaisista automatisoiduista yksittäispäätöksistä kuin esimerkiksi luottotietopalveluja tarjoavien yritysten tuottamissa todennäköisyysarvioissa, joista oli kyse toisessa EU:n tuomioistuimen samanaikaisesti antamassa tuomiossa (tuomio 7.12.2023, C-634/21 Schufa Holding, ks. erityisesti 50 ja 73 kohta). Suomessa automatisoituun luottokelpoisuuden arviointiin sovelletaan luottotietolain 16 §:ää, jos kyse on luottotietotoiminnan harjoittajista. Sen sijaan positiivisen luottotietorekisterin tuottama luottotietoraportti ei sisällä luotonhakijan luottokelpoisuusarviota, vaan sisältää eritelmän luotonhakijan olemassa olevia luottoja ja tuloja koskevista tiedoista, jotka otetaan huomioon luottokelpoisuuden arvioinnissa. Sinänsä luottotietoraportin antamien tiedoilla on merkittävä vaikutus luottokelpoisuuden arviointiin. On myös mahdollista, että luotonantajat hyödyntävät luottotietoraportilta saamia tietoja myös sellaiseen luotonmyöntöön, joka tapahtuu pelkästään automaattisen käsittelyn avulla. Siinä tapauksessa automatisoituun luottoprosessiin sovellettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan a tai c alakohtaa.

Momentin johdantokappaleen mukaan tiedot luovutettaisiin luottotietoraportilla huoneistotietojärjestelmästä saatujen viimeisimpien ilmoitusten perusteella muodostettuina. Sääntely poikkeaisi tältä osin voimassa olevan 22 §:n 1 ja 2 momentista, joissa luotonantajien ilmoittamien tietojen osalta on säädetty luovutettavaksi ajantasaiset tiedot. Eroavuuden syynä on edellä 13 a §:n 7 kohdan perusteluissa selostettu huoneistotietojärjestelmään ilmoitettavien taloudellisten tietojen päivitysvelvollisuuden aikaväli, minkä seurauksena huoneistotietojärjestelmästä ei ole kaikissa tilanteissa saatavissa täysin ajantasaista tietoa tiettyyn osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun määrästä. Tiedot siirtyisivät huoneistotietojärjestelmästä positiiviseen luottotietorekisteriin aina viimeisimmän huoneistotietojärjestelmään tehdyn ilmoituksen mukaisina ja ne luovutettaisiin luotonantajille luottotietoraportilla sellaisina kuin ne on saatu huoneistotietojärjestelmästä.

Lisäksi momentin johdantokappaleessa säädettäisiin luottotietoraportilla luovutettavaksi henkilön omistamien sellaisten osakeryhmien lukumäärä yhteensä, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa. Tieto vastaisi osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden osalta pykälän voimassa olevan 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tietoa henkilöllä olevien luottojen lukumäärästä yhteensä, joka luottotietoraportilla luovutetaan luotonantajien ilmoittamista luotoista. Tiedosta olisi helposti pääteltävissä esimerkiksi se, omistaako henkilö laajemmassa mittakaavassa sijoitusasuntoja, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa. Johdantolauseessa säädettäisiin myös momentissa luetellut osakeryhmäkohtaiset tiedot luovutettavaksi luottotietoraportilla.

Koska positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavat tiedot eivät kaikilta osin olisi ajantasaisia, tämä rajoittaisi ainakin joissakin tilanteissa rekisteröidyn tietosuojasetuksen mukaista oikeutta tulla arvioituksi täsmällisten ja päivitettyjen tietojen perusteella. Luottotietolain 5 §:ssä säädetty hyvä luottotietotapa myös edellyttää, että luonnollista henkilöä arvioidaan oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella, ja luottotietoja käyttävän on huolehdittava siitä, että tätä oikeutta ei vaaranneta. Rekisteröidyn oikeuden rajoittaminen perustuisi yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohtaan (yleiseen julkiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite) ja i alakohtaan (rekisteröidyn suojele). Positiivisen luottotietorekisterin tavoite suojella luonnollisia henkilöitä ylivelkaantumiselta liittyy näiden alakohtien mukaisiin yleistä etua koskeviin tavoitteisiin. Huomioiden taloyhtiölainojen merkityksen suomalaisten kotitalouksien velkarakenteessa ja sen, että osakaskohtaiset luotto-osuudet suurelta osin tosiasiallisesti ovat kotitalouksien ja luonnollisten henkilöiden maksettavina, rekisterin tietosisällön laajennus olisi välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide yleistä etua koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Rekisteriin tallettavissa tiedoissa huomioitaisiin se, mitkä tiedot ovat asianmukaiset ja riittävät sen varmistamiseksi, että luotonantajalla on tieto olemassa olevasta luottovastuusta ja tämä voi tarvittaessa erikseen varmistua ajantasaisesta luotto-osuuden määrästä. Rajoituksella ei myöskään puututtaisi keskeisiltä osin perusoikeuksiin ja -vapauksiin. Luotonantaja saisi tiedon rekisteriin talletetusta luottovastuusta ja sen päivitysajankohdasta. Siinä tapauksessa, että luottovastuun määrää koskeva tieto ei olisi ajantasainen, päivitysajankohtaa koskeva tieto kuitenkin mahdollistaisi nykyistä tehokkaammin sen, että luotonantaja tarvittaessa varmistaa ajantasaisen luottovastuun määrän luotonhakijalta tai velalliselta. Hyvän luottotietotavan noudattamiseksi luotonantajan olisi myös syytä huolehtia siitä.

Momentin 1 kohdan mukaan luottotietoraportilla luovutettaisiin henkilön omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä. Tietoja tarvittaisiin sen päättelemiseen, mikä osuus 3 kohdassa tarkoitettua osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärästä laskennallisesti kohdistuu sen henkilön vastuulle, jota luottotietoraportti koskee. Ilman tietoa henkilön omistusosuudesta ja omistajien lukumäärästä tätä arviointia ei olisi mahdollista luotettavasti tehdä, koska osakeryhmän eri osaomistajien omistusosuudet eivät aina ole keskenään samansuuruisia.

Momentin 2 kohdan mukaan luottotietoraportilla luovutettaisiin osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä. Luottotietoraportilla luottovastuun määrää ei siten olisi valmiiksi jaettu osakkaan omistusosuutta vastaavaksi vaan esitettävä summa kuvaisi aina kyseiseen osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärää. Ratkaisu vastaisi luotonantajien ilmoittamista luotoista pykälän voimassa olevan 2 momentin 6 kohdan nojalla luovutettavia rahamääräisiä tietoja, joita myöskään ei ole jaettu velallisten lukumäärällä. Luotonantajien olisi siten luotonmyönnön yhteydessä henkilön omistusosuutta kuvaavan tiedon avulla arvioitava miltä osin osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun määrä rasittaa juuri kyseisen henkilön lainanhoitokykyä. Vastuumäärän laskentapäivämäärästä olisi pääteltävissä se, milloin vastuun määrä viimeksi on päivitetty huoneistotietojärjestelmään ja onko todennäköistä, että määrä olisi ehtinyt olennaisesti muuttumaan viimeisimmän päivityksen jälkeen.

Momentin 3 kohdan mukaan luottotietoraportilla luovutettaisiin osakeryhmään kohdistuvan voimassa olevan ja tulevan pääomavastikkeen kokonaismäärä sekä sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä. Pääomavastikkeen määrä kuvaisi henkilön kuukausittaisia lainanhoitomenoja osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden osalta. Myöskään pääomavastikkeen määrää ei olisi valmiiksi jaettu osakkaan omistusosuutta vastaavaksi, vaan luotonantajan tulisi tältä osin tehdä vastaava arviointi kuin edellä luottovastuun kokonaismäärän osalta on selostettu. Vastikemäärän maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärästä olisi pääteltävissä se, millaisessa rahoitusmarkkinoiden korkotilanteessa määrä on viimeksi muuttunut ja onko todennäköistä, että pääomavastikkeen määrä olisi tästä edelleen nousemassa tai vaihtoehtoisesti laskemassa rahoitusmarkkinoilla kyseisen ajankohdan jälkeen tapahtuneiden korkomuutosten seurauksena. Jos tiedossa olisi tulevaisuuteen kohdistuva vastike ja sen päivämäärä, luovutettaisiin myös tämä tieto luottotietoraportilla.

Momentin 4 kohdan mukaan luottotietoraportilla luovutettaisiin tieto siitä, mitkä luottovastuut kohdistuvat samassa yhtiössä oleviin osakeryhmiin. Tieto esitettäisiin ryhmittelemällä luottovastuita koskevat osakeryhmäkohtaiset tiedot luottotietoraportilla yhtiöittäin. Jos henkilöllä olisi omistuksessaan useampia osakeryhmiä, esitettäisiin eri osakeryhmät luottotietoraportilla väliotsikoiden alla sillä tavoin, että raportilta ilmenisi, mitkä osakeryhmät ovat samassa yhtiössä. Luottotietoraportilla tietojen otsikoinnissa ei käytettäisi yhtiön nimeä, vaan otsikoinnit olisivat täysin anonyymeja eikä niistä voisi päätellä, missä yhtiössä olevasta osakeryhmästä on kyse. Tieto samaan yhtiöön liittyvistä luottovastuista on luotonannossa merkityksellinen erityisesti silloin, jos henkilöllä on omistuksessaan useita saman yhtiön osakeryhmiä, joihin kohdistuu määrältään huomattavia uudisrakentamisen tai perusparantamisen luottovastuita. Tällaisessa tilanteessa yhtiön mahdollisilla maksuvaikeuksilla olisi erityisen suuri vaikutus kyseisen henkilön taloudelliseen tilanteeseen ja lainanhoitokykyyn, jolloin asia olisi merkityksellinen luoton myöntämisen yhteydessä tehtävässä riskiarvioinnissa huomioon otettavana seikkana. Siltä osin kuin luotonantaja ei saisi luottotietoraportista kyseessä olevan luoton myöntämisen kannalta riittäviä tietoja riskien arvioimiseksi, sen olisi tarvittavin osin pyydettävä nykyiseen tapaan lisätietoja luotonhakijalta. Lisäyksen johdosta pykälän nykyiset 4–6 momentti siirtyisivät 5–7 momentiksi. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan samalla lisättäväksi sanat ”tämän pykälän” sen selventämiseksi, että momentissa viitataan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain säännöksiin. Tietojen näkymää luottotietoraportilla ja sähköisessä asiointipalvelussa voidaan havainnollistaa seuraavien esimerkkien avulla.

23 a §. Luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuus. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a §, jossa säädettäisiin luottotietoraportin hankkijoita koskeva velvollisuus tunnistaa luotonhakija, takaaja ja vierasvelkapantinantaja sekä velallinen, joka hakee muutosta luottosopimukseen. Ehdotetun pykälän mukaan sen, joka hankkii positiivisesta

luottotietorekisteristä luonnollista henkilöä koskevia tietoja käytettäväksi 21 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen, olisi tunnistettava kyseessä oleva henkilö sekä tarvittaessa todennettava tämän henkilöllisyys ennen tietojen hankkimista. Velvollisuus koskisi kaikkia niitä luotonantajia, joilla on Tulorekisteriysikön myöntämän, lain 27 a §:n mukaisen tietoluvan perusteella oikeus hakea rekisteristä luottotietoraportti. Ehdotettu säännös koskisi siten vain niitä elinkeinonharjoittajia ja erityisrahastoyhtiötä, joille on avattu tekninen rajapinta positiiviseen luottotietorekisteriin. Muutoksen tarkoituksena on vahvistaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa vähentämällä luottotietojen ja erityisesti henkilötunnuksen väärinkäytösriskejä.

Muulla laissa säädetään asiakkaan tunnistamiseen liittyvistä velvoitteista, jotka kuitenkin eivät kaikissa tapauksissa tapahdu ennen positiiviseen luottotietorekisteriin kohdistuvaa tietojen hakua. Velvoite ei myöskään aukottomasti muun lainsäädännön nojalla koske kaikkia luonnollisia henkilöitä, joita koskevia tietoja haetaan positiivisesta luottotietorekisteristä. Kuluttajansuojalain mukaisesti kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi (lain 7 luvun 14 § ja 7a luvun 11 §) ja henkilöllisyyden todentaminen (lain 7 luvun 15 §) on tehtävä ennen luottosopimuksen tekemistä. Kuluttajansuojalain mukainen henkilöllisyyden todentaminen ei välttämättä tapahdu ennen kuin luotonantaja hakee luottotietoraportin positiivisesta luottotietorekisteristä. Lisäksi rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 4 momentin mukaan asiakkaan henkilöllisyys on todennettava asiakassuhdetta perustettaessa tai viimeistään ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun. Rahanpesulain perusteella siten riittää, että luotonhakijan henkilöllisyys todennetaan siinä vaiheessa, kun luottosopimuksen mukaiset varat luovutetaan hänelle. Luottotietorekisteriotteen kysely tapahtuu aina ennen tätä ajankohtaa. Asiakkaan tuntemisesta ja tunnistamisesta säädetään myös luottolaitostoiminnasta annetussa laissa, virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa ja maksulaitoslaissa. Näissä laeissa ei kuitenkaan säädetä tunnistamisen ajankohdasta. Näiden lakien mukaiset velvoitteet eivät myöskään koske kaikkia positiivisen luottotietorekisterin ilmoitusvelvollisia. Erityisesti ulkopuolelle jäävät muulle luonnolliselle henkilölle kuin kuluttajalle luottoja myöntävät ilmoitusvelvolliset. Edellä mainittujen erityislakien lisäksi EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta seuraa rekisterinpitäjiä ja henkilötietojen käsittelijöitä koskeva yleinen huolellisuus- ja täsmällisyysvelvoite, mutta ei nimenomaista velvoitetta henkilöllisyydestä varmistumiseen esimerkiksi vahvan tunnistautumisen avulla.

Positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvien henkilötietojen suojaan kohdistuvien riskien kannalta ei ole riittävää, että luotonhakija, velallinen, takaaja tai vierasvelkapantinantaja tunnistetaan vasta sen jälkeen, kun luottotietoraportti on haettu rekisteristä. Siitä syystä laissa on tarpeen säätää nimenomaisesta luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuudesta. Uudessa pykälässä ei asetettaisi yksityiskohtaisia vaatimuksia siitä, miten luonnollisen henkilön tunnistaminen tai henkilöllisyyden todentaminen olisi yksittäisen luotonantajan tapauksessa toteutettava edellyttäen, että se tapahtuu ennen kuin kyseessä olevan luonnollisen henkilön tiedot haettaisiin rekisteristä. Henkilön tunnistamisella tarkoitettaisiin samaa kuin tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n 5 momentissa. Momentin mukaan rekisteröidyn henkilöllisyyden selvittämiseen hänen ilmoittamiensa tai toimittamiensa tietojen taikka esittämiensä asiakirjojen avulla (tunnistaminen) ei saa käyttää yksinomaan henkilötunnusta tai henkilötunnuksen ja rekisteröidyn nimen yhdistelmää. Henkilöllisyyden todentamisella tarkoitettaisiin samaa kuin rahanpesulaissa eli asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi passia tai henkilökorttia. Erillisen henkilöllisyyden todentamisen tarve riippuisi siitä, miten luotonantaja on järjestänyt luotonhakuprosessin ja millä tavalla asiakas on tunnistettu. Luotonhakijan henkilöllisyydestä voidaan varmistua myös muun muassa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009)

tarkoitettun vahvan sähköisen tunnistamisen avulla, eikä erillinen todentaminen välttämättä olisi tarpeen.

Ehdotettu tunnistamisvelvollisuus täydentäisi edellä mainittujen velvoitteiden ohella niitä tietosuojaan ja tietoturvallisuuteen liittyviä suojatoimia, jotka perustuvat tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskevaan yleissääntelyyn, sekä positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 27 a §:n mukaista tietolupamenettelyä. Edellytyksenä sille, että luotonantaja saa pääsyn luottotietorekisterin tietoihin, on asiaa koskeva hakemus. Tulorekisteriyksikkö arvioi hakemuksen käsittelyssä aina sitä, onko luotonantaja 21 §:n mukaisesti oikeutettu tiedonsaantiin. Lisäksi luotonantajien on esitettävä riittävä selvitys yrityksestä ja sen toiminnasta, tietojen käyttötarkoituksesta sekä tietojen suojauksesta ja käytön valvonnasta. Tulorekisteriyksiköllä on oikeus evätä tiedonsaanti tai peruuttaa päätös, jos tiedonluovutukselle tässä laissa tai muualla laissa säädetty edellytykset eivät täyty. Luottotietojen käyttöön ja käsittelyyn kohdistuu lisäksi luottotietolain, yleisen tietosuoja-asetuksen ja kuluttajansuojalain mukaista valvontaa.

32 §. Tietojen säilytysaika. Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että sama säilytysaika koskisi kertaluottojen osalta 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi kaikkia 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Muutoksen myötä kertaluottojen osalta kaikki tiedot poistettaisiin kahden vuoden kuluttua siitä, kun velvollisuus maksaa luotto on lakannut.

Pykälän 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkuvien luottojen osalta sama säilytysaika koskisi 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tietoja. Muutoksen myötä jatkuvien luottojen osalta kaikki tiedot poistettaisiin kahden vuoden kuluttua siitä, kun luottosopimus on päättynyt ja velvollisuus maksaa luotto on lakannut.

Lisäksi 1 ja 2 kohdan muutosten huomioimiseksi pykälän 3 kohdasta poistettaisiin viittaukset 10 §:n 2 momentin 1–4 kohtaan ja 3 momenttiin. Ehdotetut 32 §:n 1–3 kohdan muutokset tarkoittaisivat käytännössä sitä, että kertaluotosta maksetun lyhennyksen määrää, kerta- ja jatkuvista luotoista maksetun koron ja muiden luottokustannusten määrää sekä näiden maksamispäivämääriä koskevat säilytysajat yhtenäistettäisiin kertaluottojen osalta 1 kohdassa ja jatkuvien luottojen osalta 2 kohdassa säädettyjen säilytysaikojen kanssa. Yksittäistä luottoa koskevia tietoja säilytettäisiin koko luoton elinkaaren ajan.

Velallisen maksuvaikeuksia ilmaisevien tietojen säilytysaikaa ei kuitenkaan ehdoteta muutettavaksi, vaan esimerkiksi luoton maksuviivietieto poistettaisiin, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin. Siten erityisen sensitiivisten tietojen säilytysajat olisivat nykytilaa vastaavasti muita tietoja lyhyemmät. Henkilötietojen käsittelyn minimointiperiaatteen mukaisesti kaikki luottotiedot säilytettäisiin jatkossakin rekisterissä ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten kannalta. Ehdotetut muutokset parantaisivat tietojen käytettävyyttä ja laatua sekä helpottaisivat rekisterin teknisen toiminnan vakautta ja luotettavuutta.

Ehdotetut muutokset eivät vaikuttaisi luotonantajille luovutettavien tietojen sisältöön tai määrään. Luotonantajille luovutettaisiin jatkossakin 22 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten ainoastaan rekisterissä olevia ajantasaisia tietoja. Luotonantajille luovutetaan esimerkiksi vain tieto luoton viimeisimmästä lyhennyksestä. Sen sijaan rekisteriä käyttävien viranomaisten näkökulmasta on kuitenkin jatkossakin välttämätöntä, että tiedot säilytetään rekisterissä ja ne ovat sieltä saatavissa laissa erikseen säädettyihin tarkoituksiin yhtenäisten säilytysaikojen puitteissa.

Pykälän 5 kohtaan tehtäisiin tekninen täsmennys siten, että lain 13 §:ssä tarkoitetut tiedot poistettaisiin, kun maksuohjelman kesto tai saneerausohjelma on päättynyt tai ohjelma on rauennut. Täsmennyksellä selvennettäisiin sitä, että velkajärjestelyyn liittyvän maksuohjelmaa koskevan tiedon säilyttäminen on tarkoitettu sidottavaksi maksuohjelman keston, ja luotonantajan on ilmoitettava rekisteriin tieto maksuohjelman keston päättymisestä. Vastaavasti yrityssaneeraus katsottaisiin päättyneeksi, kun saneerausohjelman mukaiset suoritukset on tehty velkojille ja henkilö on täyttänyt muut ohjelman mukaiset velvollisuutensa. Samalla varmistettaisiin se, että tietoa ei säilytetä pidempään positiivisessa luottotietorekisterissä kuin sitä säilytetään velkajärjestelyrekisterissä. EU:n tuomioistuin on pitänyt ongelmallisena sitä, että jäännösveloista vapauttamista säilyttämistä koskevia tietoja säilytetään yksityisissä luottotietorekistereissä sen jälkeen, kun ne on poistettu julkisesta maksukyvyttömyysrekisteristä, koska näitä tietoja yhä käytettäisiin kielteisenä tekijänä tällaisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnissa (tuomio 7.12.2013, Schufa Holding, yhdistetyt asiat C 26/22 ja C 64/22, 98–100 kohta). Tuomioistuin on jo aiemmin todennut, että se, että samoja henkilötietoja on useissa lähteissä, vakavoittaa puuttumista henkilön yksityisyyden suojaa koskevaan oikeuteen (tuomio 13.5.2014, Google Spain, C 131/12, 86 ja 87 kohta). Vaikka positiivinen luottotietorekisteri on viranomaisen ylläpitämä rekisteri, myös siinä on perusteltua rajoittaa tietojen samanaikainen säilyttäminen siihen mikä on välttämätöntä (ks. myös jäljempänä esityksen jakso 12).

Pykälään lisättäisiin *uusi 6 kohta*, jossa säädettäisiin 13 a §:ssä tarkoitettujen osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tietojen säilytysajasta positiivisessa luottotietorekisterissä. Sen mukaan tiedot poistettaisiin, kun osakkeenomistajan luottovastuu kyseisessä osakeryhmässä on ilmoitettu päättyneeksi. Vaikka yhtiölainan luottovastuu lähtökohtaisesti kohdistuu osakeryhmään, positiiviseen luottotietorekisteriin luottovastuuta koskevat tiedot ilmoitetaan ja talletetaan osakaskohtaisesti. Tarkoituksena on, että huoneistotietojärjestelmästä välittyy tieto positiiviseen luottotietorekisteriin, kun luottovastuu on kyseessä olevan luonnollisen henkilön osalta päättynyt.

Osakkeenomistajan vastuu tietylle osakeryhmälle kohdistetuista luottovastuista voi päättyä joko sen johdosta, että kyseiselle osakeryhmälle kohdistetut luottovastuut ovat tulleet kokonaisuudessaan maksetuksi yhtiölle tai sen johdosta, että osakkeenomistajan omistus kyseisessä osakeryhmässä on päättynyt esimerkiksi osakkeiden myynnin johdosta. Molemmissa tapauksissa osakeryhmään kohdistuvien luottovastuiden tiedot poistettaisiin, kun tieto luottovastuun päättymisestä on saatu positiiviseen luottotietorekisteriin huoneistotietojärjestelmästä. Luottovastuu voi lisäksi päättyä ja tiedot poistettaisiin positiivisesta luottotietorekisteristä myös henkilön kuoleman johdosta, kun tieto kuolemasta on siirtynyt rekisteriin. Huomioiden sen, että säilytysaika on sidottu olosuhteen muutokseen, tieto voi poistua viiveellä rekisterinpitoon liittyvistä velvoitteista johtuen. Tietoa ei kuitenkaan luovutettaisi enää luotonantajalle sen jälkeen, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon luottovastuun päättymisestä. Yhteisomistustilanteissa eri osaomistajien omistus tietyssä osakeryhmässä voi päättyä eri ajankohtina, minkä vuoksi tietojen poistamisesta säädettäisiin omistajakohtaisesti. Luottovastuun päättyessä omistuksen päättymiseen, poistettaisiin tiedot vain niiden osaomistajien osalta, joiden omistus on päättynyt. Muilla osaomistajilla tiedot säilyisivät edelleen rekisterissä. Lisäyksen johdosta voimassa olevan pykälän 6–8 kohta siirtyisivät 7–9 kohdaksi.

34 §. Voimaantulo. Lain voimaantulosäännöksiä muutettaisiin poistamalla niistä viittaukset 19 §:n 4 momenttiin ja 21 §:n 6 momenttiin. Kyseiset momentit ehdotetaan kumottavaksi.

7.2 Laki huoneistotietojärjestelmästä

13 §. *Hallintakohderekisteri.* Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ssä säädetään hallintakohderekisteristä. Maanmittauslaitos pitää rekisteriä lain 2 luvussa säädetyn tehtävän hoitamista ja tietopalvelun järjestämistä varten. Pykälän perusteluista kuitenkin ilmenee, että hallintakohderekisteriin sisältyy yhtiön taloudellisina tietoina erityisesti positiivisen luottotietorekisterin ylläpidossa tarpeellisia tietoja. Lain 13 a §:ssä säädetään tarkemmin niistä tiedoista, jotka positiivisen luottotietorekisterin ylläpitämiseksi sisällytetään huoneistotietojärjestelmään.

Hallintakohderekisterin taloudellisten tietojen keräämisen alkuperäisen tarkoituksen huomioimiseksi tarkemmin lain 13 §:n 1 momentin johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallintarekisterin tietojen nimenomaiseksi käyttötarkoitukseksi lisättäisiin positiivisen luottotietorekisterin edellyttämien tietojen muodostaminen. Positiivisen luottotietorekisterin edellyttämien tietojen muodostaminen on osa huoneistotietojärjestelmän tarkoitusta palvelulla yhteiskunnan tietotarpeita sekä osa tietopalvelua, jota varten hallintakohderekisterin tiedot kerätään. Hallintarekisterin käyttötarkoituksen täsmentäminen siltä osin on kuitenkin tarpeen henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen sekä luottotietojen mahdollisen arkaluontoisuuden huomioimiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa yhteensopivasta käsittelystä. Vaikka hallintakohderekisterin sisältämien tietojen tarkoituksena on ollut palvelulla perustelujen mukaan nimenomaisesti positiivisen luottotietorekisterin tarpeita, ja alkuperäisen ja myöhemmän käyttötarkoituksen välillä olisi siten läheinen yhteys, se ei ilmene voimassa olevista lain säännöksistä riittävän selvästi ja tarkkarajaisesti. Tiedonsiirroilla positiiviseen luottotietorekisteriin ja siitä edelleen luottotietoraportilla olisi myös vaikutuksia rekisteröidyille luottihakemusten käsittelyssä. Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta suhteessa perustuslakiin selostetaan jaksossa 12.

Muita huoneistotietojärjestelmästä annetun lain säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi. Lain 19 §:n 3 momentissa säädetään jo nykyisin Tulorekisteriyksikön tiedonsaantioikeudesta, joka koskee positiivisen luottotietorekisterin ylläpitämiseksi välttämättömiä tietoja. Lainkohdan mukaisesti tiedonsaantioikeus ei edellytä käyttöiluprosessia. Tiedonsiirtoihin sovelletaan kuitenkin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain sekä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä tietoturvallisuudesta. Kummankin säädöksen vaatimusten noudattaminen on valvonnan alaista sen myötä, kun NIS2-direktiivin täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen (HE 57/2024 vp) sisältämät lainmuutokset ovat tulleet voimaan. Huoneistotietojärjestelmän käytön valvontaa on lisäksi kuvattu huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 168/2022 vp) jaksossa 4.2.4.2.

7.3 Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta

Tällä esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla kumottaisiin positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohta. Eduskunnalle annettiin 23.1.2025 hallituksen esitys tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta (HE 216/2024 vp). Eduskunnan hyväksymät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 4.1.2027. Ehdotettu erillinen laki olisi lainsäädäntöteknisistä syistä tarpeen samaan pykälään kohdistuvien muutosten eri voimaantulopäivien huomioimiseksi.

Lain 1 §:ssä säädettäisiin positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta, sellaisena kuin kohta on tähän esitykseen sisältyvässä 1. lakiehdotuksessa. Lain numero lisättäisiin säännökseen julkaisun yhteydessä. Lain 2 §:ssä säädettäisiin lain voimaantulon ajankohdasta. Laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 4.1.2027.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Lain voimaantulon jälkeen on annettu valtioneuvoston asetus eräistä positiiviseen luottotietorekisteriin tallettavista tiedoista. Asetuksen 1 §:ssä säädetään tarkemmin rekisteriin tallettavasta tiedosta, joka koskee luoton käyttötarkoitusta. Huomioiden Euroopan unionin tuomioistuimen linjaukset ja perustuslain tulkintakäytännön, asetusta on tarpeen tarkistaa ja siirtää lain tasolle luoton käyttötarkoituksia koskevat täsmennykset. Asetusta on tarkoitus muuttaa viipymättä lainmuutosten voimaantulon jälkeen. Asetusluonnos on tämän hallituksen esityksen liitteenä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.11.2025. Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta on tarkoitettu kuitenkin tulemaan voimaan 4.1.2027. Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 13 a §:ää, 22 §:n 3 momenttia ja 32 §:n 6 kohtaa koskisi myöhempi voimaantulopäivä, joka on tarpeen sen huomioimiseksi, milloin taloyhtiölainojen osakaskohtaisia velkaosuuksia koskevat tiedot ovat siirrettävissä huoneistotietojärjestelmästä. Lain 13 a §:n soveltaminen alkaisi 18.1.2027. Lain 22 §:n 3 momentin ja 32 §:n 6 kohdan soveltaminen alkaisi 1.4.2027. Näiden päivämäärien välinen ajanjakso on tarpeen tiedonsiirtojen ja laajennuksen teknisen käyttöönoton valmistelemiseksi.

10 Toimeenpano ja seuranta

Positiivisen luottotietorekisterin perustamista koskevan lainvalmistelun aikana valtioneuvosto selvitti ylivelkaantumiskehitystä ("Katsaus viime vuosien ylivelkaantumiskehitykseen", [Valtioneuvoston selvityksiä 2020:5](#)) sekä positiivisen luottotietorekisterin odotettavissa olevia vaikutuksia luotonantoon ja ylivelkaantumiskehitykseen ("Positiivisen luottotietorekisterin vaikutukset luotonantoon ja ylivelkaantumiseen", [Valtioneuvoston selvityksiä 2021:2](#)). Rekisterinpitäjän tekemän käyttökokemuksia koskevan selvityksen perusteella rekisterin on vuoden 2024 aikana yleisesti koettu parantavan luottopäätösten laatua ja tarjoavan paremman kokonaiskuvan asiakkaiden taloudellisesta tilanteesta. Sidosryhmät ovat kuitenkin nostaneet esiin myös yksittäisiä puutteita. Koska rekisteri on otettu käyttöön vasta 1.4.2024, toistaiseksi on ennen aikaista arvioida luotettavasti sen toteutuneita vaikutuksia luotonhakijoihin ja velkaantumiskehitykseen.

Oikeusministeriössä on parhaillaan käynnissä luottotietolain vuonna 2022 voimaan tulleiden muutosten jälkiarviointi ([OM016:00/2025](#)), joka koskee erityisesti maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksia velallisiin. Tämän jälkeen oikeusministeriöllä on tarkoitus käynnistää maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen ja positiivisen luottotietorekisterin keskinäistä toimivuutta ja yhteisvaikutuksia koskeva jälkiarviointi, jossa huomioidaan myös tällä esityksellä ehdotettu rekisterin laajennus kattamaan taloyhtiölainojen osakaskohtaiset luottovastuut. Jälkiarvioinnin on tarkoitus kattaa erityisesti uuden lainsäädännön vaikutukset ylivelkaantumiskehitykseen ja maksuhäiriömerkintöihin, tietosuojaan ja valtiontalouteen. (HE 22/2022 vp)

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Suhde talousarvioesityykseen

Hallituksen esityksellä on yhteys aiemmin hyväksyttyyn vuoden 2024 kolmanteen lisätalousarvioon (EK 23/2024 vp–HE 153/2024 vp). Muilta osin esityksestä aiheutuvat lisärahoitustarpeet olisi katettava myöhemmistä valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Ehdotetut lainmuutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 1 momentin turvaamien yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä tarkemmin lailla.

Perustuslain 10 §:n mukaista suojaa täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklan mukainen yksityiselämän suoja sekä EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattu yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa turvattu henkilötietojen suoja. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan, siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä. Samoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Laki positiivisesta luottotietorekisteristä on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Perustuslakivaliokunnan mukaan on lähtökohtaisesti riittävää perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (PeVL 28/2022 vp, kappaleet 3–4, ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu positiivisen luottotietorekisterin perustamiseen liittyvä sääntely täytti lausunnossa mainitut sekä hallituksen esityksessä erityisesti velkaantumiskehityksestä esitetyt seikat huomioiden perusoikeuksien rajoittamiseen kohdistuvat välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. (PeVL 28/2022 vp, kappale 8) Lain hyväksymisen jälkeen tapahtuneen oikeuskäytännön myötä on kuitenkin tarpeen tarkistaa arviota luottotietojen luonteesta sekä varmistua siitä, että sääntely täyttää sen yksityiskohtien ja tarkkarajaisuuden osalta edelleen yksityiselämän suojan yleiset rajoittamisen edellytykset, ottaen huomioon tällä esityksellä ehdotetut muutokset.

Arkaluonteiset tiedot

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvytyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. tältä osin myös esim. PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp).

Positiiviseen luottotietorekisteriin sisällytettävissä tiedoissa ei perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ole lähtökohtaisesti kysymys EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamista arkaluonteisista tiedoista. Perustuslakivaliokunta katsoi kuitenkin hallituksen esityksessä esitetyt perustelut huomioiden, että yksityiskohtaista ja tarkkarajaista sääntelyä voidaan pitää välttämättömänä ja perusteltuna yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamisissa puitteissa. Perustuslakivaliokunnalla ei ollut huomautettavaa hallituksen esityksessä tältä osin omaksuttuun kantaan. (PeVL 28/2022 vp, kappale 6).

Edellä mainitun lisäksi lausunnossaan, joka koski hallituksen esitystä luottotietolain muuttamisesta (HE 109/2021 vp), perustuslakivaliokunta katsoi, ettei siinä tarkoitettuja luottotietoja sen käsityksen mukaan sellaisenaan voida pitää tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuina erityisinä henkilötietoina, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty niiden erityisen arkaluonteisuuden vuoksi. Valiokunnan mielestä luottotietoja ei ole syytä pitää lähtökohtaisesti myöskään valtiosääntöisesti arkaluonteisina tietoina. Joihinkin luottotietoihin voi kuitenkin sisältyä arkaluonteisiin tietoihin rinnastuvia, salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi henkilön toiminnasta yksityiselämässä ja taloudellisesta asemasta. Luottotietojen käsittelyyn saattoi siten perustuslakivaliokunnan mukaan liittyä erityisiä riskejä. Valiokunnan mielestä luottotietojen käsittelyn laintasoinen yksityiskohtainen sääntely oli siten tietosuoja-asetuksen puitteissa välttämätöntä (PeVL 8/2022 vp, kappale 7).

EU:n tuomioistuimien on edellä mainittujen lausuntojen jälkeen ottanut kantaa niin sanottujen negatiivisten luottotietojen arkaluonteisuuteen. Tuomioistuimien totesi rekisteröidyn oikeuksista ja eduista, että luottotietopalveluja tarjoavien yritysten suorittamaa jäännösveloista vapauttamista koskevien tietojen käsittelyä, kuten näiden tietojen säilyttämistä, analysointia ja luovuttamista kolmannelle, on pidettävä vakavana puuttumisena rekisteröidyn perusoikeuksiin, jotka on vahvistettu perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa. Tällaiset tiedot nimittäin vaikuttavat kielteisesti rekisteröidyn luottokelpoisuuden arvioinnissa ja ovat näin ollen hänen yksityiselämäänsä koskevia arkaluonteisia tietoja (tuomio 7.12.2023, yhdistetyt asiat C 26/22 ja C 64/22, Schufa Holding, 94 kohta; ks. vastaavasti tuomio 13.5.2014, Google Spain ja Google, C 131/12, 98 kohta). Niiden käsittely voi siis vahingoittaa huomattavasti rekisteröidyn etuja, koska tällainen tietojen luovuttaminen on omiaan vaikeuttamaan merkittävästi hänen vapauksiensa käyttämistä,

erityisesti kun kyse on perustarpeiden täyttämisestä. Tuomioistuin kiinnitti lisäksi muun ohella huomiota siihen, että mitä pidempään luottotietopalveluja tarjoavat yritykset säilyttävät kyseessä olevia tietoja, sitä huomattavammin rekisteröidyn etuihin ja yksityiselämään vaikutetaan ja sitä tiukemmat ovat näiden tietojen säilyttämisen lainmukaisuutta koskevat vaatimukset. (tuomio 7.12.2023, yhdistetyt asiat C 26/22 ja C 64/22, Schufa Holding, 94 ja 95 kohta) EU:n tuomioistuin on mm. todennut, että perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattujen oikeuksien rajoittamisesta aiheutuvan puuttumisen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon kyseessä olevien henkilötietojen luonne ja erityisesti näiden tietojen mahdollinen arkaluonteisuus sekä tietojen käsittelyn luonne ja konkreettiset menettelytavat, ja erityisesti niiden henkilöiden lukumäärä, joilla on pääsy näihin tietoihin, ja näihin tietoihin pääsyä koskevat yksityiskohdat. Tarvittaessa on otettava huomioon myös sellaisten toimenpiteiden olemassaolo, joilla pyritään estämään riski näiden tietojen väärinkäytöstä. (tuomio 21.3.2024, Landeshauptstadt Wiesbaden, C61/22, kohta 106) Toisaalta tuomioistuin on oikeuskäytännössään kiinnittänyt huomiota myös siihen, missä määrin sinänsä rajallisetkin tiedot tai tietojen kokonaisuus voivat paljastaa rekisteröidyn yksityiselämään liittyviä seikkoja koskevia mahdollisesti arkaluonteisia tietoja, jotka yhdessä voivat antaa viranomaiselle mahdollisuuden tehdä täsmällisiä johtopäätöksiä tämän henkilön yksityiselämästä (esim. tuomio 30.4.2024, La Quadrature du Net ym., C-470/21, kohta 135).

Positiivinen luottotietorekisteri on viranomaisen rekisteri. Hallituksen esityksessä positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi laiksi arvio luottotietojen käsittelyyn liittyvistä merkittävistä riskeistä perustettiin erityisesti siihen, että positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvä henkilötietojen käsittely tarkoittaa laajamittaista henkilötietojen käsittelyä, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia luonnolliselle henkilölle. Maksuhäiriötietojen tavoin myös positiivisia luottotietoja käytetään henkilön luottokelpoisuutta ja maksukykyä arvioitaessa, mutta ne voivat vaikuttaa joko myönteisesti tai kielteisesti luottopäätökseen. Luonnollisen henkilön luottotietoja voidaan lain mukaan myös luovuttaa laajalti luotonantajille sekä luottomarkkinoita valvovien viranomaisten ja Tilastokeskuksen tarkoituksiin. Lisäksi merkityksellistä valtiosääntöisen arvioinnin kannalta on se, että toisin kuin useat maksuhäiriötiedot, jotka ovat yleisesti saatavilla julkisista rekistereistä, positiivisen luottotietorekisterin sisältämät tiedot on säädetty salassa pidettäväksi. Ne myös antavat luonnollisen henkilön varallisuuteen liittyvää tietoa. Ehdotettujen lainmuutosten myötä rekisteri sisältäisi aiempaa laajemmin asuntovarallisuuteen kytkeytyvää tietoa, vaikka kaikkia yksityiskohtia ei luovutettaisi luotonantajille. Nämä näkökohdat huomioiden, positiivisia luottotietoja olisi arvioitava samoista lähtökohdista kuin EU:n tuomioistuimen arkaluonteisiksi arvioimia tietoja. Vähintään osaa positiivisen luottotietorekisterin tiedoista voidaan pitää aiempaa selvemmin arkaluonteisina. Tällä luonnehdinnalla on merkitystä sille, miltä osin ja millä tarkkuudella rekisterin tietosisällöstä on tarpeen säätää lain tasolla. Luonnehdinnalla on merkitystä myös ehdotettujen luottotietojen luovuttamista koskevien säännösten kannalta, kun arvioidaan mitä yksityiskohtia on perusteltua ja välttämätöntä luovuttaa luotonantajille laissa säädettyyn käyttötarkoitukseen.

Kuluttajaluottosopimuksia koskevan direktiivin 2008/48/EY 8 artiklan ja sen johdanto-osan 28 kappaleen mukaisesti luotonantajan on arvioitava ennen luottosopimuksen tekemistä kuluttajan luottokelpoisuus riittävien tietojen, mukaan luettuna tarvittaessa yksityisistä tai julkisista tietokannoista lähtöisin olevat tiedot, perusteella. Lisäksi kuluttajille tarkoitettujen kiinteää asunto-omaisuutta koskeviin luottosopimusiin sovellettavan direktiivin 2014/17 18 artiklan 1 kohdan ja 21 artiklan 1 kohdan sekä sen johdanto-osan 55 ja 59 kappaleen mukaisesti luotonantajan on arvioitava kuluttajan luottokelpoisuus perinpohjaisesti ja tällä on oltava pääsy luottotietorekistereihin. Jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa, että näissä direktiiveissä luotonantajilla on pääsy kuluttajan luottokelpoisuuden arviointiin käytettäviin tietokantoihin. Positiivinen luottotietorekisteri on yksi tällaisista tietokannoista, ja on oleellinen ja luotettava lähde luottokelpoisuuteen vaikuttavien tietojen varmistamiseksi. Direktiiveissä 2008/48 ja

2014/17 tarkoitetun kuluttajien luottokelpoisuuden arviointia koskevan velvollisuuden, joka on pantu täytäntöön voimassa olevissa kuluttajansuojalain säännöksissä, tarkoituksena ei ole ainoastaan luotonhakijan suojeleminen vaan myös koko luottojärjestelmän moitteettoman toiminnan takaaminen. On myös oleellista, että luottomarkkinoita valvovilla viranomaisilla on pääsy tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi yksityiskohtaisemmat säännökset rekisteriin tallettavasta luoton käyttötarkoituksesta. Kyseessä olevat säännökset sisältyvät voimassa olevaan valtioneuvoston asetukseen, joka on annettu lain 33 §:n nojalla. Sen mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 7–15 §:ssä tarkoitettujen positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavien tietojen sekä 19 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rekisteriin ilmoitettavien tietojen teknisistä ja sisällöllisistä yksityiskohdista. Rekisteriin ei ilmoitettaisi luoton käyttötarkoitusta säännösten sanamuotoa tarkemmin kuin tällä hetkellä ilmoitetaan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Käyttötarkoitusta koskeva tieto ilmoitetaan kertaluottojen osalta, ja luovutetaan luotonantajille luottotietoraportilla luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden ja maksukyvyn varten, ja on keskeistä tietoa kyseessä olevaan luotonmyöntötilanteeseen liittyvien riskien arvioinnissa. Jos rekisteriin merkitty luotto on myönnetty useampaa momentissa mainittua käyttötarkoitusta varten, rekisteriin ilmoitettu luoton käyttötarkoitusta koskeva tieto ilmaisee yleensä luoton pääasiallisen käyttötarkoituksen. Luoton käyttötarkoitusta koskeva tieto ei myöskään anna yhtä yksityiskohtaista tietoa kuluttajakäyttäytymisestä, kuten elintavoista tai kulutusmieltymyksistä, kuin esimerkiksi pankkitilien maksutapahtumatiedot. Siten yksityiselämän suojaa ei ehdoteta rajoitettavaksi pidemmälle kuin on välttämätöntä ja oikeasuhteista luoton myöntämiseen liittyvän maksukyvyn ja riskien arvioimisen kannalta.

Vaikka asetuksenantovaltuus kattaa lain tasolle siirrettävien asetuksen säännösten sisällön sellaisenaan, ja säännösten sisällöllisten yksityiskohtien voitaisiin tulkita kattavan myös henkilötietoja, ne eivät täytä vaatimusta arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn laintasoisuudesta ainakaan siinä tapauksessa, että luoton käyttötarkoitus olisi joissakin tapauksissa sellaisenaan tai yhdistettynä muihin tietoihin arvioitava arkaluonteiseksi tiedoksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on otettu nimenomaisesti kantaa siihen, että asetuksenantovaltuuden nojalla ei voida antaa arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn valtuuttavia säännöksiä henkilötietojen kannalta tärkeistä sääntelykohteista (esim. PeVL 15/2018 vp, s. 42). Perustuslain tulkintakäytännöstä jää kuitenkin epäselvyyttä siltä osin, voisiko asetuksella antaa henkilötietojen käsittelyyn valtuuttavia säännöksiä silloin, jos kyse ei ole arkaluonteisista tiedoista.

Huomioiden sen, että hallituksen esityksellä ehdotetaan laajennettavaksi positiivisen luottotietorekisterin tietosisältöä, rekisterin tiedot joka tapauksessa antaisivat kokonaisuutena aiempaa enemmän yksityiskohtia luonnollisen henkilön taloudellisesta asemasta. Tiedonsaantiin oikeutettujen lukumäärää ja tiedonsaantiin liittyviä yksityiskohtia sen sijaan ei ehdoteta muutettavaksi lukuun ottamatta sitä, että valtion erityisrahoitusyhtiö lisittäisi tiedonsaantiin oikeutetuksi tahoksi. Tiedot luovutettaisiin nykytilaa vastaavasti kaikille kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluville luotonantajille samansisältöisinä. Luotonantajat eivät kuitenkaan edelleenkään saisi rekisteristä luottoja tarkemmin yksilöiviä tietoja. Keväästä 2026 alkaen rekisteriin sisällytetään muut luonnolliselle henkilölle myönnetty luotot voimassa olevien säännösten mukaisesti, ja rekisteristä aletaan luovuttamaan tietoja myös kyseisiä luottoja myöntäville luotonantajille. Ottaen kuitenkin huomioon edellä mainitun arvion positiivisen luottotietorekisterin sisältämien tietojen arkaluonteisuudesta ja positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvän henkilötietojen käsittelyn laaja-alaisuuden, lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset luotonantajien velvollisuudesta tunnistaa luotonhakija ennen kuin luotonantaja hakee rekisteristä luottotietoraportin. Ehdotetun uuden suojatoimen tarkoituksena

on vähentää luottotietojen ja henkilötunnuksen väärinkäytösriskejä ja samalla tehostaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa. Velvollisuus koskisi kaikkia luotonantajia, jotka hakevat tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä.

Ehdotetulla muutoksella, jolla luoton käyttötarkoitusta koskevat säännökset siirrettäisiin asetuksesta lakiin, pyritään varmistamaan laintasoisuutta, yksityiskohtaisuutta ja tarkkarajaisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen tältä osin. Nämä yksityiskohdat ja jäljempänä mainittu uusi rekisterin tietoryhmä eivät kuitenkaan ole olleet mukana lakiehdotuksessa, jonka arviointiin perustuslakivaliokunnan arvio perusoikeuksien yleisten rajoittamisen edellytysten täyttymisestä on perustunut, ja edellä mainittu EU:n tuomioistuimen luottotietoja koskeva tuomio on annettu lain säätämisen jälkeen.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimus

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että se merkitsee ensinnäkin sitä, että tarkoitukset on yksilöitävä viimeistään henkilötietojen keruun yhteydessä, toiseksi sitä, että käsittelyn tarkoitukset on ilmaistava selvästi, ja lopuksi sitä, että kyseisillä tarkoituksilla taataan erityisesti asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu lainmukainen käsittely. Sitä, että rekisterinpitäjä tallentaa vastaluotuun tietokantaan toisessa tietokannassa säilytettyjä henkilötietoja ja säilyttää niitä kyseisessä uudessa tietokannassa, on pidettävä kyseisten tietojen myöhemmän käsittelynä. (ks. esim. tuomio 20.10.2022, C-77/21, Digi Távközlési és Szolgáltató Kft., jäljempänä ”Digi”, 27 ja 29 kohta) Tuomioistuin on katsonut, että kysymys henkilötietojen myöhemmän käsittelyn yhteensopivuudesta kyseisten tietojen alkuperäisen keruun tarkoitusten kanssa herää vain siinä tapauksessa, että mainitun myöhemmän käsittelyn tarkoitukset eivät ole samat kuin alkuperäisen keruun tarkoitukset. Tuomioistuin on lisäksi katsonut, että yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate ei ole esteenä tietojen myöhemmälle käsittelylle toisessa tietokannassa, jos tällainen myöhempi käsittely sopii yhteen niiden erityisten tarkoitusten kanssa, joita varten henkilötiedot on alun perin kerätty. (Digi-tuomion 34 ja 45 kohta) Tietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden ohella tuomioistuin on kiinnittänyt huomiota 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiseen tietojen minimoinnin periaatteeseen, jonka mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeen suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tuomioistuin on tässä yhteydessä myös kiinnittänyt huomiota siihen, että kun vain osa tiedoista vaikuttaa tarpeellisilta, on harkittava tietojen suojaamista koskevia lisätoimenpiteitä, kuten yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettua rekisteröityjen nimien pseudonymisointia tai mitä tahansa muuta toimenpidettä, jolla pyritään minimoimaan tällaisen asiakirjan esittämisestä aiheutuvaa henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden rajoitusta. (tuomio 2.3.2023, C-268/21, Norra Stockholm Bygg, 54 ja 56 kohta)

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn välttämättömyyden vaatimuksen ohella erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Valiokunta on pitänyt mahdollisena tehdä käyttötarkoitussidonnaisuudesta vain täsmällisiä ja vähäisiksi luonnehdittavia poikkeuksia. Tällainen sääntely ei myöskään saa johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (ks. PeVL 37/2024 vp, kappale 14, PeVL 40/2021 vp, s. 5 kappale 15, PeVL 15/2018 vp, s. 45, PeVL 1/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2017 vp, s. 5–6). Sallittaessa henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on lisäksi huomioitava EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta seuraavat

vaatimukset, joita seuraa erityisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdasta ja 23 artiklasta. Rekisteröidyn oikeuksiin puuttuvan lainsäädäntötoimenpiteen, jolla rajoitetaan käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen soveltamista, on erityisesti oltava demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi, kuten rekisteröidyn suojele tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Tällainen yleinen julkinen etu voi olla erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu. Sääntelyssä on lisäksi tarpeen huomioida kyseisten tietojen mahdollinen arkaluonteisuus (tuomio 7.12.2023, yhdistetyt asiat C 26/22 ja C 64/22, Schufa Holding, 73 kohta).

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 a § rekisteriin tallettavista tiedoista, jotka liittyvät taloyhtiölainojen osakaskohtaisiin luottovastuisiin. Kyseessä olisi uusi tietoryhmä ja tiedot siirrettäisiin huoneistotietojärjestelmästä, jossa positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusten kannalta merkityksellinen tietosisältö perustuu huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 a §:n säännöksiin hallintakohderekisteriin tallennettavista taloudellisista tiedoista. Hallintakohderekisterin sisältämät taloudelliset tiedot koskevat yhtiölainoja, mukaan lukien tiedot siitä, jakautuuko ja miten luotto jakautuu yhtiössä osakeryhmille. Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa on huomioitu perustuslakivaliokunnan aiemmat arviot luottotietojen luonteesta sekä käsittelyyn liittyvät riskit (HE 168/2022 vp, s.77).

Huoneistotietojärjestelmän tarkoituksena on sitä koskevan lain 2 §:n mukaisesti palvella huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden vaihdannan, vakuuksien hallinnan ja näihin verrattavan toiminnan sekä yhtiön hallinnon ja sen osakkaiden tiedonsaannin tarpeita. Lisäksi sen avulla tuotetaan tietoa tutkimusta ja tilastointia varten sekä muihin yhteiskunnan tietotarpeisiin. Huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 2 luvussa säädetyn tehtävän hoitamista ja tietopalvelun järjestämistä varten Maanmittauslaitos pitää rekisteriä (hallintakohderekisteri), josta säädetään lain 13 §:ssä. Nämä huoneistotietojärjestelmän ja hallintakohderekisterin tarkoitukset määrittävät myös yhtiön taloudellisiin tietoihin mahdollisesti liittyvien henkilötietojen käyttötarkoituksen. Hallintakohderekisterin tietosisältö täsmennetään lain 13 a §:ssä, jossa on huomioitu jo tarve siirtää osakaskohtaisia luotto-osuuksia koskevat tiedot myöhemmin positiiviseen luottotietorekisteriin. Sen huomioimiseksi, että ainakin osaa positiivisen luottotietorekisterin sisältämisestä luottotiedoista olisi pidettävä arkaluonteisina tietoina, positiivisen luottotietorekisterin edellyttämien tietojen muodostaminen ehdotetaan säädettäväksi nimenomaiseksi hallintakohderekisterin tarkoitukseksi. Positiivisen luottotietorekisterin tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus erityisesti luotonantotilanteessa luottokelpoisuutta arvioitaessa sekä rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurannassa ja valvonnassa. Nämä ovat myös ne käyttötarkoitukset, joihin luonnollista henkilöä koskevia luottotietoja voidaan luovuttaa rekisteristä. Positiivinen luottotietorekisteri sisältää pelkästään luonnollista henkilöä koskevia luottotietoja. Huoneistotietojärjestelmään puolestaan talletetaan yhtiölainoja koskevia tietoja.

Tarve siirtää huoneistotietojärjestelmästä osakaskohtaisia luottovastuita koskevia tietoja positiiviseen luottotietorekisteriin on huomioitu säätämällä Verohallinnon tulorekisteriyksikön tiedonsaantioikeudesta huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 19 §:ssä. Pykälän 3 momentin mukaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 2 §:ssä tarkoitetulla rekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä ilman käyttölupaa saada huoneistotietojärjestelmästä positiivisen luottotietorekisterin ylläpitämiseksi välttämättömät tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla tavalla. Edellä mainitulla huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muutoksella varmistettaisiin, että taloyhtiöiden osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen ja niihin liittyvien osakkeenomistajan

yksilöintitietojen käsittelyllä on läheinen yhteys siihen tarkoitukseen, johon tietoja siirrettäisiin. Muutos olisi välttämätön, koska käytännössä kahden tietojärjestelmän välisissä tiedonsiirroissa olisi kyse hallintakohderekisteriin talletettujen tietojen pääasiallisesta käyttötarkoituksesta. Vaikka lisättäväksi ehdotettu käyttötarkoitus ilmenee voimassa olevan lain perusteluista nimenomaisesti, ja se on osa huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n mukaista tarkoitusta palvella yhteiskunnan tietotarpeita, asiasta on tarpeen säätää tarkkarajaisemmin luottotietojen mahdollisen arkaluonteisuuden huomioimiseksi.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain säännöksissä rekisteriin tallettavista tiedoista samalla huomioitaisiin huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 19 §:n mukainen tarkoitus rajata rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeus niihin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä positiivisen luottotietorekisterin ylläpitämisen kannalta siten, että rekisteriin tallettavista tiedoista säädettäisiin yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi. Lisäksi luotonantajille luovutettaisiin luottotietoraportilla ainoastaan ne tiedot, joiden arvioidaan olevan välttämättömiä luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnissa. Luottotietoraportilla luovutettavista tiedoista säädettäisiin myös nykytilaa vastaavasti tyhjentävästi. Luotonantajille ei luovutettaisi esimerkiksi sellaisia tietoja, jotka voisivat paljastaa luonnollisen henkilön asuinpaikan, kuten taloyhtiön yksilöivää tietoa. Lisäksi uuteen tietoryhmään kuuluvat tiedot luovutettaisiin osaan viranomaistarkoituksista vahvasti pseudonymisoituina.

Taloyhtiöiden ottamien lainojen osakaskohtaiset velkaosuudet muodostavat jopa 13 prosenttia kotitalouksien veloista, ja erilaiset asumiseen liittyvät velat kokonaisuutena kaikista veloista kolme neljäsosaa. Tältä osin kotitalouksien velkaantuminen on myös jatkanut kasvuaan, ja viimeaikainen luottomarkkinoiden kehitys ja voimakas korkojen nousu on osaltaan vaikuttanut kotitalouksien elinkustannusten kasvuun. Kotitalouksien taloyhtiölainaosuuksia koskeva huoli on asiaa koskevissa selvityksissä kohdistunut ensisijaisesti uudisrakentamista varten otettuihin taloyhtiölainoihin, joiden käyttö kotitalouksien asumisen rahoituksessa on erityisesti kasvanut. Riskit liittyvät muun muassa taloyhtiölainojen kotitalouksille mahdollistamaan, perinteisistä asuntolainoista poikkeavaan velkaantumistapaan, joka voi myös lisätä kotitalouksien kannusteita velkaantua. Lisäksi velalliset, jotka eivät ole maksaneet pois osakaskohtaisia luottovastuitaan ottamalla ne esimerkiksi osaksi asuntolainaa, vaan maksavat niitä pääomavastikkeina, ovat tällä hetkellä erilaisessa asemassa luottokelpoisuuden arvioinnissa.

Ehdotetuilla lainmuutoksilla korjattaisiin rekisterin tietosisällössä oleva merkittävin puute, joka liittyy rekisterin tietojen kattavuuteen. Kuten perustuslakivaliokunta katsoi lakia koskevassa lausunnossaan, positiivisen luottotietorekisterin tavoitteita ylivelkaantuneisuuden estämisestä ja rahoitusvakauden turvaamisesta voidaan myös tässä sääntely-yhteydessä pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävinä (PeVL 28/2022 vp, kappale 7, ks. myös PeVL 28/2012 vp, s. 3/I, PeVL 42/2006 vp, s. 4, PeVL 12/2002 vp, s. 2/II, PeVL 5/2002 vp, s. 2/II). Ehdotettu laajennus on välttämätön sen varmistamiseksi, että luotonantajat saavat mahdollisimman kattavia tietoja myös taloyhtiölainojen osakaskohtaisten velkaosuuksien osalta. Samalla tietojen lisäämisellä turvataan luonnollisten henkilöiden oikeutta tulla arvioiduiksi yhdenvertaisesti ja oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella, kun luotonantajien käytettävissä on kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia varten kattavammat tiedot luotettavasta lähteestä. Sääntelyn tavoitteena on tehokkaammin ennalta estää ylivelkaantumista ja suojata kuluttajia ylivelkaantumiselta sen jälkeen, kun rekisterin tietosisältö on saatu laajennuksen osalta valmiiksi, huomioiden asumiseen liittyvien velkojen merkittävän osuuden luonnollisen henkilön veloista.

Luottotietojen käytölle laissa säädettyihin tarkoituksiin on perusteltu ja hyväksyttävä syy, ja asiasta säädettäisiin edelleen yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti. Ehdotettu sääntely täyttäisi yksityiselämän suojan yleisten rajoittamisen edellytysten lisäksi yleisen tietosuojasetuksen 23

artiklan vaatimukset rekisteröidyn oikeuksien rajoittamisen hyväksyttävyydestä. Sääntelyn oikeasuhteisuuden arvioinnin kannalta on myös merkitystä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaisesti luovutettavien tietojen luonteella. Positiivinen luottotietorekisteri ei jatkossakaan sisältäisi tietosuoja-asetuksen tarkoittamia erityisiä henkilötietoryhmiä tai rikostuomioihin tai rikoksiin liittyviä henkilötietoja. Luovutettavien tietojen rajauksista huolimatta luottotietojen laajalla luovutusmahdollisuudella on 6 artiklan 4 kohdan d alakohdassa tarkoitettulla tavalla seurauksia rekisteröidylle. Niiden luovutuksilla luotonantajille on myös merkittäviä vaikutuksia luotonhakutilanteessa.

Huomioiden edellä mainitut näkökohdat suomalaisten kotitalouksien velkaantumisen rakenteesta, luotonantoon kohdistuvien luottoriskien kannalta taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen käsittely on välttämätöntä, huomioiden myös lain tarkoituksen turvata luotettavien ja mahdollisimman kattavien positiivisten luottotietojen saatavuus ja tarpeen kohdella eri tavoin velkaantuneita yhdenveroisesti. Ehdotettu huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muutos varmistaisi sen, että järjestelmästä siirrettävien tietojen myöhempi käsittely toisessa tietokannassa olisi yhteensopivaa alkuperäisen käsittelyn kanssa siten kuin EU:n tuomioistuimien on edellyttänyt. Yksityiskohtaisilla ja tarkkarajaisilla positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain säännöksillä samalla varmistettaisiin, että käsittely täyttäisi edelleen kokonaisuutena sille tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa ja 23 artiklan 1 kohdassa asetetun välttämättömyyden ja oikeasuhteisuuden vaatimuksen. Huomioiden kuitenkin EU:n tuomioistuimen tuoreen tulkintakäytännön, sääntelyn riittävyys on muuttuneen tulkinnan valossa tarpeen saada myös perustuslakivaliokunnan arvio.

Tietojen luovuttaminen

Lakiehdotukseen sisältyy viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä. Ehdotettu 22 §:n muutos tarkoittaisi, että luotonantajille luovutettaisiin luottotietoraportilla uutena tietoryhmänä taloyhtiölainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevia tietoja, jotka ovat lain 3 §:n mukaisesti salassa pidettäviä. Positiiviseen luottotietorekisteriin tallennettaisiin ja siitä luovutettaisiin tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä myös muun muassa luottolaitoksia koskevan sääntelyn nojalla. Vaikka lain 24 §:ää ei ehdoteta muutettavaksi, myös kyseisessä pykälässä mainituilla viranomaisilla olisi oikeus saada uuteen tietoryhmään kuuluvia tietoja siinä säädetyin edellytyksin.

Valiokunta on antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan täsmällisyyttä ja sisältöä. Mikäli ehdotetut säännökset tietojen luovutuksesta ovat kohdistuneet myös arkaluonteisiin tietoihin, on tavallisen lain säätämisympäristön käyttämisen edellytyksenä ollut sääntelyn täsmäntäminen selostetun perustuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi (ks. PeVL 15/2018 vp ja esim. PeVL 38/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus

"tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2–3 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väliä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 19/2012 vp).

Tietojen luovuttamisessa muille luotonantajille on huomioitu se, että luottotietoraportit eivät paljasta liikesalaisuuksia eivätkä esimerkiksi yksittäisten luotonantajien yksilöintitietoja. Luotonantajat eivät myöskään saisi edelleenkaan luoton tyyppiä tarkempia yksityiskohtia luottojen käyttötarkoituksesta. Lain 22 §:ssä määritelty tarkkarajaisesti ja tyhjentävästi luotonantajille luovutettavat uudet tiedot luotonhakijan luottokelpoisuuden arvioimista varten. Tiedot ehdotetaan myös uudessa 22 §:n 4 momentissa lueteltavaksi tyhjentävästi sen sijaan, että ehdotetuissa säännöksissä tietojen luovuttaminen olisi sidottu tietojen välttämättömyyteen. Sen huomioimiseksi, että luottotietojen käsittelyyn liittyy merkittäviä riskejä rekisteröidyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta, luottotietoraporteilla näkyvät tiedot rajattaisiin niihin, joita on pidettävä välttämättöminä luotonantajien kannalta nimenomaan luottokelpoisuuden arvioinnissa. Luotonantajille ei luovutettaisi tietoja, jotka voisivat paljastaa esimerkiksi luonnollisen henkilön kotiosoitteen, jos luottotietoraportti päätyisi sellaiselle taholle, joka ei ole oikeutettu tietoon. Laajempi tietosisältö näkyisi kuitenkin luonnollisen henkilön asiointipalvelussa kyseessä olevalle henkilölle itselleen.

Rekisteristä voitaisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa taloyhtiölainojen osakaskohtaisiin luottovastuisiin liittyviä tietoja myös lain 24 §:ssä mainituille viranomaisille. Viranomaisten tiedonsaantioikeus on laissa sidottu vaatimukseen tietojen välttämättömyydestä näiden tehtävien kannalta, ja tietojen luovuttaminen on mahdollista yksittäisiin laissa säädettyihin viranomaisen tehtäviin. Viranomaisille luovutettavia tietoja ei ole sen sijaan laissa tarkemmin yksilöity. Tietoja käyttävät viranomaiset saisivat kuitenkin pääsyn tietoon pääosin vahvasti pseudonymisoituina nykytilaa vastaavasti lukuun ottamatta Tilastokeskusta, jonka osalta tietojen suojaamiseen sovelletaan tilastolainsäädäntöä, sekä kuluttaja-asiamiestä, joka tarvitsee tunnisteellisia tietoja yksittäisissä valvonta-asioissa. Tilastokeskusta koskevia säännöksiä on täsmennetty lailla 116/2024 siten, että tietojen välttämättömyyttä koskeva vaatimus käy nimenomaisesti ilmi myös positiivisesta luottotietorekisteristä annetusta laista, vaikka myös tilastolaista seuraa vaatimus, että toisen viranomaisen rekisteristä hankittavien tietojen on oltava välttämättömiä.

Ehdotettujen ja voimassa olevien viranomaisen salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevien säännösten arvioidaan olevan edellä mainitun huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisia ja täyttävän perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Ehdotettujen lainmuutosten myötä positiivista luottotietorekisteriä koskevan sääntelyn arvioidaan myös kokonaisuutena täyttävän vaatimukset yksityiselämän suojan rajoittamisen välttämättömyydestä ja oikeasuhteisuudesta, ottaen huomioon ehdotettuun laajennukseen liittyvän perustellun yhteiskunnallisen tarpeen.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain (739/2022) 19 §:n 4 momentti ja 21 §:n 6 momentti,

muutetaan 6 §:n 1 momentin johdantokappale, 7 §, 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 2 momentin johdantokappale ja 7 momentti, 22 ja 32 § sekä 34 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 22 ja 32 § osaksi laissa 116/2024, sekä

lisätään lakiin uusi 13 a ja 23 a § seuraavasti:

6 §

Tiedot luotoista

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 7–13 §:ssä tarkoitetut tiedot sopimuksen mukaan myönnetystä:

7 §

Luoton perustietoina talletettavat tiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 6 §:n mukaan rekisteriin merkittävien luottojen osalta seuraavat luoton perustiedot:

- 1) ilmoitusvelvollisen nimi, tämän markkinoinnissa käyttämä nimi tai aputoiminimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, ulkomainen organisaatiotunniste;
- 2) luoton numero;
- 3) tieto siitä, onko kyse ilmoitusvelvollisen luotonantajana myöntämästä luotosta vai vertaislainanvälittäjänä välittämästä luotosta;
- 4) velallisten lukumäärä;
- 5) luottosopimuksen tekopäivä;
- 6) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta;
- 7) tieto siitä, onko kyse vuokrasopimuksesta tai muusta sellaisesta sopimuksesta, jonka nojalla tavara luovutetaan kuluttajan hallintaan ja jonka ehtojen mukaan tavaran käteishinta ja luottokustannukset tulevat suoritetuiksi vuokrakaudella tai jonka ehtojen mukaan kuluttaja voi muutoin tulla tavaran omistajaksi sopimuksen päättyessä (*leasing-sopimus*);
- 8) luoton valuutta;
- 9) kuluttajaluotoissa tieto siitä, onko kyse kuluttajansuojalain 7 vai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvasta luotosta, sekä siitä, onko kyse mainitun lain 7 luvun 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettusta hyödykesidonnaisesta luotosta;
- 10) tieto siitä, onko luotto muu kuin kuluttajaluotto;
- 11) luottosopimuksen tekemisen yhteydessä maksettavat kertakulut;
- 12) tieto luoton siirrosta sekä siirronsaajan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, siirronsaajan nimi ja ulkomainen organisaatiotunniste;
- 13) tieto luottosopimuksen päättymisestä ja päättymispäivämäärä.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan kertaluottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luoton käyttötarkoitus;
- 2) luoton lyhennystapa ja -väli;
- 3) luoton myönnetty ja nostettu määrä;
- 4) maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, jos se on tiedossa.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi kertaluoton käyttötarkoitukseksi talletetaan positiiviseen luottotietorekisteriin jokin seuraavista:

- 1) asuntoluotto;
- 2) asuntoluotto ensiasunnon hankkimiseksi;
- 3) asuntoluotto vapaa-ajan-asunnon hankkimiseksi;
- 4) asuntoluotto sijoitusasunnon hankkimiseksi;
- 5) opintolaina;
- 6) liikennevälineen hankkimiseksi myönnetty kuluttajaluotto;
- 7) muu kuluttajaluotto;
- 8) elinkeinotoimintaa varten myönnetty luotto;
- 9) muu luotto.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, 17 §:ssä tarkoitetun saatavan käyttötarkoitukseksi ilmoitetaan opintolainan takaussaatava.

Edellä 3 momentin 1–4 kohdassa asuntoluotolla tarkoitetaan kuluttajansuojalain 7 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua asuntoluottoa sekä lisäksi sellaista asuinhuoneiston, asuinkiinteistön tai asuinrakennuksen peruskorjausta varten myönnettyä kuluttajaluottoa, jonka vakuudeksi annetaan asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat yhteisöosuudet, asuinkiinteistö tai kiinteistöä koskeva käyttöoikeus rakennuksineen. Edellä 3 momentin 6 kohdassa liikennevälineellä tarkoitetaan liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin rekisteröitävää liikennevälinettä siihen mahdollisesti liittyvine lisävarusteineen.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan jatkuvien luottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luottoraja;
- 2) luoton nostettu määrä kuukausittaisen eräpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä tai, jos kuukausittaista eräpäivää ei ole, kuukauden viimeisenä kalenteripäivänä, sekä luoton nostetun määrän arvopäivämäärä.

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus päivittää ja tarkistaa positiivisen luottotietorekisterin sisältämiä ilmoitusvelvollisen tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

13 a §

Osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan seuraavat huoneistotietojärjestelmästä annetussa laissa (1328/2018) tarkoitettuun huoneistotietojärjestelmään talletetut tiedot niistä osakeryhmistä, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa:

- 1) yhtiön yritys- ja yhteisötunnus;
- 2) osakeryhmän osakeryhmätunnus;
- 3) osakehuoneiston numero tai tunnus;
- 4) omistajan omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä;
- 5) osakeryhmään kohdistuvan ensisijaisen luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä;
- 6) osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä ja sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä;

7) tieto osakkaan vastuulla olevan esisijaisen luottovastuun päättymisestä kyseisen osakeryhmän osalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkitty yhtiön nimi ja kotipaikka.

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus täydentää ja päivittää tietoja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen positiiviseen luottotietorekisteriin on kuluttajaluottojen ja niihin rinnastuvien luottojen osalta seuraavilla elinkeinonharjoittajilla (*ilmoitusvelvollinen*):

2) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (186/2023) mukaisesti rekisteriin merkityillä luotonantajilla ja luotonvälittäjillä.

21 §

Tietojen luovuttaminen luotonantajille

Lisäksi rekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitetut tiedot 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulle elinkeinonharjoittajalle sekä erityisrahoitusyhtiölle:

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä 5 momentissa tarkoitetusta rajapinnasta.

22 §

Luotonantajille luovutettavat tiedot

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset perustiedot:

- 1) henkilön henkilötunnus;
- 2) henkilölle luottoja myöntäneiden luotonantajien ja niitä välittäneiden vertaislainan välittäjien lukumäärä yhteensä;
- 3) henkilöllä olevien luottojen lukumäärä yhteensä;
- 4) viimeksi maksetun lyhennyksen, korkojen ja kulujen yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien muiden luottojen kuin leasing-sopimusten osalta;
- 5) viimeksi maksetun kuukausittaisen maksuerän yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien leasing-sopimusten osalta;
- 6) sellaisten luottojen lukumäärä yhteensä, joissa henkilö on takaajana.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset luottokohtaiset tiedot:

- 1) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta sekä onko kyse leasing-sopimuksesta;
- 2) luottosopimuksen tekopäivä;
- 3) velallisten lukumäärä;
- 4) luoton valuutta;
- 5) velallisen yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi;

6) kertaluoton osalta luoton käyttötarkoitus, maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, luoton myönnetty ja nostettu määrä, luoton saldo lyhennyksen jälkeen, luoton lyhennysväli sekä, jos luotto maksetaan yhdessä erässä tai jos luottosopimuksen mukaan luoton viimeinen maksuerä on huomattavasti säännöllistä maksuerää suurempi, luoton lyhennystapa;

7) jatkuvan luoton osalta tieto luottorajan myönnetystä määrästä sekä sen viimeisimmästä nostetusta määrästä ja arvopäivämäärästä;

8) tieto siitä, liittyykö luottoon vakuus, sekä vakuuden tyyppi;

9) leasing-sopimuksen osalta sopimuksen alkupäivämäärä, jos se poikkeaa luottosopimuksen tekopäivästä, sekä sopimuksen mukainen loppukauppahinta, jos sopimus edellyttää lunastusta;

10) lyhennysvapaaajakson alku- ja päättymispäivä meneillään olevista ja tulevaisuuteen ajoittuvista jaksoista;

11) vähintään 60 päivää viivästyneen maksuerän eräpäivä ja maksuerästä maksamatta oleva määrä sekä tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on erääntynyt kokonaan maksettavaksi;

12) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa huoneistotietojärjestelmästä saatujen ilmoitusten perusteella muodostettu tieto henkilön omistamien sellaisten osakeryhmien lukumäärästä yhteensä, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa sekä lisäksi seuraavat osakeryhmäkohtaiset tiedot:

1) henkilön omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä;

2) osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä;

3) osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä ja sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä voimassa olevista ja tulevista pääomavastikkeista;

4) tieto siitä, mitkä luottovastuut kohdistuvat samassa yhtiössä oleviin osakeryhmiin.

Sellaisista luotoista, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 23 §:ssä tarkoitettun maksuohjelman tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin, voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan tämän pykälän 1 momentin 1–3 ja 6 kohdassa ja 2 momentin 5 ja 12 kohdassa tarkoitettut tiedot sekä tieto luoton kuulumisesta tällaisen ohjelman piiriin.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tiedot tulorekisteristä saatujen tietojen perusteella lasketuista brutto- ja nettotuloista viimeisimmän 12 kuukauden ajalta.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tieto 15 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoisesta luottokiellosta ja merkinnän tekemisen syystä.

Jos henkilö, jonka osalta tietoja rekisteristä pyydetään, on kuollut, voidaan rekisteristä salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan tieto henkilön kuolemasta ja kuolinpäivästä.

23 a §

Luonnollisen henkilön tunnistamisvelvollisuus

Sen, joka hankkii positiivisesta luottotietorekisteristä luonnollista henkilöä koskevia tietoja käytettäväksi 21 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen, on tunnistettava kyseessä oleva henkilö sekä tarvittaessa todennettava tämän henkilöllisyys ennen tietojen hankkimista.

32 §

Tietojen säilytysaika

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetut tiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

- 1) 7–9 ja 11 §:ssä sekä 10 §:n 1 ja 2 momentissa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot kertaluottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun velvollisuus maksaa luotto on lakannut;
- 2) 7–9 §:ssä sekä 10 §:n 1 ja 3 momentissa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot jatkuvien luottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun luottosopimus on päättynyt ja velvollisuus maksaa luotto on lakannut;
- 3) 14 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot kahden vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin;
- 4) 12 §:ssä tarkoitetut maksuviivetiedot, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin, ja eräännyttämistä koskeva tieto, kun velvollisuus maksaa eräännytetty luotto on lakannut;
- 5) 13 §:ssä tarkoitetut tiedot, kun maksuohjelman kesto tai saneerausohjelma on päättynyt tai kun ohjelma on rauennut;
- 6) 13 a §:ssä tarkoitetut tiedot, kun osakkeenomistajan luottovastuu kyseisessä osakeryhmässä on ilmoitettu päättyneeksi;
- 7) tiedot 15 ja 21 §:n nojalla luovutetuista tiedoista viiden vuoden kuluttua tietojen luovutushetkestä;
- 8) muut 15 §:ssä tarkoitetut tiedot kuin tieto luovutetuista tiedoista, kun vapaaehtoista luottokieltoa koskeva merkintä on poistunut käytöstä;
- 9) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla tai että tietosuojavaltuutettu on antanut määräyksen käsittelyn rajoittamisesta, kun käsittelyn rajoittaminen ei ole enää tarpeen.

34 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Sen 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 16 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2025 ja 21 §:n 2 momentin 1 kohta 1 päivänä huhtikuuta 2026.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 13 a §:ää ja 32 §:n 6 kohtaa sovelletaan vasta 18 päivästä tammikuuta 2027 ja 22 §:n 3 momenttia vasta 1 päivästä huhtikuuta 2027.

2.

Laki

huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huoneistotietojärjestelmästä annetun lain (1328/2018) 13 §:n 1 momentin johdantokappale seuraavasti:

13 §

Hallintakohderekisteri

Edellä 2 luvussa säädetyn tehtävän hoitamista ja tietopalvelun järjestämistä varten sekä positiivisen luottotietorekisterin edellyttämien tietojen muodostamista varten Maanmittauslaitos pitää rekisteriä (*hallintakohderekisteri*), johon tallennetaan tieto:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain (739/2022) 22 §:n 2 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa / .

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 8.5.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri Leena Meri

1.

Laki

positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain (739/2022) 19 §:n 4 momentti ja 21 §:n 6 momentti,
muutetaan 6 §:n 1 momentin johdantokappale, 7 §, 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 21 §:n 2 momentin johdantokappale ja 7 momentti, 22 ja 32 § sekä 34 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 22 ja 32 § osaksi laissa 116/2024, sekä
lisätään lakiin uusi 13 a ja 23 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Tiedot luotoista

Tiedot luotoista

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 7–15 §:ssä tarkoitetut tiedot sopimuksen mukaan myönnetystä:

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 7–13 §:ssä tarkoitetut tiedot sopimuksen mukaan myönnetystä:

7 §

7 §

Luoton perustietoina talletettavat tiedot

Luoton perustietoina talletettavat tiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 6 §:n mukaan rekisteriin merkittävien luottojen osalta seuraavat luoton perustiedot:

1) ilmoitusvelvollisen nimi, tämän markkinoinnissa käyttämä nimi tai aputoiminimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, ulkomainen organisaatiotunnus;

2) luoton numero;

3) tieto siitä, onko kyse ilmoitusvelvollisen luotonantajana myöntämästä luotosta vai vertaislainanvälittäjänä välittämästä luotosta;

4) velallisten lukumäärä;

5) luottosopimuksen tekopäivä;

6) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta;

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan 6 §:n mukaan rekisteriin merkittävien luottojen osalta seuraavat luoton perustiedot:

1) ilmoitusvelvollisen nimi, tämän markkinoinnissa käyttämä nimi tai aputoiminimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, ulkomainen organisaatiotunnus;

2) luoton numero;

3) tieto siitä, onko kyse ilmoitusvelvollisen luotonantajana myöntämästä luotosta vai vertaislainanvälittäjänä välittämästä luotosta;

4) velallisten lukumäärä;

5) luottosopimuksen tekopäivä;

6) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta;

7) tieto siitä, onko kyse vuokra- tai muusta sellaisesta sopimuksesta, jonka nojalla tavara luovutetaan kuluttajan hallintaan ja jonka ehtojen mukaan tavaran käteishinta ja luottokustannukset tulevat suoritetuiksi vuokrakaudella tai jonka ehtojen mukaan kuluttaja voi muutoin tulla tavaran omistajaksi sopimuksen päättyessä (*leasing-sopimus*);

8) luoton valuutta;

9) kuluttajaluotoissa tieto siitä, onko kyse kuluttajansuojalain 7 vai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvasta luotosta, sekä siitä, onko kyse mainitun lain 7 luvun 7 §:n 3 kohdassa tarkoitetusta hyödykesidonnaisesta luotosta;

10) luottosopimuksen tekemisen yhteydessä maksettavat kertakulut;

11) tieto luoton siirrosta sekä siirronsaajan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, siirronsaajan nimi ja ulkomainen organisaatiotunniste;

12) tieto luottosopimuksen päättymisestä ja päättymispäivämäärä.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan kertaluottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luoton käyttötarkoitus;
- 2) luoton lyhennystapa ja -väli;
- 3) luoton myönnetty ja nostettu määrä;
- 4) maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, jos se on tiedossa.

7) tieto siitä, onko kyse vuokrasopimuksesta tai muusta sellaisesta sopimuksesta, jonka nojalla tavara luovutetaan kuluttajan hallintaan ja jonka ehtojen mukaan tavaran käteishinta ja luottokustannukset tulevat suoritetuiksi vuokrakaudella tai jonka ehtojen mukaan kuluttaja voi muutoin tulla tavaran omistajaksi sopimuksen päättyessä (*leasing-sopimus*);

8) luoton valuutta;

9) kuluttajaluotoissa tieto siitä, onko kyse kuluttajansuojalain 7 vai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvasta luotosta, sekä siitä, onko kyse mainitun lain 7 luvun 7 §:n 3 kohdassa tarkoitetusta hyödykesidonnaisesta luotosta;

10) tieto siitä, onko luotto muu kuin kuluttajaluotto;

11) luottosopimuksen tekemisen yhteydessä maksettavat kertakulut;

12) tieto luoton siirrosta sekä siirronsaajan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, siirronsaajan nimi ja ulkomainen organisaatiotunniste;

13) tieto luottosopimuksen päättymisestä ja päättymispäivämäärä.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan kertaluottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luoton käyttötarkoitus;
- 2) luoton lyhennystapa ja -väli;
- 3) luoton myönnetty ja nostettu määrä;
- 4) maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, jos se on tiedossa.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi kertaluoton käyttötarkoitukseksi talletetaan positiiviseen luottotietorekisteriin jokin seuraavista:

- 1) asuntoluotto;
- 2) asuntoluotto ensiasunnon hankkimiseksi;
- 3) asuntoluotto vapaa-ajan-asunnon hankkimiseksi;
- 4) asuntoluotto sijoitusasunnon hankkimiseksi;
- 5) opintolaina;
- 6) liikennevälineen hankkimiseksi myönnetty kuluttajaluotto;
- 7) muu kuluttajaluotto;

8) elinkeinotoimintaa varten myönnetty luotto;

9) muu luotto.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, 17 §:ssä tarkoitetun saatavan käyttötarkoitukseksi ilmoitetaan opintolainan takaussaatava.

Edellä 3 momentin 1–4 kohdassa asuntoluotolla tarkoitetaan kuluttajansuojalain 7 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua asuntoluottoa sekä lisäksi sellaista asuinhuoneiston, asuinkiinteistön tai asuinrakennuksen peruskorjausta varten myönnettyä kuluttajaluottoa, jonka vakuudeksi annetaan asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat yhteisöosuudet, asuinkiinteistö tai kiinteistöä koskeva käyttöoikeus rakennuksineen. Edellä 3 momentin 6 kohdassa liikennevälineellä tarkoitetaan liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin rekisteröitävää liikennevälinettä siihen mahdollisesti liittyvine lisävarusteineen.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan jatkuvien luottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luottoraja;
- 2) luoton nostettu määrä kuukausittaisen eräpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä tai, jos kuukausittaista eräpäivää ei ole, kuukauden viimeisenä kalenteripäivänä, sekä luoton nostetun määrän arvopäivämäärä.

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus päivittää ja tarkistaa positiivisen luottotietorekisterin sisältämiä ilmoitusvelvollisen tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan jatkuvien luottojen osalta 1 momentissa säädetyn lisäksi seuraavat tiedot:

- 1) luottoraja;
- 2) luoton nostettu määrä kuukausittaisen eräpäivän jälkeisenä kalenteripäivänä tai, jos kuukausittaista eräpäivää ei ole, kuukauden viimeisenä kalenteripäivänä, sekä luoton nostetun määrän arvopäivämäärä.

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus päivittää ja tarkistaa positiivisen luottotietorekisterin sisältämiä ilmoitusvelvollisen tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

13 a §

Osakehuoneistoihin kohdistuvien luottovastuiden tiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan seuraavat huoneistotietojärjestelmästä annetussa laissa (1328/2018) tarkoitettuun

huoneistotietojärjestelmään talletetut tiedot niistä osakeryhmistä, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa:

- 1) yhtiön yritys- ja yhteisötunnus;
- 2) osakeryhmän osakeryhmätunnus;
- 3) osakehuoneiston numero tai tunnus;
- 4) omistajan omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä;
- 5) osakeryhmään kohdistuvan ensisijaisen luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä;
- 6) osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä ja sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä;
- 7) tieto osakkaan vastuulla olevan esisijaisen luottovastuun päättymisestä kyseisen osakeryhmän osalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi positiiviseen luottotietorekisteriin talletetaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään merkitty yhtiön nimi ja kotipaikka.

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus täydentää ja päivittää tietoja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen positiiviseen luottotietorekisteriin on kuluttajaluottojen ja niihin rinnastuvien luottojen osalta seuraavilla elinkeinonharjoittajilla (*ilmoitusvelvollinen*):

- 2) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) mukaisesti rekisteriin merkityillä luotonantajilla ja luotonvälittäjillä.

19 §

Tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

16 §

Ilmoitusvelvollisuus

Velvollisuus tietojen ilmoittamiseen positiiviseen luottotietorekisteriin on kuluttajaluottojen ja niihin rinnastuvien luottojen osalta seuraavilla elinkeinonharjoittajilla (*ilmoitusvelvollinen*):

- 2) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (186/2023) mukaisesti rekisteriin merkityillä luotonantajilla ja luotonvälittäjillä.

19 §

Tietojen ilmoittaminen positiiviseen luottotietorekisteriin

Voimassa oleva laki

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava teknisen rajapinnan avulla.

Tiedot voidaan perustellusta syystä ilmoittaa myös muuta sähköistä tietoturvallista tapaa käyttäen.

21 §

Tietojen luovuttaminen luotonantajille

Lisäksi rekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitetut tiedot 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulle elinkeinonharjoittajalle:

Tiedot luovutetaan teknisen rajapinnan avulla luottotietoraportin muodossa.

Tiedot voidaan perustellusta syystä luovuttaa myös muuta sähköistä tietoturvallista tapaa käyttäen.

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä 5 momentissa tarkoitetusta rajapinnasta ja 6 momentissa tarkoitetusta muusta sähköisestä tietoturvalisesta tavasta.

22 §

Luotonantajille luovutettavat tiedot

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset perustiedot:

- 1) henkilön henkilötunnus;
- 2) henkilölle luottoja myöntäneiden luotonantajien ja niitä välittäneiden vertaislainan välittäjien lukumäärä yhteensä;
- 3) henkilöllä olevien luottojen lukumäärä yhteensä;
- 4) viimeksi maksetun lyhennyksen, korkojen ja kulujen yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien muiden luottojen kuin leasing-sopimusten osalta;

Ehdotus

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on ilmoitettava teknisen rajapinnan avulla.

(kumotaan 4 momentti)

21 §

Tietojen luovuttaminen luotonantajille

Lisäksi rekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitetut tiedot 16 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulle elinkeinonharjoittajalle *sekä erityisrahoitusyhtiölle:*

Tiedot luovutetaan teknisen rajapinnan avulla luottotietoraportin muodossa.

(kumotaan 6 momentti)

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä 5 momentissa tarkoitetusta rajapinnasta.

22 §

Luotonantajille luovutettavat tiedot

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset perustiedot:

- 1) henkilön henkilötunnus;
- 2) henkilölle luottoja myöntäneiden luotonantajien ja niitä välittäneiden vertaislainan välittäjien lukumäärä yhteensä;
- 3) henkilöllä olevien luottojen lukumäärä yhteensä;
- 4) viimeksi maksetun lyhennyksen, korkojen ja kulujen yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien muiden luottojen kuin leasing-sopimusten osalta;

5) viimeksi maksetun kuukausittaisen maksuerän yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien leasing-sopimusten osalta;

6) sellaisten luottojen lukumäärä yhteensä, joissa henkilö on takaajana.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset luottokohtaiset tiedot:

1) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta sekä onko kyse leasing-sopimuksesta;

2) luottosopimuksen tekopäivä;

3) velallisten lukumäärä;

4) luoton valuutta;

5) velallisen yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi;

6) kertaluoton osalta luoton käyttötarkoitus, maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, luoton myönnetty ja nostettu määrä, luoton saldo lyhennyksen jälkeen, luoton lyhennysväli sekä, jos luotto maksetaan yhdessä erässä tai jos luottosopimuksen mukaan luoton viimeinen maksuerä on huomattavasti säännöllistä maksuerää suurempi, luoton lyhennystapa;

7) jatkuvan luoton osalta tieto luottorajan myönnetystä määrästä sekä sen viimeisimmästä nostetusta määrästä ja arvopäivämäärästä;

8) tieto siitä, liittyykö luottoon vakuus, sekä vakuuden tyyppi;

9) leasing-sopimuksen osalta sopimuksen alkupäivämäärä, jos se poikkeaa luottosopimuksen tekopäivästä, sekä sopimuksen mukainen loppukauppahinta, jos sopimus edellyttää lunastusta;

10) lyhennysvapajakson alku- ja päättymispäivä meneillään olevista ja tulevaisuuteen ajoittuvista jaksoista;

11) vähintään 60 päivää viivästyneen maksuerän eräpäivä ja maksuerästä maksamatta oleva määrä sekä tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on erääntynyt kokonaan maksettavaksi;

12) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla.

5) viimeksi maksetun kuukausittaisen maksuerän yhteismäärä kaikkien henkilön samaa valuuttaa olevien leasing-sopimusten osalta;

6) sellaisten luottojen lukumäärä yhteensä, joissa henkilö on takaajana.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa seuraavat ajantasaiset luottokohtaiset tiedot:

1) tieto siitä, onko kyse kertaluotosta vai jatkuvasta luotosta sekä onko kyse leasing-sopimuksesta;

2) luottosopimuksen tekopäivä;

3) velallisten lukumäärä;

4) luoton valuutta;

5) velallisen yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi;

6) kertaluoton osalta luoton käyttötarkoitus, maksuohjelman mukainen viimeinen eräpäivä, luoton myönnetty ja nostettu määrä, luoton saldo lyhennyksen jälkeen, luoton lyhennysväli sekä, jos luotto maksetaan yhdessä erässä tai jos luottosopimuksen mukaan luoton viimeinen maksuerä on huomattavasti säännöllistä maksuerää suurempi, luoton lyhennystapa;

7) jatkuvan luoton osalta tieto luottorajan myönnetystä määrästä sekä sen viimeisimmästä nostetusta määrästä ja arvopäivämäärästä;

8) tieto siitä, liittyykö luottoon vakuus, sekä vakuuden tyyppi;

9) leasing-sopimuksen osalta sopimuksen alkupäivämäärä, jos se poikkeaa luottosopimuksen tekopäivästä, sekä sopimuksen mukainen loppukauppahinta, jos sopimus edellyttää lunastusta;

10) lyhennysvapajakson alku- ja päättymispäivä meneillään olevista ja tulevaisuuteen ajoittuvista jaksoista;

11) vähintään 60 päivää viivästyneen maksuerän eräpäivä ja maksuerästä maksamatta oleva määrä sekä tieto luoton eräännyttämisestä, jos luotto sen johdosta on erääntynyt kokonaan maksettavaksi;

12) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa huoneistotietojärjestelmästä saatujen ilmoitusten perusteella muodostettu tieto henkilön omistamien sellaisten osakeryhmien lukumäärästä yhteensä, joiden vastuulle on kohdistettu yhtiön nostamaa luottoa sekä lisäksi seuraavat osakeryhmäkohtaiset tiedot:

- 1) henkilön omistusosuus osakeryhmästä ja omistajien lukumäärä;*
- 2) osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä ja sen laskentapäivämäärä;*
- 3) osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä ja sen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä voimassa olevista ja tulevista pääomavastikkeista;*
- 4) tieto siitä, mitkä luottovastuut kohdistuvat samassa yhtiössä oleviin osakeryhmiin.*

Sellaisista luotoista, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 23 §:ssä tarkoitetun maksuohjelman tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin, voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan 1 momentin 1–3 ja 6 kohdassa ja 2 momentin 5 ja 12 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä tieto luoton kuulumisesta tällaisen ohjelman piiriin.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tiedot tulorekisteristä saatujen tietojen perusteella lasketuista brutto- ja nettotuloista viimeisimmän 12 kuukauden ajalta.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tieto 15 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoisesta luottokiellosta ja merkinnän tekemisen syystä.

Jos henkilö, jonka osalta tietoja rekisteristä pyydetään, on kuollut, voidaan rekisteristä salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan tieto henkilön kuolemasta ja kuolinpäivästä.

Sellaisista luotoista, jotka kuuluvat yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 23 §:ssä tarkoitetun maksuohjelman tai yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaisesti vahvistetun saneerausohjelman piiriin, voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan *tämän pykälän* 1 momentin 1–3 ja 6 kohdassa ja 2 momentin 5 ja 12 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä tieto luoton kuulumisesta tällaisen ohjelman piiriin.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tiedot tulorekisteristä saatujen tietojen perusteella lasketuista brutto- ja nettotuloista viimeisimmän 12 kuukauden ajalta.

Edellä 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkoitusta varten saadaan positiivisesta luottotietorekisteristä luovuttaa tieto 15 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoisesta luottokiellosta ja merkinnän tekemisen syystä.

Jos henkilö, jonka osalta tietoja rekisteristä pyydetään, on kuollut, voidaan rekisteristä salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ainoastaan tieto henkilön kuolemasta ja kuolinpäivästä.

23 a §

*Luonnollisen henkilön
tunnistamisvelvollisuus*

Sen, joka hankkii positiivisesta luottotietorekisteristä luonnollista henkilöä koskevia tietoja käytettäväksi 21 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen, on tunnistettava kyseessä oleva henkilö sekä tarvittaessa todennettava tämän henkilöllisyys ennen tietojen hankkimista.

32 §

Tietojen säilytysaika

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetut tiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1) 7–9 ja 11 §:ssä sekä 10 §:n 1 momentissa, 10 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot kertaluottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun velvollisuus maksaa luotto on lakannut;

2) 7–9 §:ssä sekä 10 §:n 1 momentissa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot jatkuvien luottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun luottosopimus on päättynyt ja velvollisuus maksaa luotto on lakannut;

3) 10 §:n 2 momentin 1–4 kohdassa ja 3 momentissa sekä 14 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot kahden vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin;

4) 12 §:ssä tarkoitetut maksuviivetiedot, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin, ja eräännyttämistä koskeva tieto, kun velvollisuus maksaa eräännytetty luotto on lakannut;

5) 13 §:ssä tarkoitetut tiedot, kun maksuohjelma tai saneerausohjelma on päättynyt tai rauennut;

6) tiedot 15 ja 21 §:n nojalla luovutetuista tiedoista viiden vuoden kuluttua tietojen luovutushetkestä;

7) muut 15 §:ssä tarkoitetut tiedot kuin tieto luovutetuista tiedoista, kun vapaaehtoista

32 §

Tietojen säilytysaika

Positiiviseen luottotietorekisteriin talletetut tiedot poistetaan rekisteristä seuraavasti:

1) 7–9 ja 11 §:ssä sekä 10 §:n 1 ja 2 momentissa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot kertaluottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun velvollisuus maksaa luotto on lakannut;

2) 7–9 §:ssä sekä 10 §:n 1 ja 3 momentissa ja 14 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot jatkuvien luottojen osalta kahden vuoden kuluttua siitä, kun luottosopimus on päättynyt ja velvollisuus maksaa luotto on lakannut;

3) 14 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot kahden vuoden kuluttua niiden tallettamisesta rekisteriin;

4) 12 §:ssä tarkoitetut maksuviivetiedot, kun maksuviiveen poistumista koskeva tieto on välittynyt rekisteriin, ja eräännyttämistä koskeva tieto, kun velvollisuus maksaa eräännytetty luotto on lakannut;

5) 13 §:ssä tarkoitetut tiedot, kun maksuohjelman kesto tai saneerausohjelma on päättynyt tai kun ohjelma on rauennut;

6) 13 a §:ssä tarkoitetut tiedot, kun osakkeenomistajan luottovastuu kyseisessä osakeryhmässä on ilmoitettu päättyneeksi;

7) tiedot 15 ja 21 §:n nojalla luovutetuista tiedoista viiden vuoden kuluttua tietojen luovutushetkestä;

8) muut 15 §:ssä tarkoitetut tiedot kuin tieto luovutetuista tiedoista, kun vapaaehtoista

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luottokieltoa koskeva merkintä on poistunut käytöstä;

8) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla tai että tietosuojavaltuutettu on antanut määräyksen käsittelyn rajoittamisesta, kun käsittelyn rajoittaminen ei ole enää tarpeen.

34 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Sen 6 §:n 1 momentin 2 kohta, 16 §:n 2 momentti sekä 19 §:n 4 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2025 ja 21 §:n 2 momentin 1 kohta ja 6 momentti 1 päivänä huhtikuuta 2026.

luottokieltoa koskeva merkintä on poistunut käytöstä;

9) tieto siitä, että rekisteröity on vaatinut henkilötietojen käsittelyn rajoittamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan nojalla tai että tietosuojavaltuutettu on antanut määräyksen käsittelyn rajoittamisesta, kun käsittelyn rajoittaminen ei ole enää tarpeen.

34 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2022. Sen 6 §:n 1 momentin 2 kohta ja 16 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2025 ja 21 §:n 2 momentin 1 kohta 1 päivänä huhtikuuta 2026.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 13 a §:ää ja 32 §:n 6 kohtaa sovelletaan vasta 18 päivästä tammikuuta 2027 ja 22 §:n 3 momenttia vasta 1 päivästä huhtikuuta 2027.

2.

Laki

huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huoneistotietojärjestelmästä annetun lain (1328/2018) 13 §:n 1 momentin johdantokappale seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Hallintakohderekisteri

Edellä 2 luvussa säädetyn tehtävän hoitamista ja tietopalvelun järjestämistä varten Maanmittauslaitos pitää rekisteriä (*hallintakohderekisteri*), johon tallennetaan tieto:

Hallintakohderekisteri

Edellä 2 luvussa säädetyn tehtävän hoitamista ja tietopalvelun järjestämistä varten *sekä positiivisen luottotietorekisterin edellyttämien tietojen muodostamista varten* Maanmittauslaitos pitää rekisteriä (*hallintakohderekisteri*), johon tallennetaan tieto:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Valtioneuvoston asetus

eräistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista annetun asetuksen 1 §:n kumoamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä asetuksella kumotaan eräistä positiiviseen luottotietorekisteriin talletettavista tiedoista annetun valtioneuvoston asetuksen (811/2022) 1 §.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Esimerkki luottovastuun tietojen näkymästä luottotietoraportilla:

Yhtiö 1:

Osakeryhmän omistajien lukumäärä	2
Henkilön omistusosuus osakeryhmästä	1/4
Osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä	60.000,00
Luottovastuun laskentapäivämäärä	1.4.2024
Osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä	850,00
Pääomavastikkeen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä	1.4.2024

Esimerkki luottovastuun tietojen näkymästä rekisteröidyn sähköisessä asiointipalvelussa:

Yhtiön Y-tunnus	1234567-8
Osakeryhmätunnus	ABC12D4EFGH67890
Taloyhtiön nimi	Asunto-osakeyhtiö A
Huoneiston numero	A 12
Yhtiön kotipaikka	Porvoo
Osakeryhmän omistajien lukumäärä	2
Omistusosuus	1/4
Osakeryhmään kohdistuvan luottovastuun kokonaismäärä	60.000,00
Luottovastuun laskentapäivämäärä	1.4.2024
Osakeryhmään kohdistuvan pääomavastikkeen kokonaismäärä	850,00
Pääomavastikkeen maksuvelvollisuuden alkamispäivämäärä	1.4.2024